

20
ANYS
DE CONVENCIÓ:

LA INFÀNCIA
AL MÓN

2009 Vintè Aniversari de la
Convenció sobre els
Drets de l'Infant

BCN

pels Drets
Humans

20 anys de Convenció: La infància al món

2009 Vintè aniversari de la Convenció sobre els Drets de l'Infant

© de l'edició: Ajuntament de Barcelona. Direcció de Serveis de Drets Civils

© del text: Bureau International Catholique de L'Enfance (BICE) i Comissió de la Infància de Justícia i Pau

© del disseny gràfic: Imagina

www.bcn.cat/dretscivils

www.bcn.cat/publicacions

Ajuntament de Barcelona

Drets Civils

ÍNDEX

/ PRESENTACIONS 4

/ INTRODUCCIÓ 6

/ REGIÓ EUROPEA-CEI 10

- «Els infants també»: tornar a mobilitzar-se entorn de la Convenció sobre els Drets de l'Infant i els seus valors fundacionals 14
- Reptes de la societat particularment preocupants 16
- Infants amb els drets greument menyspreats 19
- Grup d'experts en Europa-CEI 24

/ ÀSIA 28

- La Convenció sobre els Drets de l'Infant a Àsia: esquematització dels èxits i dels progressos més significatius 30
- Els drets i la resiliència dels infants: una sinergia posada en pràctica 35
- Reptes dels drets dels infants: problemes que persisteixen, qüestions que no s'aturen 38
- Reptes per als drets dels infants: amenaces creixents, qüestions emergents 41
- Grup d'experts en Àsia 47

/ ÀFRICA 52

- Progressos més significatius aconseguits, des de fa 20 anys, per la dignitat i els drets de l'infant 54
- Situacions crítiques en termes de violació de la dignitat i dels drets de l'infant que persisteixen 56
- La resposta als reptes de futur 58
- Grup d'experts en Àfrica 61

/ AMÈRICA LLATINA 66

- Tendències regionals que cal reforçar 68
- Tendències regionals preocupants 72
- Propostes per al compliment de la convenció sobre els drets de l'infant 78
- Grup d'experts en Amèrica Llatina 79

/ CONVENCIO SOBRE ELS DRETS DE L'INFANT 82

- Articles de la convenció sobre els drets de l'infant 84
- Protocols facultatius
  - Protocol facultatiu de la Convenció sobre els drets de l'infant relatiu a la venda d'infants, la prostitució infantil i la utilització dels infants en la pornografia 101
  - Protocol facultatiu de la Convenció sobre els drets de l'infant relatiu a la participació d'infants en els conflictes armats 106
- Resolució 194/III del Parlament de Catalunya, sobre els drets de la infància 109
- Índex temàtic dels articles de la convenció 111

La publicació que teniu a les mans és la primera d'un seguit d'actuacions que l'Ajuntament de Barcelona durà a terme per a commemorar els vint anys de l'aprovació de la Convenció dels Drets dels Infants, que serà d'aquí a un any: el 20 de novembre de 2009.

Des del compromís de Barcelona amb els drets humans, volem aprofitar els propers mesos per a convidar a tots els agents de la nostra ciutat a compartir el debat i la reflexió sobre els avenços en la protecció dels drets dels infants des del moment de l'aprovació de la Convenció, així com sobre els reptes que el futur ens planteja per a assolir que en la nostra ciutat els drets siguin una realitat en la vida de tots els nens i nenes.

Els escrits que trobareu aporten una visió global de la infància i els seus drets, que ens pot ajudar a actuar localment, i ens recorden el nostre deure solidari amb una majoria de persones per a les quals els drets humans són encara una utopia massa llunyana a la seva vida quotidiana.

Un dels avenços més espectaculars de la humanitat en el segle passat és, probablement, la consciència que els drets humans són un patrimoni universal, una aspiració legítima de totes i cadascuna de les persones que habiten al planeta. I la consciència també compartida per molts, que els drets humans són encara una realitat en construcció i que cal esmerçar-hi esforços col·lectivament.

Parlar d'infants i dels seus drets és parlar del seu interès superior, de la no-discriminació, del seu desenvolupament integral, de les famílies en tota la seva pluralitat...; és parlar d'escola i de salut, de llibertats, d'opció a la igualtat d'oportunitats, de protecció i de justícia: és parlar del dia a dia de la nostra ciutat.

Esperem que aquest aniversari sigui una ocasió per a renovar el nostre compromís amb els drets humans, i molt especialment amb els drets dels infants, que necessiten d'una manera especial l'exercici rigorós de les nostres responsabilitats com a garants de la seva dignitat i protecció.

Jordi Hereu
Alcalde de Barcelona

L'any 1979 va ser declarat per les Nacions Unides l'Any Internacional de l'Infant. Es van iniciar llavors els treballs d'una comissió d'experts que, deu anys més tard, el 20 de novembre de 1989, a la ciutat de Ginebra, van permetre aprovar la Convenció sobre els Drets de l'Infant.

Des d'aleshores, aquell text es va convertir en un dels instruments internacionals bàsics per a la protecció dels drets humans; una referència per a tots i totes els que ens preocupem pels infants i ens n'ocupem. Els drets dels infants van passar a formar part del sistema de drets humans i l'acompliment d'aquests va esdevenir una responsabilitat de tots els nivells de govern, també del local.

La Convenció dels Drets dels Infants va coincidir en el temps amb la recuperació dels ajuntaments democràtics i amb el traspàs de les competències a la Generalitat en matèria de protecció i tutela dels menors. Des de llavors, Barcelona s'ha dotat de mecanismes per a atendre millor els infants: serveis específics, educació en el lleure i en els carrers i atenció especialitzada davant els maltractaments i els abusos. Més recentment, també s'han posat en funcionament mecanismes que afavoreixen la participació dels infants en la presa de decisions d'aspectes que afecten la seva vida quotidiana.

La Regidoria de Drets Civils, en coordinació amb els serveis municipals, desenvolupa polítiques adreçades a la infància i vol impulsar una línia específica de treball sobre els seus drets amb l'horitzó del vintè aniversari de la Convenció, al novembre de l'any 2009. Entre les actuacions previstes, vull destacar la celebració anual de l'Audiència Pública Infantil, una iniciativa ideada per a escoltar la veu dels infants de Barcelona també en matèria de drets humans; la publicació del text de la Convenció en format de Lectura Fàcil, en un esforç institucional per facilitar la comprensió dels drets a tothom, i la continuïtat del Cicle de Cinema Infantil i Drets Humans, adreçat a les escoles.

Desitgem que aquesta publicació sigui d'interès per a tothom, que serveixi per a impulsar la promoció i la defensa dels drets dels infants i que ajudi en la construcció d'un model de ciutat basat en els drets humans.

Joaquim Mestre
Regidor de Drets Civils

INTRODUCCIÓ

Una crida a favor de la infància

Els textos recollits en la present publicació constitueixen un assaig per a conèixer la situació de la infància al món, al cap de vint anys d'haver-se aprovat la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de l'Infant. Són, alhora, una presa de posició que té com a objectiu final fer una crida a favor de la infància per a una remobilització de tothom –institucions, professionals, ciutadans– entorn d'aquest instrument internacional bàsic.

La iniciativa d'aquest treball la devem al Bureau International Catholique de l'Enfance, BICE, una organització ben coneguda entre nosaltres. El BICE va ser fundat a París el 1948, amb la consciència que els problemes de la infància tenen una dimensió universal; l'Any Internacional de l'Infant (1979) fou una idea seva. Quan, el 1983, la redacció de la Convenció semblava estancada, el BICE, juntament amb dues altres organitzacions, la Rädä Barnen i Défense des Enfants International, hi intervingué d'una manera decisiva per tirar-la endavant. La història del BICE està lligada a la de la Convenció. I en el seixantè aniversari de la seva creació vol donar un nou impuls al seu desenvolupament.

S'establiren grups d'experts allà on el BICE té delegacions regionals: Àfrica, Amèrica Llatina, Àsia i Europa/CEI. Cada grup, format per unes deu persones de procedència molt diversa, estava integrat per membres i col·laboradors del BICE sobre el terreny, organitzacions que li són afins, quadres del mateix BICE o investigadors amb els quals treballa habitualment. Els integrants del grup per a Europa es van trobar a Barcelona i se'ls va fer tres preguntes: (1) **quins avenços s'han assolit en els vint anys de la Convenció**, (2) **quines situacions més inquietants o inadmissibles encara perduren** i (3) **quins són els principals desafiaments que tenim davant nostre en l'actual context de mundialització**.

El treball que en resultà, per bé que era d'àmbit internacional, no pretenia ser un treball exhaustiu de la situació de la infància en tot el món –el BICE no disposa dels mitjans necessaris per a fer-ho–, sinó, en cada cas, davant de cada pregunta, posar en relleu un nombre significatiu de progressos aconseguits, de situacions que demanen una mobilització forta i d'aquells reptes que ens pertoca d'assumir, així com els factors d'esperança que es poden afavorir. El BICE s'esforça sempre a associar els drets de l'infant amb el concepte de resiliència, perquè creu en la infància.

Tots quatre textos van ser presentats públicament en un acte solemne celebrat a París el 4 de juny del 2008 i van ser objecte de debat. Amb aquests materials, un comitè internacional elaborarà la crida que és previst de fer, el juny del 2009, al Palau de les Nacions de Ginebra. A Ginebra hi ha la seu de les Nacions Unides per als drets humans i havia estat la ciutat predilecta d'Eglantyne Jebb, l'autora de la primera Carta de Drets de l'Infant, perquè allà, al seu temps, hi havia la Lliga de les Nacions i perquè Suïssa havia estat sempre, per a ella, un país de reformadors i d'educadors i s'hi parlen tres idiomes, símbol de germanat entre els pobles.

La Crida de Ginebra, doncs, com ja des d'ara se la vol anomenar, ha de ser una interpellació als governs, a totes les organitzacions d'infància, als professionals i responsables d'infància, a l'opinió pública en general. I tindrà sentit si s'ha fet, en tots els àmbits possibles, un treball previ de reflexió. Per això, a l'acte mateix de la presentació de les preses de posició es demanà que aquestes siguin àmpliament difoses i que es tradueixin, i que cada realitat reproduïxi el procés i s'encari amb les tres interrogacions proposades.

Els vint anys de la Convenció

Per a molts, l'actual conjuntura de la mundialització pot provocar en la infància trastorns tan profunds com els que va ocasionar la Segona Guerra Mundial. Les quatre preses de posició s'hi refereixen d'una forma més o menys explícita. Qui ho fa d'una manera més concloent, quasi dramàtica, és l'Amèrica Llatina. Si ens diu que, d'una banda, l'aprovació de la Convenció va coincidir amb el final d'alguns règims dictatorials a la seva regió, d'una altra, aquest període històric coincideix amb un auge de les concepcions neoliberals, que debiliten la capacitat dels estats per a fer front a situacions de pobresa i exclusió. Europa també en parla, i per a l'Àfrica, els progressos que s'han produït en aquests vint anys estan condicionats, entre altres fenòmens com ara les catàstrofes naturals, per exemple, per la globalització de l'economia. Cada gran regió presenta la seva idiosincràsia, que té efectes en l'aplicació de la Convenció: des de la construcció europea fins a la dificultat, a l'Àfrica, d'incorporar les estructures de l'Estat modern, o els fenòmens de contínua urbanització, de vegades salvatge, que Europa ja havia patit abans i que canvien la visió de la infància.

Però tots valoren la influència de la Convenció. Hi ha, realment, un abans i un després de la Convenció. El paper de l'Àsia diu que, més que un text legal, és una pedra angular. L'Àfrica se la va fer seva el 1990 amb l'adopció de la Carta Africana de Drets de l'Infant: és un full de ruta; un text fort, obert a la interpretació. Per a l'Amèrica Llatina, constitueix un nou contracte social. La Convenció promou una altra relació amb l'adult. Així mateix, ha creat una progressiva

cultura de l'infant, ha suscitat moltes iniciatives, ha provocat arreu la mobilització de la societat civil, ha donat lloc a una nova mirada sobre la infància; el text de l'Àsia destaca amb finor que hi ha una comprensió més subtil de la realitat dels infants: els infants són més protagonistes; i l'Àfrica afirma que els drets dels nens són més coneguts, per bé que sovint tan sols parcialment.

Potser hauríem de reconèixer que, si Europa ha sabut exposar la significació i l'abast de la Convenció pel que fa a reflexió, les altres tres regions l'han sabut utilitzar millor com a instrument de canvi. La presa de posició d'Europa assenyala que la Convenció és el tractat fundacional, el resultat d'un consens entre diferents sensibilitats jurídiques, polítiques i culturals. Amb els seus dos protocols facultatius i el treball d'interpretació del Comitè dels Drets de l'Infant de Ginebra, forma un cos jurídic viu. El treball del Comitè és encara poc conegut i ha estat poc divulgat. L'Amèrica Llatina, però, per destacar les tendències més inquietants de la seva regió, ha recorregut a les observacions finals que el Comitè ha fet a divuit països del seu hemisferi, després d'examinar els informes que li han presentat sobre el compliment de la Convenció. I un dels encerts evidents de la Convenció és haver reunit en un sol tractat drets civils i drets socials; els considera universals i indivisibles, i això ens dóna una visió global de la infància. Cap dels seus drets no és prioritari. No obstant això, sovint hi ha hagut una confusió de drets en aquest punt, segons que la regió sigui del Nord o del Sud, com la que, als anys vuitanta, feia dir a Noruega que els seus infants no necessitaven un *ombudsman* perquè ja estaven prou ben atesos, i a Costa Rica, que era una figura massa sofisticada per a ells perquè abans hi havia altres urgències.

Diem que a la presa de posició d'Europa li falta una voluntat conscient d'inserir els drets de l'infant en el sistema general dels drets humans i substituir d'una manera convinguda el lema "primer de tot, els infants" –amb el seu deix encara assistencial– pel de "els infants també", fins que ja formi part d'una cultura de l'infant. No és un joc de paraules. En depèn l'aplicació rigorosa de la Convenció.

Situacions crítiques que perduren

Les preses de posició tenen un estil diferent, però formen una unitat. En aquesta segona part, on se'ns fan presents les situacions més intolerables, és on sentim més propers els infants. Els seus problemes són semblants a tot arreu, amb nivells desiguals de gravetat. També les causes són semblants, encara que, segons la regió, hagin aparegut en moments històrics distints. Ho hem vist en fer al·lusió als processos d'urbanització que han sofert l'Àsia i l'Àfrica. Així mateix, els trets o els déficits propis de cada regió poden

contribuir a perpetuar determinades situacions: el fatalisme amb què s'accepten formes tradicionals d'abús o la manca d'inscripció al registre civil, que fa tants infants invisibles.

Tant com explicar les situacions més crítiques que perden a cada regió, és d'interès constatar allò que és comú a totes, així com l'actitud diferent davant les responsabilitats dels estats. En el cas de l'Amèrica Llatina, amb la Convenció tenim identificats els infants i adolescents com a titulars dels drets i els estats com a titulars de les obligacions, sense desconèixer els altres actors socials i institucionals, com ara les famílies, les esglésies o la societat civil organitzada. En el paper de l'Amèrica Llatina hi ha, aleshores, una dura requisitòria contra l'Estat. L'acusa de claudicació davant les necessitats de l'infant, de ser el primer a incomplir l'obligació de protegir-lo, de manca de voluntat política enfront de les desigualtats, de permissivitat respecte a l'acceptació social de la violència. I, no obstant això, tot i el buit espiritual que la societat adulta deixa als infants després dels vint anys de la Convenció, l'esperança és viva. També hi ha severitat en la presa de posició d'Europa quan denuncia el maltractament per part dels mateixos poders públics en els casos d'institucionalització inadequada d'infants i adolescents. Per la seva banda, l'Àfrica manifesta que el títol d'aquest apartat no vol constituir una acusació dels responsables polítics, sinó que, amb una visió realista, convé de fer un diagnòstic sense complaences, amb el fi de permetre als estats i a les agències de protecció —entre les quals, diu, hi ha el mateix BICE— d'afrontar els desafiaments que tenim de cara al futur.

I, certament, els problemes dels infants són molt semblants a tot arreu. A Europa detectem pobresa i exclusió; adolescents amb problemes amb les drogues i el món virtual i que tenen conductes errabundes; joves amb problemes amb la justícia; llaços familiars precaris; infants immigrants, especialment els no acompanyats; institucionalització inadequada, en particular dels disminuïts; maltractaments. Però la pobresa també és a l'Àsia, a l'Amèrica Llatina i a l'Àfrica, i en aquestes regions també hi ha joves amb problemes amb la justícia, la violència i les drogues, així com els perills del ciberespai.

Hi ha un punt clau que l'Amèrica Llatina toca amb un èmfasi especial, amb un ardor que sembla que ho faci en nom de les altres preses de posició: acusa l'Estat d'emparar-se en una mena de "realisme polític" quan diu que no pot complir les seves obligacions per falta de recursos econòmics. L'Amèrica Llatina es revolta contra aquesta actitud, recorda aquella sentència contundent d'Eglantyne Jebb: "Ens autojustifiquem dient-nos que no tenim prou diners per a salvar els infants. Deixeu que els covards diguin que això és impossible".

Hi ha altres situacions que semblen privatives d'alguna de les regions, com ara el treball infantil, els infants del carrer, mancances profundes en el camp de l'educació o de la salut, prostitució infantil o les conseqüències dels conflictes armats (no solament els infants soldats), els infants indígenes o la por a l'oceà després d'una catàstrofe natural. Manifestacions subtils d'algunes d'aquestes situacions poden donar-se en qualsevol regió.

Reptes de cara al futur. Drets de l'infant i resiliència

Ara és el moment de les propostes estructurades. Aquell dolor desesperat, per dir-ho a la manera d'un poeta nostre, amb què l'Amèrica Llatina assenyalava les situacions més inquietants de la seva regió es resol en deu punts que suposen un gran esforç de racionalització. Abans de tot, doncs, l'Amèrica Llatina demana recursos per a satisfer els drets socials. Aquesta és una qüestió d'interès general, per a totes les regions i en qualsevol circumstància. Recordem aquí que el Comitè dels Drets de l'Infant de Ginebra va dedicar, el 21 de setembre del 2007, el seu dia de debat anual al tema "Recursos per als drets de l'infant. Responsabilitats dels estats", a fi de determinar l'abast de l'article 4 de la Convenció, d'acord amb el qual "els estats membres han de prendre aquestes mesures [per fer efectius els drets reconeguts en aquesta Convenció] tant com els ho permetin els seus recursos". D'aquest debat se'n derivarà una Observació General específica que servirà per a la recta interpretació d'allò que a les lleis catalanes d'infància en diem "prioritat pressupostària".

Els principals problemes dels infants no són els mateixos a cada regió, fins i tot a cada país. Ara bé, els drets de la Convenció han de poder aplicar-se a tots els infants (Flekkoj). Totes les preses de posició respiren una gran confiança en la Convenció, però el paper d'Europa alerta sobre el seu ús rigorós. Segons que diu, cal treballar per un canvi de paradigma en la interpretació i realització de les normes que conté. De vegades se li ha fet dir el que no diu realment; d'altres, se n'ha fet un ús més aviat retòric, altres vegades, finalment, hi ha hagut una desídia evident en la manca de denúncia de les violacions més flagrants dels drets humans dels infants, com l'aplicació de la pena mort a infants i adolescents en alguns països. Si els drets humans dels infants són universals i inalienables, això vol dir, sobretot, que no hi ha categories d'éssers humans que puguin reclamar una prioritat en la seva aplicació. Janusz Korczak ho expressava d'aquesta manera: "Quan arribarà el moment verídic en el qual la vida dels adults i la vida dels infants constituirà una sola i única història?" Així, a més, es podrà determinar millor l'interès superior de l'infant.

Per bé que cada regió fa propostes de cara al futur a partir dels seus problemes particulars, en la seva gran majoria es poden generalitzar; tenen una validesa pràcticament universal. Ja s'ha fet referència a la qüestió dels recursos per a fer efectius els drets continguts a la Convenció i a la seva interpretació rigorosa. L'Àsia, per evitar situacions de discriminació, evoca la recent Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de les persones disminuïdes, que conté tantes referències explícites a la infància, i l'Amèrica Llatina, a fi d'eradicar la violència, recorda les recomanacions de l'informe que les Nacions Unides van publicar sobre aquesta matèria el 2005; per tant, a l'hora d'aplicar la Convenció, caldrà tenir en compte tota la constel·lació de tractats i documents de les Nacions Unides –i, en el nostre cas, els d'àmbit europeu– que esmenten drets dels infants. Uns altres temes principals, que apareixen en quasi totes les preses de posició, són la participació dels infants, les reformes legislatives (Àfrica hi afegeix les institucionals), el compromís de la societat civil, la preservació del “dret a no emigrar”, com el qualifica l'Amèrica Llatina. Dedicariem un capítol especial al coneixement i divulgació de la Convenció, perquè el que cal és, segons l'expressió feliç del paper de l'Àfrica, “popularitzar la Convenció”. L'Àfrica, encara, davant dels desafiaments que tenim de cara als anys que vindran, considera la pau com a condició fonamental per a l'aplicació de la Convenció. Pensa en els seus propis conflictes; però cap regió no n'està exempta.

Finalment, la presa de posició d'Europa vol que es reconegui el paper complementari de la resiliència en les polítiques socials. A la Carta del BICE llegim que s'ha d'afavorir el dinamisme propi de cada infant, afavorir la resiliència que permet a l'infant reconstruir-se. De totes les preses de posició, l'asiàtica és la que en parla més extensament i lúcida; ho fa al començament del seu text, però podem situar-ho aquí. Diu que els infants són vulnerables, alguns molt vulnerables. Però cal redefinir la noció de vulnerabilitat si volem promoure els drets de l'infant. Generalment, es considera la vulnerabilitat dels infants des d'una visió individual; per això les solucions i intervencions clàssiques apunten més als individus que al sistema en el seu conjunt. Aleshores, calen estratègies que facilitin la resiliència, entre les quals establir i sostenir les capacitats dels treballadors socials, ja que aquests professionals poden fer costat als infants tant en l'aspecte físic com en l'afectiu. La resiliència, com a capacitat de fer front a circumstàncies adverses, contribueix a posar en pràctica la Convenció.

La present introducció és una de les lectures possibles d'aquests textos tan rics. És feta des d'una posició occidental, per més que insensiblement ens porta a una representació global dels problemes de la infància. Tothom ha de sentir-se interpel·lat per les tres preguntes que suscita l'aniversari de la Convenció.

Jordi Cots i Moner
Ex-vicepresident primer del BICE
Ex-adjunt per als infants del Síndic de Greuges de Catalunya

LA INFÀNCIA AL MÓN

Regió
Europa-CEI

/ Presa de posició de la regió Europa i de la Comunitat d'Estats Independents (CEI)

«L'espera impacient del que vindrà disminueix el valor del que és.» (Janusz Korczak)

/ Resum

La presa de posició de la regió Europa-CEI¹ inclou les contribucions d'un grup expert que ha associat els seus diferents àmbits de competència. La seva finalitat és analitzar la situació dels drets de l'infant al continent, i d'avaluar conjuntament quines han estat les aportacions i els reptes vint anys després de l'adopció de la Convenció sobre els drets de l'Infant.

El document conté diverses perspectives de treball, però manté com a marc de referència **la universalitat, la indivisibilitat, la interdependència i la inalienabilitat dels drets introduïts en la Convenció**. El nostre punt de sortida ha estat examinar l'impacte de les disposicions de la Convenció en les polítiques públiques en favor de la infància, i els canvis que s'han produït dins la societat civil des de la seva adopció. Però el text torna a recordar finalment aquestes normes fundadores i els valors en què es basen. Les situa en el sistema dels drets humans a través d'una fórmula molt aclaridora i potser provocadora, «els infants també» i no, com s'esperaria, «els infants primer».

El document s'articula entorn de tres eixos que destaquen:

- Els avantatges de fons relacionats amb la posada en marxa efectiva dels principis i de les normes de la Convenció entre els quals hi ha escoltar atentament l'infant quan cal determinar els seus interessos superiors;
- Els fenòmens com l'exclusió, les conductes de risc i la precarietat dels vincles familiars que afecten de forma particularment preocupant infants i adolescents en la nostra societat;
- Els grups d'infants que pateixen atacs profunds a la seva dignitat i als seus drets fonamentals: hem identificat en particular els infants transfronterers, els infants a càrrec de les institucions de forma inapropiada, els infants víctimes de maltractaments dins la família i els infants en conflicte amb la llei.

El text presenta també **sis grans requeriments a les autoritats públiques** d'Europa i la CEI i altres actors implicats. Es tracta d'oferir-los orientacions i suggeriments perquè el respecte i la realització dels drets de l'infant esdevinguin més concrets. Com a ONG, la nostra obligació és, no obstant això, vigilar que la Convenció continuï essent un instrument viu al servei de la infància.

/ Requeriments

- **Garantir l'aplicació efectiva de les llibertats i dels drets fonamentals** que són les normes contingudes en la Convenció sobre els Drets de l'Infant. I en aquest sentit basar-se en la universalitat dels drets humans i en els principis de llibertat, justícia, igualtat i no-discriminació.
- **Buscar sempre l'interès superior de l'infant:** això suposa tenir en compte el context general (legislatiu, polític, econòmic i social) que li és propi, la seva situació específica i considerar el seu punt de vista consultant-lo i escoltant-lo atentament.
- **Desenvolupar polítiques familiars en els plans locals, nacionals i regionals** que reconeguin, acompanyin i donin ple suport a la família, amb una atenció particular a les famílies monoparentals: que el lloc que mereixen sigui reconegut efectivament en el diàleg amb les institucions públiques.
- **Tot preservant el deure de diligència que qualsevol Estat ha de mostrar en qualsevol circumstància, tenir en compte el principi de subsidiarietat:** que en els àmbits en què no tingui competència exclusiva, l'Estat intervingui només si els objectius de l'acció considerada no s'han pogut obtenir de forma satisfactòria per a la família o l'entorn pròxim de l'infant. Així es garantiran el respecte i la promoció efectiva de la primacia de la persona i de la família.
- **Adoptar polítiques de prevenció.** Tot i continuar essent respectuosos amb els diferents estadis de desenvolupament de l'infant i amb l'ambient familiar i cultural on creix, cal donar des de bon principi una resposta pertinent als reptes de la societat i als abusos que es continuen perpetrant contra la dignitat i els drets de l'infant en les nostres societats.

¹ La regió Europa - CEI està formada pels països següents: Bèlgica, Dinamarca, França, Irlanda, Itàlia, Luxemburg, Noruega, Països Baixos, Regne Unit, Suècia, Grècia, Turquia, Islàndia, Alemanya, Àustria, Xipre, Suïssa, Malta, Portugal, Espanya, Liechtenstein, Saint Martin, Ciutat del Vaticà, Finlàndia, Hongria, Polònia, Bulgària, Estònia, Lituània, Eslovènia, Re-

pública Txeca, Eslovàquia, Romania, Andorra, Letònia, Albània, Moldàvia, Macedònia, Ucraïna, Federació Russa, Croàcia, Geòrgia, Armènia, Azerbaidjan, Bòsnia-Herzegovina, Sèrbia, Mònaco, Montenegro, Bielorrússia, Kazakhstan, Kirguïstan, Tadjikistan, Uzbekistan, Moldàvia, Armènia, Turkmenistan.

- **Reconèixer la importància de la resiliència** en els dispositius de protecció de la infància. Reforçar així la família quan és necessari, i donar-hi suport mitjançant les xarxes socials i d'assistència social (escoles, comunitats, serveis de salut, serveis socials...) que s'han de beneficiar dels mitjans financers d'acord amb les seves necessitats.

/ Algunes referències històriques

L'any 1989 va marcar, sens dubte, un gir en la història del món i d'Europa en particular. Tot i que pugui semblar increïble, aquesta revolució no va fer vessar la sang, sinó que va ser a la llum de les espelmes que els infants van encendre als peus de soldats i de policies, la nit del 9 al 10 de novembre: era davant del Mur de Berlín, l'ensorrament del qual obria la via a la democratització dels països de l'antic bloc comunista. Al cap d'uns quants dies, el 20 de novembre, l'Assemblea General de les Nacions Unides va adoptar per unanimitat la Convenció sobre els Drets de l'Infant². Aquesta va esdevenir l'eina que es coneix, origen dels canvis positius i profunds en la legislació d'uns quants països. Avui ha estat ratificada per tots els estats europeus i de la CEI.

Vint anys moguts

Diversos historiadors reconeixen que, al llarg d'aquests vint darrers anys, la «vella» Europa ha estat al cap i a la fi el continent que ha conegut més trastorns, amb uns esdeveniments de caràcter geopolític, econòmic, cultural i social que l'han reconfigurada:

- El 1991 Rússia s'emancipa de la Unió Soviètica. Alemanya es reunifica;
- El Tractat de Minsk dona llum el 1991 a la Comunitat d'Estats Independents (CEI);
- Entre el 1991 i el 2000 la depuració ètnica, les matances, les desaparicions forçades i el desplaçament de poblacions fan estralls a l'antiga Iugoslàvia;
- Tribunal Penal Internacional, creat després de l'adopció el 1998³ de l'Estatut de Roma que avui han ratificat 39 països de la regió Europa-CEI. Ha de jutjar els crims per genocidi, els crims de guerra i els crims contra la humanitat. És un referent important en la lluita contra la impunitat i per al respecte de l'estat de dret;
- El 1998 es va instituir el nou Tribunal Europeu dels Drets

- Humans, òrgan únic i permanent;
- El 2002 va començar a circular l'euro;
- Aquests vint darrers anys, les tropes de diversos països europeus van entrar a la Guerra del Golf, a l'Iraq, a l'Afganistan... però també en moltes missions de manteniment de la pau arreu del món;
- Des de la institució de la Unió Europea el 1993, 18 nous països s'hi van adherir fent que s'arribés a 27 estats membre; a més, una vegada entrat en vigor, el Tractat de Lisboa de 2007 permetrà la creació d'institucions més adaptades al funcionament de la Unió;
- Entre el 1990 i el 2007 el Consell d'Europa ha passat de 23 a 47 membres dels quals 22 són de l'Europa central i oriental.

També cal afegir altres **canvis profunds** dels quals Europa i la CEI són testimonis:

- Un nou mapa geogràfic: el 2005 el Consell d'Europa considerava que la població d'Europa, presa d'un envelliment inevitable, disminuiria del 13% al 22% el 2050 respecte a les xifres de 1995, amb un declivi particularment important a l'Europa oriental –sobretot a Rússia–: en efecte, els països d'aquesta zona conjuguen un dèficit de naixements respecte de les defuncions amb un saldo migratori negatiu. A diferència d'algunes idees preconcebudes, aquest declivi demogràfic no es compensarà amb la immigració, perquè caldria que a Europa hi hagués 1,8 milions d'immigrants l'any fins al 2050 per mantenir la seva població al nivell de 1995;
- La lluita antiterrorista: els atemptats de l'11 de setembre de 2001 van desencadenar, fins i tot a Europa i a la CEI, més polítiques de seguretat i més repressives que fan trontollar un determinat nombre de principis fonamentals en matèria de drets humans. Un exemple flagrant: el quasi silenci dels estats europeus envers les antigues accions comeses en nom d'aquesta lluita per l'exèrcit rus a Txetxènia;
- Els efectes de la mundialització: tot i que el nivell de vida d'una part dels habitants d'Europa i la CEI ha conegut una millora material, molts altres habitants continuen patint dificultats relacionades en particular amb el mal repartiment de la riquesa i les fluctuacions d'una economia basada en la globalització del mercat. Alhora, el desenvolupament de les comunicacions demostra cada

² Vegeu document: AG res. 44/25 annex, 44 UNGAOR Sup. (N. 49 a 167), UN Doc. A/44/49 (1989). Tots els Estats membres de l'ONU, tret dels Estats Units i Somàlia, han ratificat aquesta eina. Dos Protocols opcionals d'una banda sobre la venda d'infants, la prostitució dels infants i la pornografia posen en escena els infants, i de l'altra, la implicació dels infants en els conflictes armats que posteriorment van ser

adoptades per l'Assemblea General el 25 de maig de 2000 (A/RES/54/263). El 15 de desembre de 1989 l'Assemblea General també va adoptar el Segon Protocol opcional sobre el Pacte Internacional sobre els Drets Civils i Polítics, amb l'objectiu d'abolir la pena de mort. Però no oblidem que a Pequín les manifestacions de la plaça de Tian'anmen (15 d'abril - 4 de juny de 1989) demanant reformes polítiques i democràti-

ques, es van saldar amb un balanç molt dur. Almenys 1.500 persones mortes, 10.000 ferides per l'exèrcit, i desenes de persones condemnades a dures penes de presó després de processos inicis.

³ Avui 105 països han adoptat l'Estatut.

cop més les diferències d'avantatges i d'oportunitats, cosa que accentua el ressò social i polític de la desigualtat.

«ELS INFANTS TAMBÉ»: TORNAR A MOBILITZAR-SE ENTORN DE LA CONVENCIÓ SOBRE ELS DRETS DE L'INFANT I ELS SEUS VALORS FUNDACIONALS

La Convenció sobre els drets de l'Infant és el resultat d'un consens de fa vint anys entre diferents sensibilitats jurídiques, polítiques i culturals, que han permès que fos ratificat pels estats. Es tracta d'un tractat fundador, que resulta de la inclusió en un mateix text de drets civils, culturals, econòmics, polítics i socials, i que van completar els dos Protocols opcionals ja esmentats (vegeu nota ³). En el futur, la seva interpretació seguirà essent aprofundida pel treball del Comitè de Drets de l'Infant, al qual també s'han associat les ONG.

Uns progressos destacables

És innegable que la Convenció ha tingut diversos efectes positius:

- **Creació progressiva d'una cultura dels drets de l'infant.** Sens dubte, en la posada en marxa efectiva de les disposicions de la Convenció hi seguirà havent zones d'ombra i llacunes. No obstant això, la regió Europa - CEI ha sabut trobar en el text i els dos Protocols, com també en les resolucions del Comitè dels Drets de l'Infant, referències per fer respectar, protegir i establir els drets de l'infant: i això en el marc de la indivisibilitat i de la interdependència dels drets humans reconeguts universalment. Les disposicions de la Convenció s'han integrat progressivament en les legislacions nacionals i regionals, en gran part perquè aquest tractat és més conegut que els altres tractats de dret internacional sobre els drets humans, i també gràcies a la defensa que n'han fet nombroses institucions. També s'ha presentat dins els terminis els informes periòdics que examinen la situació de la infància als països de la zona. El treball del Comitè, que elabora les observacions generals i adopta les recomanacions durant les Jornades de Debat General, **fa de la Convenció un corpus jurídic viu, font d'inspiració per als diferents actors.** Cal agrair també els esforços portats a terme pel Comitè per fer les recomanacions més concretes i específiques

possibles als estats; això facilita la seva posada en marxa sobre el terreny i permet comprovar més fàcilment el seu grau d'aplicació. Així, podem afirmar que les normes de la Convenció han aconseguit constituir en vint anys un marc de referència acceptat per tothom.

- **Iniciatives en favor de l'infant.** La cultura dels drets de l'Infant que s'ha desenvolupat progressivament es deu en gran part al treball del Comitè, de l'UNICEF i de les ONG. Ha comportat diverses iniciatives nacionals i regionals en favor de l'infant: **reformes al sector de la justícia juvenil, la creació de defensors dels drets de l'infant** o d'institucions independents semblants de protecció de la infància, diferents campanyes de prevenció iniciades per les ONG nacionals i locals i el seu compromís en la preparació d'informes alternatius a l'atenció del Comitè, l'atorgament d'un lloc més important als drets de l'infant en l'agenda política, la voluntat més marcada d'adoptar una aproximació basada en el dret en els programes per a la infància.
- **Una nova mirada sobre la infància.** Des de l'adopció de la Convenció s'ha desenvolupat una nova mirada sobre la infància: els infants ja no es consideren «éssers per sota de» que no assoleixen la maduresa fins al futur, sinó persones de ple dret, **veritables subjectes -i no solament objectes- de drets.** Aquest reconeixement comporta **l'exigència de consultar els infants** per conèixer tant el seu punt de vista⁴ en la vida corrent, a casa, al carrer, a l'escola, als patis o entre amics com durant esdeveniments més excepcionals que els afecten profundament. S'ha d'aprendre a escoltar-los dins la família: una família que deixi lloc a la paraula dels infants i que permeti d'exercir el seu paper a cada un dels membres i, en particular, als pares, perquè siguin els primers educadors dels seus infants. Paral·lelament, aquesta exigència d'escoltar i de consultar s'hauria d'estendre, segons les circumstàncies i en les formes apropiades, a totes les decisions de política pública susceptibles de tenir un impacte a escala local o nacional en els infants.

Interpretacions aproximades

De manera paradoxal, l'èxit de la Convenció ha comportat també algunes dificultats:

⁴Els Articles 12 a 16 i l'Article 31 de la Convenció demanen als estats membres que garanteixin als infants el dret d'expressar lliurement la seva opinió, de gaudir de la llibertat d'expressió i d'informació, de la llibertat de pensament, de consciència i religió, de la llibertat d'associació i de beneficiar-se del dret a la vida privada, l'honor i la reputació, així com al lleure i a les activitats recreatives i culturals.

• **Els infants primer / Els infants també.** Si s'aïlla per a la bona causa els drets de l'infant de la problemàtica general dels drets humans, roman una mena d'**acció assistencial respecte als infants**. Més que mai, en aquest any 2008 durant el qual commemorem el 60è aniversari de la Declaració Universal dels Drets Humans, cal recordar el principi «els infants també» segons el qual ells també són titulars de drets de l'home com a persones humanes. Qualsevol persona, per la seva mateixa existència, és titular de forma inalienable dels drets de l'home i de les llibertats fonamentals, sense discriminació ni distinció. Aquest principi és universal i serveix per als infants i per a qualsevol altra persona.

• **Necessitats / Drets.** L'èxit de la noció de drets de l'infant ha portat a invocar com a drets les **necessitats fonamentals dels infants, totalment essencials, però que no pertanyen a la categoria del dret**. Aquesta actitud debilita l'abast de la Convenció. Per exemple, algunes organitzacions reivindiquen, en nom de la Convenció, el dret de l'infant a una família. En realitat, ni la Convenció ni els altres textos internacionals actualment vigents garanteixen aquest dret i, d'altra banda, no podrien fer-ho. Moltes altres necessitats fonamentals (amor, felicitat, respecte) no poden ser objecte d'un reconeixement jurídic, apel·len a la nostra responsabilitat ètica per satisfer-les.

Així mateix, el fet d'**invocar de forma absoluta i sense discerniment «l'interès superior de l'infant»** estipulat en l'article 3 de la Convenció redueix l'abast d'aquest principi. L'interès superior de l'Infant no és únic; es tracta, de fet, d'un conjunt complex d'interessos que han de tenir en compte el context present de l'infant, l'evolució possible de la seva situació a curt i a llarg termini, la seva maduresa i la seva opinió.

• **Promoció / Protecció.** Tots els actors implicats aproven la promoció dels drets de l'infant; desperta un discurs consensual, s'hi dediquen mitjans financers significatius. En canvi, els atacs més **greus contra els drets humans respecte dels infants no sempre són objecte de prou atenció**; la recollida de dades factuais precises que permetrien apuntalar polítiques de prevenció són incompletes per manca de mitjans. Així mateix, sovint hi ha manca de voluntat política per posar remei a les situacions més evidents de violació dels drets de l'infant i posar en marxa una veritable política de protecció de l'infant. Per exemple sí, en el marc de la justícia juvenil, cal aplaudir la introducció

de mesures alternatives a l'empresonament, s'observa, no obstant això, que massa sovint se silencia la pena de mort, la cadena perpètua dels infants i les traves per a la defensa de persones detingudes per crims comesos abans dels 18 anys. De fet, els estats i tots els actors que intervenen en l'àmbit de la infància haurien de condemnar amb energia aquestes pràctiques.

Avui dia, la necessària mobilització entorn de la Convenció implica en primer lloc el respecte i l'aplicació plena i efectiva en tots els països d'Europa i de la CEI de les normes contingudes en la Convenció i els dos Protocols. Vint anys després de l'adopció de la Convenció, abans de res cal comprometre's per a una posada en marxa efectiva de les normes promulgades en aquest tractat i per a la seva transposició als drets nacionals.

La tasca del Comitè dels Drets de l'Infant

Més enllà d'aquesta exigència, és necessari que es difongui àmpliament la interpretació dels articles de la Convenció que el Comitè ha elaborat fins ara en les seves *Observacions Generals* i en les recomanacions emeses durant les Jornades de Debat General. Això mostrarà l'abast de les disposicions de la Convenció i inspirarà polítiques públiques en favor de la infància.

En una societat materialista i amb una dura competència, on augmenta el «cadascú mira per ell», la mobilització pels drets de l'infant passa també per un retorn als principis que van inspirar la Convenció, i que ja eren en les declaracions precedents. Aquests valors han inspirat el text de la Convenció i en són l'expressió última:

- El valor del **present** per a la infància: els infants no són persones de demà, són persones avui.
- El dret a la **vida**, dret fonamental de la persona humana, i a la **integritat física i moral** de l'infant, que demana el respecte total de la seva persona⁵;
- La **dignitat** de l'Infant que implica, al seu torn, l'autoestima i l'orgull de **ser una persona**⁶;
- Una identitat pròpia de l'infant qui li permeti explicar la seva història, donar-se un present i, potser, deixar una petjada en el futur;
- La **dimensió espiritual**, reconeguda per la Convenció, i que considerem un component essencial del desenvolupament integral de l'infant⁷;
- El **respecte de l'infant, i la confiança en ell** com a ésser humà de ple dret;
- La **cooperació i la solidaritat** que permetin a l'infant afrontar les situacions més difícils refent els lligams amb la seva família, els seus pròxims, la seva comunitat i el seu entorn, el que anomenem la **resiliència**;

⁵ Vegeu l'Article 6, i els Articles 19, 24, 32 i 37 de la Convenció.

⁶ Vegeu els Articles 28 i 39 de la Convenció.

- Viure conjuntament i respectar tots els infants, en virtut del principi de no-discriminació.

REPTES DE LA SOCIETAT PARTICULARMENT PREOCUPANTS

/ L'exclusió, en particular, dels infants gitanos⁸,

La pobresa i l'exclusió de l'infant i de la seva família són un fenomen amb múltiples aspectes. Per això seria desitjable adoptar una aproximació que tingui en compte tots els aspectes de la vida de l'infant, fins i tot l'allotjament, l'accés a l'educació i als tractaments de salut, l'ocupació dels seus pares o la seva necessitat de mantenir contacte amb els membres de la seva família. Això és així perquè la pobresa i l'exclusió generen sovint en l'infant una disminució de l'autoestima, trastorns físics i de comportament i resultats escolars decebedors.

Aquest repte implica, en particular, els infants nascuts de les minories i de la immigració, els infants que viuen en famílies monoparentals o amb un o els dos pares a l'atur o malalts. Es tracta d'una preocupació creixent a Europa i la CEI. Informes recents consideren que **18 milions d'infants de menys de 15 anys es troben en una situació d'extrema pobresa a l'Europa sud-oriental i a la CEI**. I, a les zones europees de renda més alta, augmenta el percentatge d'infants que viu en una família amb una renda inferior a la meitat de la mitjana nacional. Supera fins i tot el 15% al Regne Unit, Irlanda, Itàlia, França, Alemanya, Espanya i Portugal.

La pobresa que amenaça avui dia el 19% dels infants de la Unió Europea ha estat un dels elements decisius perquè la Comissió Europea proclamés l'any 2010 «Any europeu de la lluita contra la pobresa i l'exclusió social». La finalitat d'aquesta iniciativa és fer una crida a tots els ciutadans de la Unió i a tots els actors públics, socials i econòmics implicats en l'eradicació d'aquesta xacra.

Segons els estudis publicats fins ara sobre els factors que

atenuen l'exclusió social i sobre les estratègies per tractar-la, **sembla indispensable estar més ben informats sobre la forma en què els infants⁹ perceben els seus drets**. Això permetrà establir els indicadors necessaris per posar en marxa polítiques i serveis per a la infància. **Aquesta aproximació d'escolta també és important perquè és sobretot a través dels contactes amb els seus iguals que els infants aprenen el significat de la pobresa i de la discriminació a la seva vida.**

Els gitanos, un poble europeu

En el marc d'aquest estudi, els infants gitanos mereixen una atenció particular. El seu accés al dret a l'educació, entre altres, és precari. **Es calcula que dos milions, dels més de quatre milions d'infants gitanos a Europa, no anirà mai de la vida a escola.**

Els gitanos viuen en quasi tots els estats membres del Consell d'Europa; en alguns països d'Europa central i oriental, representen més del 5% de la població. No obstant això, encara que estiguin presents a Europa des del segle XIV, sovint les societats majoritàries no reconeixen els gitanos com un poble europeu de ple dret. Han patit constantment rebuig i persecucions que van culminar amb l'intent d'extermini dels nazis.

Aquest rebuig secular té com a resultat que avui els gitanos visquin en condicions difícils, sovint al marge de les societats dels països on resideixen; la seva participació en la vida pública és extremadament limitada.

Tenint en compte les exigències de les escoles primàries abans de 1989 i la selecció que en resultava, la majoria dels infants gitanos assistien a escoles especialitzades destinades a persones amb deficiències mentals. Actualment, com destaca el Comitè consultiu de la Convenció marc del Consell d'Europa per a la protecció de les minories nacionals en el seu informe de 26 d'octubre de 2005, els gitanos representen fins al 70% dels alumnes inscrits en escoles especials.

Un ensenyament discriminatori

Al seu torn, el comissari pels Drets Humans del Consell d'Europa, Sr. Thomas Hammarberg, féu l'observació següent en

⁷Vegeu els Articles 17, 23, 27 i 32 de la Convenció.

⁸Els gitanos són un conjunt de poblacions inicialment nòmades originàries del nord-oest del subcontinent indi.

⁹Per exemple, és interessant observar que a Irlanda un estudi detallat, portat a terme en els anys noranta, i que atorgava als infants la tria d'indicadors, mostrava que els infants, en general, no consideraven els béns materials i el lleure les seves prioritats. En canvi, segons ells, els factors de benestar principals eren les relacions amb la família, després les relacions amb

els amics, l'escola, i els animals domèstics. Per a més informació, vegeu: *Vue d'ensemble du bien-être des enfants dans les pays riches*, UNICEF, Centre de recherche Innocenti, Bilan Innocenti 7, 2007.

el seu informe final de 15 de febrer de 2006 sobre la situació en matèria de drets humans dels gitanos, sintis i persones itinerants a Europa: «És freqüent que els infants gitanos vagin a classe per a infants que tenen necessitats especials, sense avaluació psicològica o pedagògica adequada; els únics criteris reals són el seu origen ètnic». I això encara és més cert als països del centre-est i sud-est d'Europa. Per norma general, aquests no han adoptat definició nacional uniforme de la «deficiència»: apliquen **definicions basades en una relació entre les deficiències i l'origen sociocultural dels infants**, la qual cosa obre pas a pràctiques discriminatòries duradores¹⁰.

Cal una legislació per protegir amb eficàcia contra la desigualtat de tracte en matèria d'educació. També cal que s'apliqui positivament per contrarestar la discriminació directa o indirecta exercida contra els infants gitanos i afavorir un canvi de mentalitat dins de la societat civil. Finalment és important, en algunes comunitats, sensibilitzar els pares gitanos sobre la importància d'una educació de qualitat per als seus infants.

/ Les conductes de risc en els adolescents

La universalització dels mitjans de comunicació i dels mercats forma cada vegada més les percepcions, les decisions i els comportaments dels joves. Nombrosos adolescents tenen avui dia més oportunitats i rendes disponibles, però són més vulnerables a les tècniques de venda i de comercialització dels productes de consum, i de substàncies potencialment perjudicials com l'alcohol i les drogues. La transició social i econòmica als països de l'Europa central i oriental, la pobresa, importants manques afectives, però també, en canvi, la hiperprotecció familiar i les excessives expectatives de les famílies envers els infants en les nostres societats del rendiment¹¹, són factors que comporten conductes de risc destructores per a nombrosos adolescents.

Aprendre a «ésser»

El desenvolupament d'aquestes conductes es tradueix en comportaments que produeixen situacions d'addicció, de dependència i de perill. En la majoria dels casos, es tracta de joves que pateixen la incapacitat del món adult de crear contextos de justícia social. Han d'integrar la idea que, per poder «ésser», cal «tenir» o, encara pitjor, que «ésser»

i «semblar» són sinònims. Aquests joves pateixen aïllament tot i que, aparentment, fan la impressió d'estar integrats socialment. Entre les manifestacions més preocupants, hem observat:

- El **consum de drogues**, de les quals el mercat ofereix una selecció cada cop més àmplia, i **d'alcohol**, que es generalitza i es banalitza: utilització diària o setmanal per un públic cada vegada més jove. Segons l'Organització Mundial de la Salut, **augmenta la tendència d'experimentar pràctiques d'alt risc** com l'alcoholització i l'ebrietat, i el consum simultani d'alcohol amb altres substàncies psicotròpiques. Entre el consum d'alcohol, de tabac i de drogues il·lícites d'una banda i, de l'altra, la violència, els comportaments sexuals de risc, els accidents de trànsit, les invalideses permanents i les defuncions hi ha vincles clars.
- La **vagabunderia**, que pot prendre formes variades segons els contextos: joves que erren a la seva ciutat, joves que han fugit atrets per les grans ciutats, joves aventurers que van de ciutat en ciutat, menors estrangers aïllats que viuen en la clandestinitat... Aquests adolescents que sovint fugen de maltractaments familiars o d'una vida en institucions tenen punts en comú: una existència al marge de l'escola i de la societat i, sovint, el recurs a la delinqüència per sobreviure i/o l'explotació per adults. **Molts d'aquests joves fragilitzats són consumidors habituals de drogues o d'alcohol** i pateixen trastorns psicològics.
- El **món virtual dels videojocs**, que envia cada cop més adolescents als universos imaginaris en els quals poden esdevenir herois, ciberespais ultraviolents en general, l'últim objectiu dels quals és la destrucció total dels enemics. Aquest fenomen esdevé sobretot el «refugi» d'infants que han trencat amb la família, els companys, l'escola i tradueix una pèrdua de referència de la realitat i dels valors. Els adolescents i els joves adults també se senten especialment seduïts per les noves formes de comunicació que permeten intercanviar sense contacte construint una imatge pròpia imaginària, explorant mons desconeguts o prohibits. L'absència de límits en aquesta comunicació i el lax control dels progenitors **deixa sovint els adolescents sols en la seva exploració**. Cadascú, amb el seu ordinador i el seu telèfon mòbil, té la possibilitat de visionar o d'enregistrar escenes violentes,

¹⁰ Segons els estudis de l'UNICEF (Innocenti Insight, 2005) i de Save the Children (Denied a future: the right in education of Roma, gipsy and traveller children, 2000), la col·locació exageradament elevada d'algunes categories d'alumnes a les escoles especials prové d'un conjunt de factors, entre els quals: «els prejudicis racials inconscients de les autoritats escolars, les im-

portants desigualtats de recursos, el recurs injustificat al QI i la diferència de poder entre els pares que pertanyen a una minoria i les autoritats escolars».

¹¹Segons el professor Jean-Yves Hayez, «no només

cada família pot esperar massa de l'infant, sinó de forma general l'organització social, els grups d'adults, els lobbies, que sovint fan passar els seus desitjos per davant del benestar de l'infant... i pretenen que els seus desitjos es corresponen amb el bé de l'infant».

de visitar llocs de pornografia. Els joves també poden ésser presa de predadors que troben, en els nombrosos fòrums d'intercanvi dedicats als adolescents, nous vedats de caça.

- **L'automutilació i els intents de suïcidi**, expressió d'un malestar que es manifesta abans de res per una violència envers un mateix. Aquestes manifestacions sovint es consideren un crit d'auxili o la conseqüència d'un gran aïllament social o d'una manca d'atenció per part dels adults. Cal observar també que hi ha una forta propensió a la repetició del gest suïcida (entorn del 15%)¹². Llavors, per ajudar els adolescents de la millor manera possible, **és essencial que l'entorn familiar, educatiu i mèdic els acompanyi, que intenti tornar-los l'autoestima**, valorant especialment les seves competències i preveient estructures apropiades quan se'n pren càrrec o en els primers tractaments.

/ Precarietat dels vincles familiars / Precarietat de les famílies

És una evolució important de les societats europees: dispersió de les famílies i increment de les separacions de parelles, com també recomposicions familiars. Aquesta precarietat dels vincles familiars afecta els infants que poden tenir dificultats per recuperar l'equilibri en la situació creada per la separació, en particular conflictiva, dels pares. També pot comportar, fins i tot, la renúncia o l'abandó dels infants pels seus pares, com s'observa avui de manera important a Rússia o a Romania.

Com a conseqüència del desmantellament del sistema de protecció social socialista, un nombre molt important d'infants russos s'ha quedat sense recer, al carrer i sense educació. Segons les xifres oficials, s'abandona de 3 a 5 milions d'infants, dels quals només 700.000 són orfes o infants de pares privats d'autoritat. Els altres són infants deixats de banda pels seus progenitors o amb el risc de trobar-se en condicions perilloses de vida, sense protecció ni educació¹³.

Les famílies aïllades, sorgides majoritàriament de la separació dels pares, estan més afectades per la precarietat i la pobresa. Aquestes famílies, en les quals el cap

de família és sovint una dona, viuen sovint en l'aïllament social i familiar, amb el repte de conciliar educació dels infants i treball. El tema de la custòdia dels infants pot complicar les coses i mantenir les famílies dins els sistemes de subsidis socials. La feina precària i els horaris parcials contribueixen a allargar la seva situació de pobresa. L'aïllament social esdevé aleshores un factor d'agreujament.

Ajudar els pares per ajudar els infants

De manera més àmplia, avui s'han debilitat els mecanismes de transmissió, i ja no permeten als pares joves trobar en el seu entorn familiar pròxim referències per prendre cura dels infants. Sovint, en els primers temps, necessiten consells i suport per assumir la seva nova funció. Els servirà l'ajuda que trobin en els primers anys de l'infant.

En un determinat nombre de països de l'Europa occidental, les polítiques públiques comencen a integrar **la importància del suport que cal donar als progenitors**. Se'ls considera els actors i els aliats per a la protecció dels infants, deixant de banda així les tradicions de substitució o d'indiferència.

No obstant això, les experiències de suport a la paternitat són, amb tot, puntuals en el temps i només han tocat un baix nombre de famílies. D'altra banda, els professionals que intervenen amb les famílies encara tenen poca formació en aquesta aproximació.

Paral·lelament, a Europa, es desenvolupa un discurs sobre la responsabilitat dels progenitors com un nou eix de les polítiques de prevenció i de lluita contra la delinqüència. Es tendeix a considerar que una part dels problemes de la delinqüència juvenil està lligada a l'abandó dels pares. Es recorda als pares el deure de vigilar els seus infants i el respecte de les lleis, en particular les relatives a l'obligació escolar¹⁴. Avui dia, l'eficàcia i el cost d'aquestes noves pràctiques i dels dispositius que les organitzen encara s'han avaluat poc. Queden, doncs, molts reptes als quals enfrontar-se per tal de poder garantir un conjunt de mesures de protecció adequades als infants.

¹² Vegeu: Assemblea parlamentària del Consell d'Europa, El suïcidi dels infants i adolescents a Europa: un greu problema de salut pública, Doc. 11547, 27 de març de 2008.

¹³ Dorena Caroli «Enfants abandonnés ou orphelins sociaux ? Evolution de la politique sociale dans la Russie de la perestroïka et postcommuniste (1989 - 2004)», Sociétés et jeunesses en difficultés N.º 4 - Tardor 2007

INFANTS AMBS ELS DRETS GREUMENT MENYSPREATS

Tot i que l'adopció de la Convenció fa que, en principi, tots els infants es puguin beneficiar de més drets, reconeguts i més ben definits, alguns se segueixen trobant en situacions de risc extrem per al seu desenvolupament. Aquests infants són un repte particular per a l'establiment i la bona articulació dels drets de l'infant.

A Europa i la CEI, aquests infants són principalment els que es troben sota la responsabilitat directa de l'Estat. Són –o haurien de ser– al punt de mira de l'article 19 (Protecció contra qualsevol forma de violència) i dels articles 22, 30, 32-36, 37b-d, 38-40 de la Convenció. El Comitè dels Drets de l'Infant els esmenta a l'apartat «Mesures especials de protecció».

/ Els infants transfronterers

A partir dels anys noranta, un nou conjunt de països –Espanya, Grècia, Irlanda, Itàlia i Portugal– van començar a registrar una taxa d'immigració elevada. D'una banda, a causa de la seva creixent prosperitat econòmica i, de l'altra, per la nova direcció dels fluxos migratoris després de polítiques més restrictives als estats europeus tradicionals de destinació. Alhora, els antics països comunistes, fronterers amb la Unió Europea i els de l'Europa sud-oriental van esdevenir països de trànsit. Després, alguns com Xipre, Hongria, la República Txeca, Eslovàquia i Eslovènia s'han convertit, al seu torn, en països destinataris de la immigració. Dins les zones subregionals –antigues repúbliques soviètiques, Caucas o Balcans–, també van aparèixer nombrosos moviments de persones amb infants de molt curta edat. Mentre que **els desplaçaments per causa familiar o de protecció** (especialment de l'antiga Iugoslàvia, l'Iraq i l'Iran) van romandre **relativament estables**, **els de motiu econòmic s'han multiplicat considerablement** respecte a fa vint anys. Una altra nova tendència és el creixement de la taxa d'immigració irregular a partir de l'entrada irregular al país o de la pròrroga no autoritzada del període d'estada en

un país determinat. Sovint les xarxes criminals de traficants gestionen aquestes dues situacions¹⁵.

Infants desarrelats

Entenem per infants transfronterers tots els infants que travessen fronteres territorials (estatals o intraestatals), amb la seva família o sense. D'aquesta manera es troben fora de la seva comunitat habitual, sovint desarrelats i exposats a les violacions dels seus drets fonamentals.

Aquests infants formen part essencialment de tres categories:

- Els immigrants que, invariablement, són voluntaris i irregulars, tret dels qui han estat prèviament acceptats en el marc de la reunificació familiar;
- Els sol·licitant d'asil, inclosos els sol·licitants de bona fe que fugen de la persecució i d'altres situacions semblants, les víctimes de tràfic de persones per als quals el retorn comportaria un risc elevat, i també tots els que demanen asil per no haver d'emigrar irregularment («voluntàriament»);
- Les víctimes de tràfic de persones amb una situació cada cop més complexa: tant si aquests infants han emigrat voluntàriament o no, el seu «consentiment» està viciat. Però, tot i que se'ls explota versemblantment contra la seva voluntat, el seu desplaçament no és forçat.

En tots els estadis del trànsit es documenten violacions greus dels drets de l'infant: el tracte en el moment de l'arribada, les condicions d'habitatge i d'accés als serveis bàsics, els criteris per a la decisió d'autorització d'estada, la consideració dels interessos superiors en l'acte d'establir si un infant ha de tornar al seu país d'origen, el manteniment de la protecció que cal atorgar als que romanen en una situació irregular¹⁶. Així mateix, per determinar les pràctiques que cal seguir i les mesures que cal adoptar, en particular per als immigrants i les víctimes de tràfic de persones, és important **no solament tenir en compte les obligacions dels països de destinació, sinó també les responsabilitats dels països d'origen dels infants i la diligència que se'ls deu.**

¹⁴ Molts països europeus han adoptat mesures per «restaurar els pares dels menors delinqüents en les seves funcions educatives»:

- Implicació en el procés judicial del qual el menor és objecte;
- Iniciació o obligació de fer un curs o de seguir un programa «de pares»;
- Compromís contractual dels pares respecte dels objectius educatius o de les obligacions de vigilància educativa;

• Qüestionament de la responsabilitat dels progenitors sota el punt de vista civil o penal.

D'aquesta manera s'han dictat condemnes contra pares considerats passius o fins i tot còmplices de la deriva delinqüent de l'infant. L'objectiu és en general incitar els pares a tornar-se a mobilitzar en l'educació dels seus infants, fent valer la seva autoritat com a pares i desenvolupament les seves competències educatives i de vegades socials i afectives.

¹⁵ Vegeu: Les migrations dans un monde interconnecté : nouvelles perspectives d'action, Informe de la Comissió Mundial sobre Migracions Internacionals, desembre de 2005.

¹⁶ Idees preconcebudes, per exemple que la regularització i la integració més que el retorn al país d'origen corresponen necessàriament més als interessos superiors de l'infant, sorgeixen quan no es consulta l'infant implicat i no es fa un examen curós i exhaustiu del seu cas.

Emigrar, immigrar: xocs en sèrie

Encara que no hi ha «perfil tipus» d'infant transfronterer i de la seva família, podem comprovar que la majoria ha patit diversos processos molt traumàtics. El dolor consecutiu a l'estrès viscut al territori i la comunitat d'origen, com també els esdeveniments que sorgeixen durant el camí, formen l'experiència de l'infant, encara que finalment arribi en un lloc o un país dit «segur». El trencament del teixit familiar, comunitari i social, sovint a causa del desplaçament, tant si és volgut com si no, pot provocar la desaparició de «la cura natural», és a dir els lligams d'afecte i les pertinences necessàries per calmar els mals. Reforça els traumatismes.

El xoc de la immigració per als infants transfronterers és la precarietat en què es veuen obligats a sobreviure als països o les regions d'acollida (o de rebuig d'acollida), generalment considerats més rics i «democràtics» que el lloc d'origen. Aquest doble discurs evoca els drets dels infants però els empeny alhora a assimilar-se com més aviat millor a la cultura d'acollida per ésser «com els altres». **Aquest discurs dona a l'infant una imatge negativa dels seus pares i de la seva cultura de pertinença**, el confronta a una desigualtat de tracte i actituds discriminatòries. La indiferència, que genera incerteses i una gran inseguretat per al futur, es manifesta entre altres per la degradació de les condicions d'acollida, l'existència de centres de retenció tancats, els obstacles en els procediments administratius o les mancances de les polítiques de protecció dels infants exiliats.

Per als infants «nouvinguts» com també per als infants «acollidors» i les seves famílies, és doncs urgent **desenvolupar polítiques proactives d'acompanyament sorgides del concert entre estats d'origen, estats de destinació i els representants de la societat civil**. Així, per als infants transfronterers, no es tractarà més del «seu» problema, sinó de la «nostra» història comuna on el respecte i la solidaritat esdevindran una realitat en favor del «viure junts».

/ Els infants ingressats en institucions de forma inapropiada

El problema dels infants que viuen en institucions, i en particular, la dels Infants amb discapacitats, és comuna a tot Europa i la CEI. No obstant això, cal comprovar que, als països

de l'antic bloc comunista, la situació d'aquests infants és particularment greu¹⁷. Es mantenen apartats de la resta de la societat, i són objecte de prejudicis i de discriminació.

En aquests estats, malgrat alguns canvis positius, se segueixen produint l'abandó i l'ingrés dels infants en institucions, sobretot per les dificultades econòmiques de les famílies, l'absència o la insuficiència d'assistència social i la dificultat de canviar les mentalitats; les víctimes d'aquestes pràctiques són molt sovint infants de grups ètnics minoritaris.

Carències governamentals

Alguns estudis mostren que el cost de mantenir un infant en una institució és molt més elevat que la creació de serveis alternatius o la realització d'intervencions precoces si l'infant roman a casa seva¹⁸. Malgrat tot, els governs només dediquen una petita part al finançament de serveis en favor dels infants i de les famílies amb risc; cosa que impedeix assumir mesures alternatives a l'ingrés en institucions d'acollida a llarg termini.

Aleshores, perquè es desenvolupi **un autèntic moviment de «desinstitucionalització», perquè sigui possible al mateix temps la preparació de la sortida**, caldria desplegar recursos proporcionals a la gravetat del fenomen i de les seves repercussions en el present i el futur dels infants. Caldria posar en marxa un determinat nombre de mesures, com ara:

- **programes de cooperació intergovernamental en favor dels infants acollits en institucions**. Haurien de fer referència al desenvolupament de fórmules alternatives a la institucionalització, a mesures polítiques en favor de les famílies per a la prevenció de l'abandó, o fins i tot la integració en la societat i el món del treball dels joves adults que fins aleshores només hagin conegut el món de la institució¹⁹;
- **la creació d'instàncies encarregades de vigilar i d'aconsejar les institucions** (llars, grups de vida, comunitats residencials, aldees d'infants, etc.), com també pares d'acollida o adoptius, per tal de protegir els drets dels infants. Aquestes instàncies haurien d'elaborar uns indicadors i directives amb la participació de tots els implicats,

¹⁷ Amb l'esfondrament de la Unió Soviètica i malgrat el ràpid creixement econòmic de la zona, no ha disminuït la taxa d'infants ingressats en institucions. Al contrari, s'ha estancat o fins i tot ha augmentat. El 2005 a Europa central i oriental i a la CEI, es considerava que entorn d'1,5 milions d'infants havien estat acollits formalment (institucions, tutors i pares d'acollida), i al voltant de 795.000 infants vivien en institucions. A Rússia la taxa d'infants dels quals els pares no es fan

càrrec s'ha triplicat des del començament dels anys noranta.

¹⁸ Per exemple, a Lituània, a partir dels anys noranta s'ha desenvolupat un sistema alternatiu de serveis d'intervenció precoç sostingut per la comunitat. Actualment, hi ha més de trenta equips arreu del país i la seva missió és posar en marxa mesures alternatives per prevenir la institucionalització. Amb tot, el

pressupost per permetre'n el desenvolupament ha estat congelat en benefici de les institucions.

¹⁹ Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa, Recomanació 1698 (2005), Drets dels infants en institució: seguiment de la Recomanació 1601 (2003).

per comprovar en quina mesura l'assistència selectiva es presta correctament;

- **programes de cooperació intersectorial** a Europa i a la CEI i també entre Europa occidental i la resta de la regió: permetrien mostrar les males pràctiques (persistència de la cultura de l'internat, allunyament dels infants per reagrupar-los en un lloc on tot és col·lectiu, sense respecte per la seva intimitat ni la seva individualitat, i sense aprenentatge de la seva autonomia), i accelerar el canvi cap a les bones pràctiques (**desenvolupament de petites estructures d'acollida, suport als pares, intervencions precoces i concertades dels diferents actors estatals i comunitaris**). Afavoririen, en particular, a la zona CEI, una presa de consciència de la urgència de modificar el sistema vigent²⁰.

Tot això confirma la necessitat de desenvolupar serveis socials comunitaris de proximitat per donar suport als pares, i també formar el personal d'atenció quan la institucionalització de l'infant resulti, amb tot, necessària.

/ Els infants víctimes de maltractaments dins la família

La primera aproximació al tema de la infància maltractada va ser mèdica: es van posar en evidència maltractaments físics, i és dins l'àmbit familiar –on les violacions són de fet més nombroses i fan plantejar el tema de la capacitat dels progenitors–, que s'han estudiat els actes de maltractament. Això ha permès fer un recompte alhora dels **actes «comesos» com les violències o els abusos, i dels actes «omesos» com les negligències**, així com distingir entre les formes directes de maltractament i les formes indirectes, és a dir un entorn inestable o perillós.

El concepte de maltractament es va identificar i desenvolupar en els anys seixanta i setanta. Els actors implicats van respondre-hi molt ràpidament i la Convenció va tenir un paper primordial recordant les obligacions i el deure de diligència dels estats en aquesta matèria i sensibilitzant la societat civil.

Durant els darrers vint anys, sobretot a l'Europa occidental, diferents mesures han permès millorar l'acollida dels més

petits, afavorint el vincle inicial pare-fill i desenvolupant les estructures aptes per pal·liar eventuais deficiències, com també proposant models positius. El part tendeix a desmedicalitzar-se, es promou la lactància materna, es coneix millor el paper del pare, es desenvolupen l'acollida i l'educació preescolar. **S'ha considerat determinant la cura i l'estimulació dels infants durant els tres primers anys de vida per a la maduració d'un cervell sa**, capaç de contestar de manera constructiva a tots els reptes de l'existència infantil i, més tard, de la vida adulta.

Els petits més exposats

Alhora, amb les desigualtats creixents entre entorns socials, aquests avenços semblen de vegades un luxe accessible només a algunes famílies. En canvi, els suports se centren en famílies anomenades «de risc», en comptes d'esdevenir mesures generalitzades en favor de qualsevol infant de 0 a 3 anys.

Des de ben petits, els infants de pares amb incapacitat parental presenten indicadors de patiment a causa de les agressions patides, de les ferides causades pels trastorns afectius i la socialització²¹, dels dèficits educatius. Quant a l'univers familiar creat pels pares que manifesten aquestes incompetències, l'aïllament social s'associa a l'absència d'experiències reparadores, per la qual cosa les aptituds de resistència dels infants s'hi desenvolupen difícilment.

Al contrari, els infants són sotmesos a un estrès que bloqueja els processos d'aprenentatge i de formació de la seva identitat, **la qual cosa els impedeix accedir a comportaments reflexionats i altruistes**. A més, quan l'estructura i la dinàmica familiar són rígides i tancades en l'entorn, els infants tenen molt poques possibilitats de rebre missatges alternatius que podrien compensar els que han rebut dels pares.

D'altra banda, la protecció i el suport terapèutic als infants maltractats han demostrat la seva eficàcia en la prevenció de «la transmissió transgeneracional del maltractament». Per això **és essencial avaluar les competències dels pares** abans de decidir mesures de protecció i d'acompanyament dels nens víctimes de maltractaments i de les seves famílies o, eventualment, per decidir l'exercici de la «parentalitat social» en forma d'acollida familiar o residencial de tipus

²⁰Tot i que a Rússia el nou Codi de la Família (1995) declara que els infants haurien d'estar amb la família sempre que sigui possible –cosa que indica una evolució legislativa que cal destacar– la voluntat real d'invertir la tendència és baixa i l'Estat no proporciona les eines necessàries per fer aquesta reforma.

²¹Els pares generadors de patiment psíquic entre els seus nens s'hi relacionen a partir d'un model afectiu

d'afecció desorganitzada, perquè no tenen l'empatia necessària per adonar-se de les necessitats dels infants, i no disposen de recursos per prendre'n cura de la forma necessària. Aquestes perturbacions fan que els infants esdevinguin suspicços, amb comportaments violents, incapaços de créixer amb i per als altres. Se'ls considera responsables del seu patiment quan destorben l'ordre social, per la qual cosa se'ls castiga i exclou.

obert. En canvi, sovint assistim a intervencions destinades «a protegir», «a ajudar» els infants maltractats dins les seves famílies. Aquestes mesures no tenen en compte les necessitats d'afecte²² d'aquests infants, i retallen la seva història en «seccions» d'intervencions especialitzades. Els infants passen així de la família biològica a centres d'ajuda d'emergència, i després a diversos centres residencials o a diferents famílies d'acollida. A l'Europa occidental, molt sovint, tornen a les seves famílies d'origen. Aquestes intents de tornada a la llar biològica acaben en general en fracàs, perquè els pares no han seguit un programa de suport a les competències parentals. En canvi, a l'Europa oriental i als països de l'antiga Unió Soviètica, un infant ingressat en acollida té poques possibilitats de tornar algun dia amb la seva família d'origen, perquè el recurs a la privació definitiva dels drets dels pares continua essent una mesura extremadament freqüent.

Indispensable, la prevenció

A més, cal dir-ho, els diferents models de tractament, tant a escala socioeducativa com psiquiàtrica i psicoterapèutica, no s'apliquen sempre amb la competència i la constància que requereixen els mals patits per aquests infants. I després no n'hi ha prou amb aquests models, basats en les teories de l'inconscient, o centrats en els canvis conductuals, per tractar les conseqüències dels maltractaments. Contribueixen a la negació, a la trivialització o a una visió deformada de les conseqüències del maltractament en el desenvolupament dels infants i en la seva pròpia existència²³.

Per això és important **passar de la noció de maltractament a la de bon tractament**. Afavorint una identificació precoç de les situacions de risc, es facilitarà la prevenció de comportaments abusius especialment mitjançant l'establiment de **programes de suport a les competències parentals** per als pares, i de formació en l'observació i el desenvolupament d'aquestes competències per als professionals. Des d'aquest punt de vista, seria també desitjable situar els drets

de l'infant i els seus interessos superiors al cor del desenvolupament de mecanismes d'intervenció més equilibrats i més eficients. D'aquesta manera s'asseguraria que qualsevol mesura preventiva sigui respectuosa amb la vida privada de l'infant o la seva família, adaptada al cas per cas i en relació amb cada infant i cada família.

/ Els infants en conflicte amb la llei

La tendència a recórrer als judicis en les relacions socials i familiars porta un nombre important d'infants davant dels tribunals, en el marc de la separació dels pares, de situacions de perill o d'actes de delinqüència. Els drets dels infants es consideren més en aquestes instàncies. S'escolta més i millor les paraules de l'infant, especialment quan són víctimes de maltractaments. Els procediments judicials continuen estant, amb tot, pensats per adults o per als adults i àmpliament inadaptats als infants.

En la majoria de països europeus hi ha una justícia de menors diferent de la dels adults. Permet atenuar o adaptar les respostes penals aplicades als delictes dels menors. Les sancions dels delictes o dels crims es prenen en general tenint en compte l'edat del menor, la seva personalitat, el seu entorn i la necessària continuació de la seva educació.

La delinqüència juvenil és una preocupació important dels països europeus. Més que en nombre, **la delinqüència dels menors evoluciona en la seva natura**, amb un rejueniment comprovat de l'edat dels autors dels delictes, un agreujament de la violència (especialment en grup) i l'aparició de nous delictes relacionats amb l'evolució de la societat (*happy slapping* i altres...).

²²Hi ha molts casos en què les intervencions de protecció han agreujat, de forma activa o per omissió, els danys que el nen havia patit dins la família.

- La detecció tardana de les situacions de maltractament familiar;
- L'allargament dels períodes de diagnòstic;
- La lentitud i la incoherència de les mesures de protecció;
- El desconeixement de les eines que serveixen per a avaluar les competències dels pares i les seves possibilitats de readaptació en un temps raonable;
- La manca de programes estructurats per a la rehabilitació de les competències parentals;
- La insuficiència de mitjans d'acollida residencial i d'acollida familiar tenint en compte totes les necessitats dels infants, inclosos els causats pels danys que

resulten del maltractament;

- Els criteris arbitraris per a la regulació de les visites dels infants pels seus pares biològics. Els règims de visites sovint establerts a partir de criteris administratius o legalistes que no tenen en compte ni l'estat dels infants ni les seves necessitats.

Generalment, també, el concepte d'autoritat parental s'interpreta com un dret absolut dels pares i no es considera des del punt de vista de l'interès superior de l'infant.

²³Actualment, la creació de mètodes educatius i terapèutics més adequats per ajudar els infants es troba amb les dificultats següents:

- La manca de vincles afectius i d'implicació relacional dels professionals envers els infants, i sovint una manca de continuïtat en les relacions terapèutiques o

educatives;

- La manca d'empatia, o en canvi la sobreidentificació amb el patiment dels infants i les respostes sobreprotectores, ignorant els recursos de resiliència i «diabolitzant» els pares biològics;
- L'absència d'espai de reflexió sobre el paper de les representacions i el paper de cada professional en les seves intervencions;
- Els punts dèbils en l'explicació dels comportaments nefastos dels pares: tot i reconèixer les injustícies i els danys que han provocat, els dona un sentit acceptable per a la construcció de la identitat dels infants, més enllà del maltractament viscut;
- Les dificultats de gestió de l'autoritat en els processos educatius i terapèutics.

L'actitud dels estats s'endureix

Des del començament dels anys noranta, els països de l'Europa occidental han endurit les seves respostes a la delinqüència dels menors. D'aquesta manera posen fi a un període de més de vint anys durant el qual s'havia afavorit l'educació per damunt la sanció, sense que s'arribés, no obstant això, a prevenir ni a canalitzar l'augment de la delinqüència. Els països de l'antiga Europa de l'est estan marcats per lògiques molts institucionalitzades que són preeminentes encara avui en les respostes als joves delinqüents.

La demanda creixent de seguretat per part dels ciutadans, el desenvolupament de la violència de la societat, el lloc més important atorgat a les víctimes de la delinqüència i la pèrdua de referents per a una part important de la joventut ha **contribuït a reforçar la dimensió penal de la justícia dels menors**. Es posa l'accent sobre la responsabilització necessària dels joves, sobre l'aprenentatge de les normes i els valors socials i sobre el paper revaloritzat de la privació de llibertat en aquesta perspectiva. S'han desenvolupat mesures alternatives a la via penal per afavorir la reinserció i la readaptació del menor. No obstant això, els sistemes judicials estan marcats sobretot per: un rejueniment de l'edat de la responsabilitat penal, un agreujament de les penes pronunciades, el desenvolupament de les compareixences immediates, un acostament progressiu amb la justícia dels majors d'edat a partir dels 16 o 17 anys, la reparició d'estructures tancades d'acollida per a joves delinqüents... Són molts els signes que tradueixen aquesta evolució preocupant que oblida la importància de l'educació i de la reinserció per a aquests joves.

Uns procediments «victimitzants»

Paral·lelament a la penalització de la justícia dels menors, un altre fenomen ens ha cridat l'atenció: el procés de la victimització incrementada dels infants víctimes, testimonis o autors de delictes, durant els procediments. Això es manifesta especialment per:

- La utilització de l'infant testimoni per a l'acusació, inclosa la de persones pròximes;
- El desenvolupament de la victimització múltiple dels nens testimonis o víctimes durant els peritatges i els contraperitatges, els interrogatoris i els estudis que autentifiquen els seus testimonis;
- La dificultat dels infants de ser escoltats i de demostrar la causalitat dels esdeveniments;
- La pressió sobre l'infant delinqüent per a l'obtenció de confessions, amb manipulacions, fins i tot sevícies, per estalviar esforços a les investigacions i que poden portar a condemnes injustes;

- L'absència freqüent d'advocat/da que defensi els drets i els interessos dels infants, així com la manca d'assistència i de suport psicològic per a l'infant durant els procediments judicials.

Les greus repercussions que aquests actes tenen per als infants en el gaudi dels seus drets, ens fan recordar: **fem que les pràctiques policiaques i judicials es basin en el respecte i la reintegració dels infants en conflicte amb la llei**, més que en models repressius que només alimenten la repetició de la violència i del crim. **Els països que encara no hagin establert un sistema judicial de menors basat en els drets de l'infant esmentats a la Convenció i altres instruments internacionals pertinents haurien d'aplicar-los amb urgència. La promoció d'una justícia restauradora basada en la consideració dels drets i de les necessitats de tots ha de ser igualment un eix de treball.**

GRUP EXPERTS EUROPA-CEI

Christina Anglès d'Auriac

Christina Anglès d'Auriac és jurista i, des del 2003, co-delegada regional per a Europa i la CEI al Bice. En l'exercici de les seves funcions, coordina l'elaboració, la posada en marxa i el control dels projectes que l'organització realitza amb els seus membres i socis a la regió. En particular, és a l'origen de moltes iniciatives sobre justícia juvenil, els infants amb discapacitats, l'abús sexual i la prevenció de la violència juvenil. Abans, havia estat coordinadora de projectes per a Càritas - França i també ha treballat per a la Comissió Europea en el marc del Programa LIEN en favor de projectes socials d'ONG als països de l'Europa central i oriental i a l'antiga Unió Soviètica.

Jorge Barudy

Jorge Barudy és especialista en neuropsiquiatria de la Universitat Catòlica de Lovaina i especialista en neuropsiquiatria infantil. Fundador a Bèlgica el 1976 amb altres professionals llatinoamericans del Centre Exil per a l'Atenció Mèdico-Psicosocial dels refugiats polítics i de les víctimes de tortura i director des del 2000 de la seu d'aquest centre a Barcelona (Centre Exil Espanya). Professor durant 12 anys d'un programa de llicenciatura de formació de Teràpia Familiar Sistèmica de la Facultat de Medicina de la Universitat Catòlica de Lovaina i director del Programa de prevenció i tractament dels maltractaments en contra dels Infants d'aquesta mateixa universitat. Des del 1990, és consultor i responsable dels diferents programes terapèutics per a les víctimes de violència organitzada i familiar a Espanya, a Xile i a Bèlgica. Ha publicat en revistes i llibres una part de les seves experiències com a terapeuta de víctimes de maltractaments.

Pascale Boucaud

Pascale Boucaud és doctora en Dret, degana de la Facultat de Dret de la Universitat Catòlica de Lió, Professora acreditada per dirigir recerques. Dirigeix també l'Institut de les Ciències de la Família, l'únic institut a França totalment dedicat a una formació universitària i pluridisciplinària sobre la família. Des de la seva creació el 1985 fins al 1995, ha dirigit l'Institut dels Drets Humans de la Universitat Catòlica de Lió. És autora de moltes obres, articles i dossiers sobre la protecció jurídica internacional dels infants, l'ètica mèdica, l'adopció d'infants estrangers, la situació dels infants presos.

Nigel Cantwell

Nigel Cantwell és consultor en matèria de protecció de la infància i especialment en els àmbits de l'assumpció de l'infant privat de suport familiar, la protecció dels drets de l'infant en l'adopció internacional, i la justícia de menors. Ha col·laborat durant cinc anys amb la Unió Internacional de Protecció de la Infància, va fundar Defensa dels Infants-Internacional a Ginebra el 1979 i ha dirigit aquesta organització durant 15 anys. En aquest marc, és, entre altres, coordinador amb el Bice de l'aportació de les ONG internacionals en l'elaboració de la Convenció sobre els Drets de l'Infant en els anys vuitanta, i va participar activament en els treballs de redacció d'aquest tractat. Va entrar a la UNICEF al desembre de 1994, en primer lloc com a consultor i, a partir de 1998, com a encarregat de la unitat "Aplicació de les normes internacionals" al Centre de Recerca Innocenti de la UNICEF de Florència. El 2003, es reinstal·là a Ginebra com a consultor independent.

Jordi Cots

Jordi Cots és doctor en Dret (tesi sobre la Declaració Universal dels Drets de l'Infant de 1959). Ha exercit com a advocat i ha dirigit tres escoles primàries. Ha exercit diferents funcions dins del Departament d'Afers Socials del govern autònom català i ha estat Adjunt per a la defensa dels drets de l'infant del Síndic de Greuges de Catalunya (1997-2004). De 1980 a 1997, ha estat membre del Consell del Bice com a representant de la Comissió de la Infància de Justícia i Pau. De 1995 a 1997, n'ha estat vicepresident primer. Ha participat també en la iniciativa de la Fundació "Pro Pueris" qui sosté les accions del Bice.

Séverine Jacomy

Séverine Jacomy és una consultora independent amb un recorregut acadèmic en relacions internacionals i especialització en estudis soviètics. Ha treballat com a coordinadora de programes per a diverses ONG internacionals -començant pel Bice del 1995 al 2002 desenvolupant projectes pilot comunitaris, informes sobre els drets de l'infant i iniciatives de defensa a escala europea i de l'ONU. Els seus àmbits de competència inclouen la justícia juvenil, la prevenció de la tortura, l'abús sexual i l'explotació dels infants, els infants sense acompanyament parental i la vigilància de la posada en marxa dels drets de l'infant.

Valérie Löchen

Valérie Löchen és diplomada en ciències polítiques, història i relacions internacionals. Des del setembre del 2007, és directora del Departament de Supervisió i a la Fundació d'Auteuil. Abans, havia estat directora del Departament de Control a la Fundació d'Auteuil, directora general de l'ADAPEI del Baix Rin (persones adultes desavantatjades) i consultora especialitzada en el sector social i medicosocial.

Francesca Merico

Francesca Merico és delegada internacional a Caritas Internationalis a Ginebra des del gener del 2007, on s'ocupa principalment de temes relacionats amb la salut, els drets dels infants i el VIH/SIDA. En la seva acció de defensa, coopera amb l'aliança Ecumènica «Agir Ensemble» en la seva campanya per a la promoció dels drets de les persones que viuen amb el VIH o la SIDA i per a un millor accés a les formes de tractament adequades per als infants amb VIH. També col·labora amb el Catholic Medical Mission Board en la preparació d'un estudi sobre el paper i les activitats de les organitzacions confessionals per als orfes de la SIDA.

Dainius Pures

Dainius Pures és professor al Centre de Psiquiatria Infantil i de Pediatria Social de la Universitat de Vilnius (Lituània). És director de clínica del Centre per al Desenvolupament de l'Infant de l'Hospital pediàtric de la Universitat de Vilnius i coordinador nacional del Programa de salut mental de l'OMS. Dainius Pures també és membre del Consell de Vilnius, del Comitè del municipi per a la salut i conseller del Comitè parlamentari sobre salut. És director científic del projecte «Child Mental Health in Enlarged Europe: Development of Effective Policies and Practices» finançat per la Unió Europea. Des del 2007, és membre del Comitè dels drets de l'Infant de les Nacions Unides.

Francis Swartele

Francis Swartele és criminòleg i ha estat professor de l'Erasmus Hogeschool (Brussel·les), de la Social Hogeschool (Heverlee) i de l'Hoger Instituut Gezinswetenschappen (Brussel·les). Va fundar i actualment coordina La Casa dels Drets de l'Infant a Alken (Bèlgica).

Jan Van Gils

Jan Van Gils és fundador i president de l'European Child Friendly Cities Network i des del 2005, president de l'International Council for Children's Play. Anteriorment havia presidit l'International Play Association, promovent el dret de l'infant a jugar. En els seus treballs científics, adopta una aproximació multidisciplinària que examina els infants com a actor social i avalua el valor social de les experiències i de les opinions dels infants. Tant a nivell local com nacional, lluita amb els dirigents polítics perquè adoptin polítiques més orientades a les necessitats i els drets de l'infant.

Stefan Vanistendael

Stefan Vanistendael és llicenciat en sociologia a la Universitat Catòlica de Lovaina, UCL, és llicenciat en demografia a la UCL (Louvain-la-Neuve), i té formació en espiritualitat a Bèlgica i a Suïssa. Ha estat investigador al Centre d'Estudis de la població i de la família (neerlandòfona) a Brussel·les, abans d'entrar al Bice el 1979, com a assistent del secretari general i després ha estat responsable del Departament de Recerca i Desenvolupament. En aquesta funció, ha aprofundit i ha contribuït a la difusió de la noció de resiliència en més de quinze països de quatre continents. Ha estat membre del comitè científic sobre resiliència amb la Fundació per a la Infància (1999-2004). És autor de diversos articles, de quaderns i d'un llibre sobre la resiliència, així com de múltiples contribucions en obres publicades en una desena de llengües.

Jean Zermatten

Jean Zermatten és el fundador i el director de l'Institut Internacional dels Drets de l'Infant a Sion (Suïssa) i des del 2005, és membre del Comitè sobre dels Drets de l'Infant de l'ONU, del qual és vicepresident. El 2002 va posar en marxa el Màster sobre els Drets de l'Infant en col·laboració amb la Universitat de Friburg i l'Institut Universitari Kurt Bösch, a Sion. Ha estat jutge de menors i president del Tribunal de Menors de Valais durant 25 anys, així com formador en el marc de projectes internacionals per a nombroses organitzacions, entre les quals hi ha l'UNICEF.

LA INFÀNCIA AL MÓN

Regió
Àsia

/ Presa de posició de la regió Àsia

Qualsevol defensor de la infància i dels drets de l'infant podria quedar impressionat només pels canvis ràpids de perspectiva i de tendència en l'aplicació dels drets de l'infant que s'han produït amb l'entrada en vigor de la Convenció sobre els Drets de l'Infant. Si abans es considerava l'infant un «objecte al qual calia garantir el benestar²⁴», l'adopció de la Convenció el 1989 ha contribuït a promoure el concepte que el benestar de l'infant és una qüestió de justícia més que de caritat²⁵.

Tots els països asiàtics han ratificat la Convenció i han assumit les obligacions per aplicar els drets de l'infant. A causa de les múltiples i diverses realitats polítiques, socioeconòmiques i culturals de la regió, es tracta d'un èxit notable.

El 2009 el 20^è aniversari de la Convenció sobre els Drets de l'Infant marcarà una nova etapa per reflexionar sobre els progressos portats a terme en l'agenda dels drets de l'infant, sobre les violacions que encara persisteixen i els nous reptes als quals cal donar resposta.

LA CONVENCIO SOBRE ELS DRETS DE L'INFANT A ÀSIA: ESQUEMATITZACIO DELS ÈXITS I DELS PROGRESSOS MÉS SIGNIFICATIUS

Al cap de vint anys des de la seva adopció per l'Assemblea General de les Nacions Unides, la Convenció sobre els Drets de l'Infant ha esdevingut la pedra angular de les polítiques, programes i iniciatives de defensa i de recerca en favor de la infància. Aquesta part del document provarà d'esquematitzar els progressos i els resultats més significatius perquè els principis i les normes contingudes en la Convenció esdevinguin una realitat en la vida de molts infants a Àsia. Encara que no són exhaustius, els punts il·lustrats a sota mostren, no obstant això, que la Convenció ha esdevingut molt més que un instrument jurídic, és «un text que té poder arreu del món²⁶».

Promoció de la cultura dels drets de l'infant

L'aplicació dels drets dels infants contribueix a construir una cultura de respecte dels drets de l'infant. Tenir aquesta cultura significa beneficiar-se d'eines poderoses per a la construcció d'un entorn protector, respectuós dels drets i de la dignitat de tots els infants. Un ampli coneixement dels drets de l'infant és essencial perquè l'aplicació dels drets sigui una realitat en cada comunitat i en la societat en general. La Convenció inclou la idea segons la qual tots els infants tenen drets i responsabilitats. Tot i que era un discurs completament innovador per l'època, ha estat l'origen de moltes lleis, polítiques i programes per als infants en quasi tots els països d'Àsia. S'ha arribat a uns resultats significatius en la revisió i en la configuració de polítiques que han permès conformar-se a les normes establertes per la Convenció i en la concepció i la posada en marxa de programes inspirats per una aproximació basada en els drets de l'infant. El mateix coneixement d'aquests drets és fonamental per a la promoció de la cultura dels drets de l'infant, i s'ha pogut garantir a través de la formació, la divulgació d'informació i activitats que afavoreixen la presa de consciència del fenomen.

El desenvolupament d'un moviment per als drets de l'infant

La formació de grups per a la promoció dels drets dels infants ha estat un aspecte important en les dues dècades següents a l'adopció de la Convenció. La Convenció és una eina eficaç i ha reforçat els grups de drets dels infants que han pogut, així, afirmar per ells mateixos una identitat i un dinamisme específics respecte al vibrant moviment de dones i al moviment ja consolidat en favor dels drets humans. Les organitzacions no governamentals han adoptat ràpidament els drets dels infants com a marc de referència per a les seves accions i recerques. Així és com el tema dels drets dels infants s'ha integrat com un nou punt de l'orde del dia de les recerques, de les polítiques governamentals i de les iniciatives de la societat civil.

Hi ha hagut una onada de programes i serveis per donar suport als drets i al benestar dels infants i protegir-los. Els infants han començat a fer sentir la seva veu en congressos internacionals i sobre els problemes nacionals. Una sèrie de

²⁴Bossard, J.H.S. (1948) La sociologie du développement de l'enfant. Nova York: Harper

²⁵Veerman, P. (1992) p. 184 com l'esmenta Freeman, M. (2000) Le futur des droits de l'enfant, Children & Society, Vol. [ECOGUIDE p. 277]

²⁶Editorial: «The UN Convention on the Rights of the Child as a touchstone for research on childhoods» Childhood, Vol. 6(4):403.

conferències internacionals i regionals han portat un nou alè als treballs sobre els drets dels infants, que de tant en tant ha comptat amb la participació dels mateixos infants. Cal recordar, el 1996, el Congrés Mundial sobre l'Explotació Sexual Comercial dels Infants a Estocolm²⁷ i la seva continuació el 2001 a Yokohama²⁸; el 2000, la Conferència d'Àsia i del Pacífic per posar fi a la pràctica de la utilització dels Infants Soldats a Katmandú²⁹, i el 2002, la Sessió Especial de l'Assemblea General de les Nacions Unides sobre els Infants³⁰. Aquestes conferències han comportat la creació de xarxes regionals i nacionals que proven d'influir en les decisions polítiques, vigilar que es respectin els compromisos presos i assegurar la posada en marxa dels plans d'acció establerts en aquestes diverses reunions.

Reformes legislatives i institucionals

La Convenció ha permès el desenvolupament d'un moviment per als drets de l'infant que ha portat a la revisió de les legislacions nacionals perquè siguin conformes a les normes establertes per la Convenció. Les Filipines i Tailàndia han decretat mesures polítiques i legislatives per a la protecció de l'infant: a) Republic Act 7610 –una llei adoptada el 1992 a les Filipines que garanteix la protecció especial contra els abusos, l'explotació i la discriminació–; i b) la Llei de 2003 per a la protecció de l'infant a Tailàndia. Les lleis que busquen la protecció dels infants treballadors han estat notables al Nepal i a l'Índia: a) la prohibició del treball infantil el 2000, i la Llei de regularització al Nepal; i b) a l'Índia, el Govern ha publicat una resolució el 2006 amb la prohibició que els infants treballin en feines domèstiques. Com ha afirmat pertinentment l'ISP-CAN, «la tendència positiva de les polítiques i legislacions per a la protecció dels infants, es pot entendre si es considera el canvi fonamental de direcció en el sentit de la paraula *infant*, i si es constata, cosa que cada vegada és més evident, que la violència respecte als infants és un fenomen complex que cal tractar segons una aproximació global i holística»³¹.

La Convenció ha desencadenat reformes institucionals significatives que han fet que s'establissin organismes especialitzats en la coordinació de programes i activitats relacionades amb els infants. Segons un estudi portat a terme per Children's Rights Information Network, CRIN, amb motiu del 18^è aniversari de la Convenció sobre els Drets de l'Infant, «la Convenció ha desencadenat reformes insti-

Institucions Governamentals de Coordinació des Drets dels Infants

Cambodja
Consell Nacional Cambodgà per als Infants
Email : cncscsec@forum.org.kh

Índia
Ministeri del Desenvolupament per a les Dones i els Infants
<http://www.conibi.fr/wcd.nic.in>

Indonèsia
Comissió Indonèsia per a la protecció dels Infants
http://www.idlo.int/DOCNews/Childprotection_commission.pdf
Organisme per a la Protecció de l'Infant

Nepal
Ministeri de Protecció Social, de les Dones i els Infants
http://www.unicef.org/worldfitforchildren/files/Nepal_WFFC5_Report.pdf
Oficina dels Drets dels Infants de la Comissió dels Drets Humans
<http://www.nhrcnepal.org/>

Filipines
Consell per a la Protecció des Infants
<http://www.cwc.gov.ph>
Oficina dels Drets dels Infants de la Comissió dels Drets Humans de les Filipines
<http://www.chr.gov.ph/>
Tailàndia
Subcomitè dels Infants, la Joventut i les Famílies de la Comissió Nacional dels Drets Humans
<http://www.nhrc.or.th/index.php?lang=EN>

²⁷ Vegeu la Declaració i el Pla d'Acció d'Estocolm, <http://www.csecworldcongress.org/en/stockholm/Outcome/index.htm>

²⁸ Vegeu Yokohama Global Commitment 2001, <http://www.unicef.org/events/yokohama/outcome.html>

²⁹ Vegeu la Declaració de Katmandú sobre la Utilització de Nens Soldats, <http://www.hr.org/campaigns/crp/kathmandu.htm>

³⁰ Vegeu l'informe de la Sessió Especial de les Nacions Unides sobre els Infants, Building a World Fit for Children, http://www.unicef.org/publications/index_7932.html

³¹ Bennett, S. (2005) "Review of Global Trends in Child Protection Policy and Legislation," The Link, Bulletin oficial de la International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect, Vol 13, N. 3 / Vol 14, N. 1

tucionals importants que han permès el desenvolupament d'institucions nacionals independents sobre els drets dels infants, i mecanismes governamentals de coordinació de les activitats relacionades amb els infants. Quan es va adoptar la Convenció, només tres països (Noruega, Costa Rica i Nova Zelanda) tenien institucions dedicades als drets dels infants, però avui dia el nombre augmenta regularment. Tot i que aquestes institucions es desenvolupen, encara està pendent el repte de garantir-ne la independència com també promoure'n l'establiment als països on encara no s'han creat»³².

Progrés en el compliment dels Objectius del Mil·lenni per al Desenvolupament (OMD)

Dels OMD de les Nacions Unides establerts per donar resposta als reptes relacionats amb l'extrema pobresa al món, n'hi ha uns quants que han estat concebuts específicament per als infants i els joves:³³

- Objectiu 2: Garantir l'educació primària per a tothom
- Objectiu 4: Reduir la mortalitat infantil
- Objectiu 4: D'aquí al 2015, donar arreu del món a tots els infants, nois i noies, els mitjans per acabar un cicle complet d'estudis primaris
- Objectiu 5: Entre el 1990 i el 2015, reduir en dos terços la taxa de mortalitat dels infants de menys de 5 anys.

Els informes de l'UNESCAP, del Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament i del Banc Asiàtic per al Desenvolupament sobre els progressos dels OMD a Àsia i al Pacífic (2006)³⁴ destaquen els següents acompliments que s'han produït a la regió:

Extrema Pobresa. La regió, en conjunt, va per bon camí per reduir a la meitat l'extrema pobresa. La Xina ha estat al capdavant d'aquest avenç, i d'altres països ja han aconseguit també aquest objectiu; no obstant això, els països menys avançats progressen molt lentament en aquest punt.

Infants subalimentats. Sobre aquest indicador, la situació és molt diversa. Un nombre elevat de països del sud i sud-est asiàtic avança encara massa lentament.

Educació primària. Sobre aquest aspecte, la situació és més tranquil·litzadora –la regió, en conjunt, s'acosta a l'objectiu. Encara que el sud d'Àsia, tret de l'Índia, ha progressat poc, aconseguirà acostar-se a l'objectiu el 2015.

Mortalitat abans dels 5 anys. Cada cop més d'infants arriben als cinc anys; amb tot, al sud-est asiàtic, alguns països avancen encara massa a poc a poc³⁵.

Mobilització social i defensa amb/ per als infants en favor dels seus drets i dels temes que fan referència a la infància

La societat civil ha afavorit diverses mobilitzacions socials i activitats de defensa per informar el públic sobre els drets dels infants, la violació d'aquests drets, i fer que els governs es facin responsables de les seves obligacions; cal dir que aquest últim punt és un principi clau en una aproximació basada en els drets de l'infant. El que és essencial en aquesta aproximació és la capacitat dels infants, com a subjectes de drets, de conèixer i pronunciar-se en favor dels seus drets. Així, les dues darreres dècades han vist néixer la implicació activa d'organitzacions d'infants i de joves adolescents en diverses activitats de defensa i de mobilització social en l'àmbit de la comunitat, nacional i internacional.

Avui, després d'aquestes iniciatives i aquests esforços constants de defensa, la societat civil participa més activament en les qüestions relacionades amb els drets de l'infant, com en són testimoni les col·laboracions i els vincles establerts amb els organismes governamentals, les organitzacions locals i comunitàries, les organitzacions internacionals, els mitjans de comunicació, les escoles i les organitzacions d'infants i de joves, com també el seu compromís. Les col·laboracions i les xarxes «creen moltes possibilitats per desenvolupar els programes, multiplicar-ne l'impacte, mantenir el cost dels serveis a un nivell que sigui baix, construir les capacitats i assegurar-ne la viabilitat»³⁶.

Noves tecnologies de la informació i drets de l'infant

Les organitzacions dels drets de l'infant han observat que el potencial de la xarxa Internet facilitava el seu treball en xarxa i una defensa efectiva. Han creat els seus propis llocs d'Internet, han desenvolupat la comunicació per correu electrònic i s'han adherit a grups en línia. Han aprofitat el capital d'informació tecnològica per augmentar l'eficàcia del tractament de les informacions, de les bases de dades i de les anàlisis estadístiques. Les informacions sobre els drets dels infants es localitzen amb més facilitat i són més accessibles

³⁴ Vegeu http://www.mdgasiapacific.org/files/shared_folder/documents/MDG-Progress2006.pdf

³⁵ Extracte del resum "The Millenium Development Goals: Progress in Asia and the Pacific 2006, http://www.mdgasiapacific.org/files/shared_folder/documents/MDG-Progress2006.pdf

³⁶ Black, M. (2005) Child Domestic Workers: A handbook on good practice in programme interventions, p. 65. <http://www.antislavery.org/homepage/resources/PDF/PDFchildlabour.htm>

per Internet. D'altra banda, a mesura que les organitzacions dels drets dels infants es recolzaven en activitats dependents de les noves tecnologies, han pres més consciència dels reptes plantejats pel problema de la seguretat a Internet, com les mesures polítiques per reglamentar Internet, l'estat de vigilància de les informacions al ciberespai, i el nombre de virus que prolifera a la xarxa.

Una comprensió més subtil de les realitats dels infants

També es reconeix que la Convenció ha provocat canvis radicals en la recerca i (després, en l'acció), sobre els infants. La bibliografia sobre els drets dels infants publicada al llarg de les dues darreres dècades mostra una comprensió més profunda de la situació de la infància. Assistim a un augment del nombre de recerques centrades en les diferents problemàtiques relacionades amb els infants. Respectar la paraula dels infants i dels joves, les seves percepcions i les seves necessitats, les seves opinions respecte de la seva pròpia realitat, com també la seva aportació a la millora de les pròpies condicions de vida, és un aspecte predominant quan la perspectiva se centra en els infants. Això permet tenir una comprensió més completa, que permet examinar un problema i les seves múltiples dimensions.

La recerca de Beazley sobre els infants dels carrers de Yogyakarta (Indonèsia), per exemple, mostra una varietat d'aspectes sobre les experiències dels infants que poden diversificar-se segons diferents indicadors com l'edat, el gènere, l'ètnia i la classe social³⁷. La recerca de Woodhead sobre les perspectives dels infants en la seva vida a la feina, feta sobre una mostra de 300 infants de sis països, inclosos Bangladesh i les Filipines, desafia les estratègies d'intervenció basades en la «rehabilitació», especialment en situacions d'extrema pobresa on l'escolarització podria ser inadequada i la feina, en canvi, necessària, per a la supervivència i la identitat personal³⁸.

Pel que fa a la defensa sobre qüestions relacionades amb el treball infantil, l'associació **Child Workers in Asia**, amb seu a Bangkok, observa els acompliments següents:

En la darrera dècada, hem efectuat intervencions dirigides contra el treball infantil a Àsia. En parts determinades de la regió, hem aconseguit èxits notables que han acabat en canvis polítics, influint en l'actitud de la gent respecte de qüestions relacionades amb el treball infantil, i amb el desenvolupament de programes eficaços.

Avui dia controlem millor la qüestió, intensifiquem les accions de la societat civil i l'establiment de mecanismes nacionals per afrontar el problema. Abans, molts països negaven l'existència del problema, però els governs de la majoria de països d'Àsia, tret dels governs xinès i birmanès, han reconegut oficialment aquest problema i, a diferents nivells, estan cooperant amb les comunitats locals per donar-hi resposta.

La «Marxa Global», campanya realitzada el 1997, en relació amb l'adopció de la Convenció 182 de l'Organització Internacional del Treball (OIT) sobre les pitjors formes de treball infantil han despertat la consciència social i dels governs, i també un compromís concret respecte d'aquest tema. Per consegüent, des de l'adopció de la Convenció 182, més països d'Àsia han començat programes amb l'OIT-IPEC. S'han creat Comitès Nacionals d'Orientació i els plans nacionals de desenvolupament segueixen sorgint i compten cada vegada més amb la participació i la contribució de les organitzacions no governamentals i d'altres membres de la societat civil, fins i tot dels infants treballadors.

Font: http://www.cwa.tnet.co.th/Issues/ChildLabourAsia/gains_challenges.html

³⁷Beazley, H. (2002) "Vagrants wearing make-up": negotiating spaces on the streets of Yogyakarta, Indonesia', *Urban Studies*, 39:1665-1683.

³⁸Woodhead, M. (1999) "Combatting Child Labour: Listen to what the children say." *Childhood*, Vol 6, N. 1, p. 27-49.

Aproximacions més diversificades en la promoció dels drets dels infants i en el tractament de qüestions relacionades amb els infants

Avui dia, s'entén millor l'infant, la infància, els drets de l'infant i les qüestions relacionades amb els infants. Per consegüent, ara podem adoptar aproximacions més diversificades en la promoció dels drets dels infants i de les problemàtiques que s'hi refereixen, que tenen en compte diversos indicadors com ara el context, les experiències, les competències i els recursos.

Els infants són més conscients dels seus drets i de les qüestions que els afecten. No obstant això, cal constatar també que el significat i el valor atribuïts als drets dels infants poden variar segons els diferents grups d'infants i les diferents comunitats de pertinença. A les regions on la noció d'infant titular de drets no és gaire acceptada, com ara a Cambodja, els drets dels infants s'expliquen senzillament en relació amb la seva aplicació en la vida diària. Dit amb altres paraules, a causa dels efectes de nocions tradicionals que encara prevalen, encara cal fer molts esforços per adaptar l'aplicació de la Convenció al context local. Com conclou Burr en el seu estudi sobre les aproximacions globals i locals sobre els drets dels infants al Vietnam, «més que intentar destruir les premisses d'un discurs basat en els drets humans, caldria fer-les més fortes i més flexibles alhora (Stephens, 1995:40). Només si estem atents i som respectuosos amb les persones sobre el terreny, inclosos els infants, es produiran canvis de debò»³⁹.

Es reconeixen la comprensió i la consideració de les diferències entre els infants i la seva implicació en els programes i els serveis. Els nombrosos indicadors que influeixen en la vida dels infants, inclosos el gènere, l'edat, la classe social, la raça, l'ètnia, la religió, les discapacitats i el lloc de naixement s'entenen millor. Aquests factors, agafats d'un en un o connectats entre ells, influeixen en la manera en què la societat percep els infants, i tenen repercussions en la manera en què la societat tracta el problema i les expectatives dels infants. De fet, aquests factors van ajudar les institucions a detectar les formes de suport més apropiades i eficaces per als infants.

- Avui dia les ONG administren molts centres de reinserció que acullen diversos grups d'infants víctimes d'abusos o d'explotació. Però, en general, l'ingrés dels infants en institucions estatals ha esdevingut un darrer recurs. S'han fet més esforços per treballar amb les famílies. Per consegüent, ara hi ha molts serveis com les escoles bressol o activitats extraescolars, que ajuden les famílies (els pares en particular) a ocupar-se dels seus infants. Alguns programes procuren també millorar el paper del

pare en l'activitat parental. També s'han fet esforços per treballar amb altres persones significatives en la vida dels infants: els educadors, els seus iguals, la comunitat. D'altra banda hem observat que els infants construeixen vincles fora de l'ambient familiar, de les xarxes socials, a les quals es pot demanar d'intervenir per proporcionar serveis als infants.

- A Tailàndia, alguns programes permeten als infants treballar sense deixar de banda la seva educació, com ara programes que permeten treballar durant les vacances escolars, programes d'aprenentatge per als infants que no formen part del sistema escolar oficial, directives per als empresaris perquè els joves treballadors participin en cursos de formació i seminaris educatius organitzats pels serveis de protecció social.
- Al sud de l'Índia, el RTUT ha elaborat nous tipus de serveis per als infants, desenvolupant per exemple accions sobre el terreny prop de les estacions d'autobús, les escoles o en altres llocs on normalment es troben els infants. El SJDIT ha concebut procediments originals per motivar les famílies i els infants a estalviar.

Creixent reconeixement dels infants com a actors socials

La Convenció augmenta la visibilitat dels infants com a actors dels seus propis drets a escala internacional, nacional i comunitària. Llança un repte a les percepcions comunes i a l'estatut tradicional dels infants concebuts com una propietat dels pares, inferiors als adults, o com una prolongació del món dels adults. El reconeixement de l'infant com a individu que té drets i que és capaç d'expressar-se sobre les qüestions que l'afecten directament és, en efecte, un acompliment notable en una zona on l'actitud cultural que identifica l'edat amb la saviesa i l'experiència és sagrada.

S'han establert diverses iniciatives per treballar amb els infants, individualment o en grup, i implicar-los en els projectes comunitaris, no senzillament com a font d'informació (per exemple durant les consultes locals), sinó també com a socis en el marc d'activitats directes de suport (com ara, en la detecció de les necessitats d'altres infants, i en el treball de defensa). Gràcies a la possibilitat de ser representats en les estructures governamentals locals, gràcies a les escoles, a les famílies o a l'oportunitat d'expressar-se directament, els infants tenen més oportunitats d'adquirir les capacitats i les competències necessàries per afrontar de manera positiva l'àmplia gamma de problemes amb els quals es troben

³⁹Burr, R. (2002) "Global and Local Approaches to Children's Rights in Vietnam," *Childhood*, Vol 9, N. 49, p. 60.

actualment o que hauran de gestionar quan siguin adults. Els infants de les comunitats sòcies del Bice estan informats dels seus drets i han après a defensar-los per a ells mateixos i per als altres infants. Al sud de l'Índia, els infants han entès el valor de trobar-se i d'actuar junts. Han après a pronunciar-se en favor dels seus drets, sense indecisió, però d'una manera respectuosa. S'han compromès molt en les activitats extraescolars com els debats i el teatre de carrer que contribueixen al desenvolupament de la seva creativitat, la seva confiança i el seu amor propi. Al Nepal, els infants comprenen els riscos i els efectes de l'abús sexual en els menors, en denuncien casos per responsabilitzar les persones de la seva comunitat, i estan compromesos concretament en les activitats de prevenció. Al Nepal i a les Filipines, algunes estructures permeten als infants participar en el govern local. Al Nepal, s'han posat en marxa més de 10.000 clubs per a infants perquè es pronunciïn sobre els seus problemes en els diversos fòrums del poble, tant al barri com a escala nacional. Els infants exerceixen un paper actiu en els mecanismes de suport comunitari del seu poble, i han començat activitats en favor d'altres infants. Fins i tot allà on la participació dels infants està limitada a les esferes no polítiques, com a Cambodja, es comencen a detectar i a escoltar les opinions i els interessos dels infants.

ELS DRETS I LA RESILIÈNCIA DELS INFANTS: UNA SINERGIA POSADA EN PRÀCTICA

En l'elaboració dels programes per als infants, una de les nocions que preval és la que els infants són vulnerables i, en conseqüència, necessiten la protecció dels adults. També hi ha hagut tendència a considerar grups específics d'infants particularment vulnerables, sovint en detriment de la majoria d'infants. Mentre que la noció de vulnerabilitat dels infants representa una aproximació útil per a la protecció dels infants i l'anàlisi de la seva situació, amb tot, és essencial redefinir aquesta noció si volem promoure els drets dels infants. S'admet que els problemes dels infants provenen de les seves vulnerabilitats com a individus i de les mancances en les seves relacions interpersonals i intrapersonals. Així, es reconeix que es pot «traumatitzar fàcilment els infants»

amb els esdeveniments negatius que es produeixen en la seva vida. Com que els problemes es perceben amb una aproximació molt individualista, hi ha una tendència a acusar o a victimitzar la persona (més que considerar-la una supervivent), minimitzant el paper de l'entorn social. Així, les solucions i les intervencions clàssiques tenen com a objectius les persones més que el sistema en conjunt.

La Convenció afavoreix una aproximació basada en els drets més que en les necessitats, en què els infants han de tenir drets més que ser beneficiaris, i en què se'ls considera subjectes més que destinataris d'ajuda. Gràcies a això i en suport de la Convenció, pedra angular de la recerca i de l'acció portada a terme en nom dels infants, gràcies a una comprensió més matisada de la realitat dels infants, hem arribat, malgrat la possible vulnerabilitat de les poblacions afectades, a descobrir la resiliència en moltes persones, famílies i comunitats. Fins i tot davant de situacions extremadament angoixants, alguns infants poden sobreviure contra tot pronòstic. Volem recordar que la *resiliència* és «la capacitat de fer front i de seguir desenvolupant-se més fàcilment que un altre en circumstàncies semblants». Ara es fa servir en sentit psicosocial, que significa la capacitat de la persona de superar les proves, adaptar-se i romandre fort davant l'adversitat⁴⁰.

La resiliència dels infants, de les famílies i de les comunitats

La recerca ha mostrat que els infants comparteixen algunes característiques que els preserven a curt termini i els ajuden a evitar dels efectes psicosocials negatius a llarg termini. Alguns factors afavoreixen la resiliència entre els infants i especialment: l'afecció per prendre cura dels adults i dels seus iguals, l'aptitud d'identificar i buscar models de comportament positiu; la facilitat d'interacció amb els adults i els seus iguals; el nivell d'independència i la capacitat de buscar l'ajuda tan necessària; la capacitat d'adaptar-se al canvi; la tendència a reflexionar abans d'actuar; la confiança d'actuar o de dirigir la seva pròpia vida, l'interès real pel lleure o altres activitats⁴¹. Recentment, el concepte de resiliència s'ha aplicat no solament als individus, sinó també a les famílies i a les comunitats que ofereixen, així, noves oportunitats per ajudar els infants⁴².

⁴⁰Boyden, J. and Mann, G. (2000) "Children's Risk, Resilience and Coping in Extreme Situations". Documents per a la consulta sobre Children in Adversity. Oxford, 9-12 de setembre de 2000

⁴¹Save the Children, Psychosocial Care and Protection of Children in Emergencies, A Field Guide, p. 10. Adaptat per Donahue-Colleta, N., (1992) Understanding Cross-Cultural Child Development and Designing Programmes for Children, Washington, D.C. PACT

⁴²Tolfree, D. (1996) Different Approaches to assisting children who are psychologically affected by war or displacement. Estocolm: Radda Barnen

L'accent que es posa en la resiliència no significa que els infants són invulnerables i que les persones no senten desemparament o la necessitat ser ajudades. El punt de sortida de qualsevol política d'avaluació i d'intervenció s'ha de basar en la capacitat dels infants de tractar el desemparament i donar-los una assistència selectiva respecte del que necessiten o desitgen. Sempre hi haurà vulnerabilitats, riscos, avantatges i factors protectors en els infants, les famílies, les comunitats i les societats. Les amenaces al desenvolupament humà són les que comprometen els recursos de la persona i els sistemes de protecció. D'altra banda, si aquests es preserven o arriben a reconstituir-se, els éssers humans seran capaços d'una resiliència notable. Quan treballem amb els infants, les seves capacitats es reforcen, poden actuar més en els nivells de risc i en els seus propis graus de resiliència.

Facilitar la resiliència en la pràctica

En un informe precursor sobre els drets dels infants i la resiliència, McCallin aclareix aquest punt: «una perspectiva de resiliència ens dona una visió particular sobre la manera de posar en marxa els principis de la Convenció. No cal pensar que és la panacea o un remei que superarà tots els problemes i totes les dificultats. Junts, la Convenció i el concepte de resiliència són els punts de referència per dirigir l'acció en una situació donada, i s'han de posar en pràctica d'una manera adaptada als contextos i als reptes locals. Ni l'un ni l'altre no constitueixen una tècnica que podria aplicar-se sense tenir en compte les circumstàncies»⁴³. Moltes experiències sobre el terreny han demostrat que els infants poden treure partit d'un suport intern i extern per adaptar-se a les adversitats de la vida.

Assistència d'emergència als supervivents del tsunami:

«Cal escoltar primer de tot el que les persones demanen i sentir el que us diuen. Heu d'atendre les seves necessitats. Heu de fer ressaltar el que les persones poden oferir, els recursos que tenen, i finalment heu de valorar les vostres pròpies capacitats i recursos per decidir el que podeu fer. És així com vam saber el que podíem fer immediatament, el que havíem de fer alguns mesos després i el que s'hauria demanat dos o tres anys abans de fer-se».

Sr. Dominic Xavier, director,
Reaching the Unreached Trust (RTUT)

Els socis del Bice a Àsia han posat de relleu els principis, les estratègies i els mètodes següents per afavorir la resiliència i promoure els drets dels infants:

- Prendre el temps d'escoltar directament els infants per arribar a conèixer els seus sentiments i les seves opinions. Formar pares i treballadors socials per escoltar els infants i aprendre dels infants.
- Incrementar la capacitat dels infants d'ajudar altres infants, i treballar amb ells parlant de les qüestions que afecten la comunitat.
- Fer servir diferents formes artístiques per ajudar els infants que tenen dificultats per expressar els seus sentiments: l'escriptura (contes i poesies), activitats artístiques (cançons i balls), i altres mètodes de participació col·lectiva (jocs i esports).
- Donar suport i reforçar la capacitat de les famílies i de les comunitats en l'anàlisi dels problemes dels infants. Deixar que les mares donin suport a altres mares de la comunitat.
- Afavorir el diàleg entre generacions. Transmetre el coneixement i la saviesa de les persones grans a la comunitat.
- Trobar en la religió i l'espiritualitat fonts d'inspiració per sensibilitzar sobre els drets i el benestar dels infants, accentuant la missió de valoritzar i fer respectar la integritat, el valor i la dignitat de totes les persones, joves i velles, i dels deures de cadascú envers els que pateixen, sense cap distinció.
- Deixar que les persones comprenguin i identifiquin juntes els problemes de la comunitat per pensar i proposar com abordar els obstacles (conducta d'anàlisi i de planificació col·lectiva).
- Treballar sobre el que està disponible en els infants, les famílies i la comunitat. Els projectes haurien de proposar una aproximació que pugui ser sostinguda per la comunitat;
- Treballar amb les estructures clàssiques de la comunitat establint grups de vigilància dels infants, recorrent a grups existents dins de la comunitat. Efectuar treballs de grup amb els infants. Treballar amb els homes, les dones i els infants de la comunitat.
- Garantir un equilibri entre la prestació de serveis i les activitats de sensibilització.

⁴³McCallin, M. (2005) "Children's Rights and Resilience." Ginebra: Bureau international catholique de l'enfance

/ Lliçons sobre el terreny: Tres principis fundadors de la resiliència i la promoció dels drets de l'infant

Adoptar una aproximació contextual basada en la participació de la comunitat. L'aproximació contextual considera els factors socioeconòmics, polítics, culturals i religiosos que influeixen l'aplicació de programes per als drets en general o en contextos específics on trobem els infants (família, escola, comunitat). És important comprendre aquests mitjans per valorar les situacions complexes en què es troben els infants, les famílies i les comunitats. Una anàlisi aprofundida de la situació dels infants fa identificar i valorar tant els diferents contextos que els són potencialment perjudicials com els recursos posats a la seva disposició.

És essencial respectar les cultures i les tradicions locals que afavoreixin el desenvolupament integral dels infants. Alhora, la sensibilitat cultural s'hauria de combinar amb la responsabilitat moral. També és crucial valorar i donar resposta a les tradicions i a les pràctiques culturals que molesten o posen traves al desenvolupament de la salut dels infants. L'aproximació contextual significa també el reconeixement de la diversitat i del canvi.

Es conceben programes i activitats de caràcter comunitari per permetre als infants romandre a casa seva o ser acollits dins de la família ampliada. D'aquesta manera, els infants romanen amb persones pròximes que poden respondre a les seves necessitats educatives i transmetre'ls el coneixement i les aptituds necessaris per viure dins de la comunitat. Si es queden a la seva comunitat, conserven un sentiment de pertinença, una identitat i es beneficien del suport continu de les xarxes comunitàries.

Les aproximacions comunitàries presenten diversos avantatges⁴⁴: les mateixes persones elaboren les definicions de les necessitats, dels problemes i de les prioritats. La utilització de mètodes de participació col·lectiva reforça el poder de cooperació de les comunitats per assumir el seu paper, les seves tradicions per fer front a l'adversitat i construir-se a partir de les forces i dels recursos existents; la contribució al desenvolupament a llarg termini de la comunitat; un mètode integral per respondre als problemes psicosocials.

Aquestes aproximacions constitueixen el nucli de la posada en marxa eficaç dels drets perquè reforcen la capacitat d'acció de les persones per participar en els canvis socials que els són directament beneficiosos. Amb altres paraules, encoratgen l'autonomia i les iniciatives tant a títol individual com de cooperació mútua i construeixen les realitats i les percepcions dels infants a partir de la cultura local.

Sostenir i reforçar la família. El paper de la família (i del cercle familiar ampliat) en la promoció del dret i del benestar dels infants s'ha de reafirmar amb força. És important que els infants tinguin una relació sòlida i afectuosa amb els seus pares o els treballadors socials com també oportunitats per créixer en entorns segurs i sans. En la mesura que la família pot respondre a les necessitats físiques i afectives dels infants i protegir-los del patiment, queda garantit el seu benestar en el sentit ampli. Per això, donar suport a la unitat de la família i reforçar-la és primordial per afermar la resiliència dels infants en la posada en marxa efectiva de la Convenció.

Les diferents formes de suport i d'intervenció han passat lentament del concepte de prestar atenció només a l'infant a una aproximació que es concentra més en els grups d'infants. També s'han allunyat de la idea de treballar només amb els infants i han donat prioritat a un mètode que tingui en compte la relació dels infants amb les seves famílies. Paradoxalment, la manca de recursos per respondre als diferents casos individuals ha representat un avantatge. El fet de no triar infants en particular ha comportat una més gran acceptació social dels programes en el temps⁴⁵.

El principi general és, llavors, intentar mantenir junts els infants així com les seves famílies i els treballadors socials mentre això no posi directament en perill la vida dels infants. L'experiència ha demostrat que la preservació de la unitat familiar redueix al mínim l'impacte dels esdeveniments negatius sobre la vida dels infants.

Establir i donar suport a les capacitats dels adults encarregats dels infants. Exerceixen un paper important en la vida dels infants en el sentit del seu benestar físic i afectiu, la qual cosa és essencial per al desenvolupament harmoniós dels infants. L'ajuda que es dona als adults dins la família i la comunitat permet millorar-ne alhora l'eficàcia com a pares i com a treballadors socials cosa que representa una contribució notable a la promoció de la resiliència i els drets de l'infant. El suport a la família i als treballadors socials implica l'aportació d'una assistència selectiva que domina les estratègies de resolució dels problemes de la família i de creixement de la presa de consciència del benestar dels

⁴⁴Tolfree (1996)

⁴⁵Armstrong, M., et al. (2004) *Piloting Methods for the Evaluation of Psychosocial Programme Impact in Eastern Sri Lanka*. Informe final per a USAID. Oxford: Refugee Studies Centre

infants. Així, la manera més eficaç i més duradora d'aconseguir a llarg termini un desenvolupament positiu és reforçar la xarxa social de suport als infants.

També és important per al benestar dels infants que les seves famílies tinguin els mitjans d'atendre i de satisfer les seves necessitats materials. La producció de mitjans de subsistència no aporta una solució material a les necessitats essencials, però dona a la família el sentit de l'autosuficiència i del valor individual. El sentiment de ser una persona productiva i no totalment dependent, fa que cada membre de la família se senti millor, la qual cosa té un impacte positiu en els infants, la família i la comunitat en conjunt. Altres activitats de suport són l'accés als serveis de salut amb les mesures educatives així com les activitats culturals i de lleure.

Aquests indicadors estableixen la necessitat reforçar i sostenir les capacitats dels adults encarregats dels infants en particular a escala local i comunitària. Tenen un paper essencial en permetre que els infants i les seves famílies responguin sobre una base duradora a les seves pròpies necessitats. S'ha demostrat que l'ajuda exterior resulta molt més eficaç quan es desplega en concert amb les persones nascudes dins la comunitat. Amb una formació i línies directrius apropiades, aquests adults comprendran millor les necessitats i els problemes dels infants i podran evitar així la manifestació de trastorns greus que afectin el seu benestar psicosocial.

Els infants víctimes del tràfic de persones relacionat amb la indústria del sexe al Nepal expliquen els testimonis de doloroses topades amb la policia. "La policia va detenir els infants i els va mantenir sota custòdia durant 1-5 dies sense ni tan sols avisar les famílies.

A més, els infants estaven emmanillats i allotjats en habitacions miserables sense cap matalàs per poder dormir. Els infants també van explicar que no els deixaven anar al lavabo."

Gautam, I. Informe sobre l'Estudi efectuat a Katmandú, Bhaktapur, Nepal amb nens implicats sota diferents conceptes en l'explotació sexual comercial
Abril 2004

REPTES DELS DRETS DELS INFANTS: PROBLEMES QUE PERSISTEIXEN, QÜESTIONS QUE NO S'ATUREN

El treball en benefici dels drets dels infants a Àsia representa un repte tan divers com ho són els diferents entorns polítics econòmics i socials del continent. En les darreres dues dècades, hem assistit a canvis considerables en moltes parts de la zona que han representat un repte important per al desenvolupament i els drets dels infants. Marcats per clivelles ètniques i religioses, i per les diferències socioeconòmiques, els drets dels infants es violen en tots els àmbits -civil, cultural, econòmic, polític i social. Alguns problemes persisteixen i algunes qüestions crucials segueixen plantejant reptes per als drets i les responsabilitats dels infants a Àsia. En els vint darrers anys, la Xina i l'Índia han emergit com a potències mundials, com també el fenomen de la urbanització a tot el continent. Malgrat la creixent prosperitat econòmica, un nombre elevat d'infants viu encara en condicions d'extrema pobresa i es veu privat dels seus drets fonamentals, com el dret a la supervivència, el dret al desenvolupament personal i a la protecció contra els abusos i qualsevol forma d'explotació.

Els infants de la regió asiàtica pateixen abusos de diferents maneres -a través del tràfic de persones, l'abús i l'explotació sexual, els maltractaments i la violència domèstica. **Molts infants han estat víctimes dels traficants per ser explotats en la prostitució o en tallers a l'interior del país i fora de les fronteres.** Al sud-est asiàtic, encara que els governs tinguin dificultats per obtenir estadístiques precises sobre el tràfic de persones⁴⁶, es considera que cada any, entre 200.000 i 250.000 dones i infants són víctimes amb diferents finalitats. Aproximadament el 80% de les víctimes són dones i infants, de les quals la majoria són explotades sexualment⁴⁷. Moltes d'aquestes persones han patit abusos sexuals almenys una vegada o han escapat de la violència domèstica en el si de la seva pròpia llar. Segons els casos, per coneixement d'Aawaaj al Nepal, **molts infants que han patit abusos i que han estat explotats tenen por de divulgar la seva experiència**, i de fer de testimoni contra l'autor de l'abús per por de perdre

⁴⁶IPEC (2007) Child Trafficking in the Philippines: A Situational Analysis, Manila: International Labour Office

⁴⁷Zonta International. (2007) "Position Paper on Trafficking of Women and Girls", 25 d'abril de 2007

l'honor familiar, o per vergonya o sentiment de culpabilitat o, fins i tot, a causa de la por que no se'ls cregui o de ser acusats d'haver provocat ells mateixos l'abús patit.

Mai no s'havia prestat una atenció seriosa a les qüestions del tràfic de persones i els abusos sexuals abans de l'entrada en vigor de la Convenció. Malgrat que la pràctica del tràfic de persones és tan antiga com la civilització, aquest problema ha mostrat políticament qüestions delicades que els governs són reticents a redreçar. Els abusos sexuals eren percebuts com una realitat molt «privada» fins al punt de romandre en el marc del context familiar. La Convenció ha fet emergir aquesta problemàtica i ha fet que el tràfic de persones es consideri una «abominació dels temps moderns»⁴⁸, i els abusos sexuals, una infracció dels drets humans. El fet de plantejar aquestes qüestions a partir d'una aproximació basada en els «drets», ha permès reconèixer cada cop més el lligam existent entre l'abús sexual, el tràfic de persones, l'explotació en general i la que es manifesta més específicament en el treball infantil, cosa que ha subratllat l'exigència d'elaborar estratègies de cooperació multisectorial per fer front a aquestes xacres.

Els conflictes armats (resultants de les diferències ideològiques, religioses i ètniques), segueixen perjudicant els infants de diverses maneres. La lluita entre les forces governamentals i els grups armats de l'oposició ha causat el desplaçament de milers d'infants i de les seves famílies en països com Sri Lanka, el Nepal, Birmània, les Filipines i Indonèsia. Els processos de pau encara no han arribat a solucions duradores. La impunitat roman el problema principal a Cambodja, a Indonèsia, al Timor oriental i a les Filipines. En el marc dels conflictes armats, els infants són vulnerables per moltes raons. A Aceh (Indonèsia)⁴⁹, per exemple, molts infants van perdre els pares i les persones pròximes. A causa de la seva exposició a la violència, molts infants van ser víctimes de desemparament psicosocial. Com que vivien constantment en un estat de por, no tenien la possibilitat de dedicar-se a les seves activitats diàries. Molts van ser separats de les seves famílies i es van veure obligats a fugir de les zones afectades pels conflictes. Es van destruir diversos establiments públics, fins i tot establiments escolars; per consegüent, l'accés dels infants a

l'educació va quedar limitada. La crisi econòmica que va seguir va augmentar el nombre de famílies pobres incapaces d'assumir les despeses escolars i les necessitats fonamentals dels seus propis infants.

La relació sobre la reintegració dels infants que van sobreviure al conflicte d'Aceh mostra una realitat en què les noies eren fustigades i acusades de ser membres de "Inong Bale" o les dones guerreres del GAM (*Gerakan Aceh Merdeka*), un grup armat independentista d'Aceh. La policia detenia sovint els nois, o aquests eren acusats de pertànyer al GAM⁵⁰. Així mateix, en altres països d'Àsia, **els infants no tenen actualment llibertat i estan criminalitzats d'una manera inapropiada**. Es considera que més d'un milió d'infants estan detinguts actualment al món, però en alguns casos, el 90% dels infants acusats d'haver comès un crim romanen en espera de judici⁵¹. A les sis presons de Cebú (Filipines), el 74,4% dels infants empresonats entre el 1999 i el 2001 estaven esperant judici⁵². El nombre creixent d'infants que transgredeixen la llei ha desencadenat una psicosi respecte a la delinqüència juvenil. No obstant això, els defensors dels drets dels infants han aconseguit dispersar ràpidament aquesta por revelant que⁵³ la majoria dels infants en conflicte amb la llei –més del 90%– són delinqüents menors, que cometten infraccions per sortir de la pobresa; entre els infants que han comès infraccions, quatre infants de cada cinc delinqueixen per primera vegada; i la gran majoria dels infants en conflicte amb la llei han nascut en comunitats particularment pobres que s'abandonen senzillament a gestos criminals per intentar sobreviure. Avui dia, sens dubte els infants continuen essent detinguts i sovint en condicions espantoses que els exposen també al risc de patir abusos.

Els infants del carrer són particularment vulnerables als abusos en el sistema de la justícia juvenil. Un informe de 2003 publicat per Amnistia Internacional esmentava una recerca realitzada per Metges sense fronteres (Bèlgica), que considerava que el 70% dels joves empresonats a Metre Manille (Filipines) eren infants del carrer⁵⁴. En canvi, no tots els infants del carrer que tenen problemes amb la justícia, tenen conflicte amb la llei. **Es deté els infants senzillament pel fet de trobar-se al carrer**, per la sospita per la qual se'ls considera criminals potencials o a causa d'una legislació

⁴⁸Asia-ACT (2002) Asia's Children in Peril, Asia-ACT, APHD, TDH-Germany, and ICACT

⁴⁹Irwanto i Indra Nurpatria (2007) "The Re-integration of Achenese Children Survivors of Armed Conflict: A rapid assessment", Dinas Sosia NAD and ILO-Unicef

⁵⁰Ibid.

⁵¹Martin, F. and Parry-Williams, J. (2005) The Right Not to Lose Hope: Children in conflict with the law – a policy analysis and examples of good practice, Save the Children.

⁵²Etemadi, F., Ching Li Ye et Bermudez, C. (2004) "Children in Conflict with the Law in Cebu: Profile and Experience with the Juvenile Justice Process", recherche pour Breaking the Rules, Save the Children UK.

⁵³Martin, F. and Parry-Williams, J. 2005

⁵⁴Amnistia Internacional. (2003) – "A Different Childhood: the apprehension and detention of child suspects and offenders", AI Index: ASA 35/007/2003, 11 d'abril de 2003

antiquada que els condemna a sentències severes per petits robatoris, consum de substàncies, per demanar caritat o per vagabunderia. A Laos, els informes sobre els infants del carrer són proves de pràctiques policiaques discriminatòries i de mesures de confinament preses anteriorment o amb motiu de festes importants.

Les condicions econòmiques desfavorables dels anys vuitanta van obligar els infants de curta edat a buscar diners per augmentar la renda familiar i/o per atendre les seves necessitats. El treball d'un infant és més un imperatiu de supervivència social que el resultat d'una formació que li permet integrar-se dins la societat.

Els infants treballen en moltes activitats i cobreixen un ampli espectre del sector formal i informal de l'economia. Les condicions en què treballen han resultat nefastes per al seu creixement i el seu desenvolupament. Molts han estat obligats a posar fi a la seva escolarització. Dels que treballen als comerços de carrer, molt estan exposats o compromesos en activitats il·legals com el robatori, la prostitució o l'extorsió que incita així els governs a «treure'ls» del carrer⁵⁵.

Els infants han de treballar a casa seva o en una altra part per diverses raons, i necessiten estar protegits contra els abusos i l'explotació. En el seu estudi sobre el treball infantil als carrers d'Hanoi, Burr denuncia que criticar senzillament aquesta situació no porta a millorar les condicions de vida dels infants⁵⁶. Com els infants sostinguts pel SJDJ al sud de l'Índia han posat en evidència, donen tanta importància a la seva contribució a l'economia de la llar com a la seva educació. «La infància que els infants desitjaven per a ells era el joc i l'escola, però la realitat del treball també es veia com una part constitutiva de la seva vida, en particular amb l'objectiu d'ajudar econòmicament els seus pares. No obstant això, els infants treballaven també per poder fer front a les seves pròpies necessitats, inclòs el pagament de les despeses d'escolarització obligatòria⁵⁷». Al mateix temps, un dels problemes que els infants trobaven és la sol·licitud dels pares perquè efectuessin treballs domèstics⁵⁸, cosa que va contra la idea generalment admesa que el treball domèstic no és una forma d'explotació. El repte és, doncs, establir intervencions que tinguin en compte una situació econòmica que obliga els infants a treballar.

Alguns infants treballen amb les seves famílies, en condicions de servitud sobretot en l'agricultura, però cada vegada més en altres sectors com les pedreres, les mines i la indústria de les gemmes. A l'Índia, al Pakistan, a Bangladesh i al Nepal, molts infants que es veuen forçats a treballar pertanyen a les castes inferiors (com els Dalits), o a grups ètnics marginats (com els Tharus al Nepal). Les estimacions que fan referència als infants que treballen en condicions de servitud varien àmpliament. El 2000 l'organització Internacional del Treball considerava la presència de 5,5 milions d'infants empleats en treball forçat a la regió Àsia-Pacífic, mentre que, el 1998, una estimació realitzada pel Bonded Labour Liberation Front quantificava el nombre d'infants empleats en el treball servil en 10 milions només a l'Índia⁵⁹.

Algunes formes d'abús i d'explotació infantil es consideren tradicionals i habituals, cosa que constitueix la raó per la qual se segueixen acceptant socialment. El treball servil al sud d'Àsia es considera una de les formes més antigues de treball forçat, pel qual algunes famílies i comunitats –inclosos els infants procedents de determinats grups marginats o exclosos socialment–, van ser reduïts tradicionalment per empresaris de la casta superior durant generacions. Van acabar acceptant la seva condició de servitud com una fatalitat. Els defensors dels drets de l'infant han condemnat el *devadasi* com una forma d'explotació sexual de l'infant; es tracta d'una pràctica recurrent a Karnataka (Índia) que imposa destinar les noies de la casta més baixa a una divinitat del poble abans de la pubertat: al observar aquesta pràctica, s'entreguen a relacions sexuals amb els sacerdots i altres homes.

Greus preocupacions perduren respecte de la qualitat i la pertinència de l'educació per als infants, i de la viabilitat dels esforços i dels acompliments per a universalitzar l'educació primària. Paral·lelament a la voluntat de dirigir els infants cap a l'escola, la qualitat de l'educació primària s'ha deteriorat. La disponibilitat de docents i d'equips escolars, com les classes, la documentació per a l'aprenentatge, els lavabos i els establiments sanitaris, o la contractació de docents no han tingut un creixement proporcional a l'augment del nombre d'infants. Les escoles amb classes superpoblades i docents desmotivats produeixen alumnes incapaços

⁵⁵Camacho, A. (2001) Changing Perceptions of Child Work, Quezon City: SC (UK) Philippines and UP CIDS

⁵⁶Burr, R. (2002)

⁵⁷Child Labour – SJDJ Concept Paper, p. 4.

⁵⁸Paraules recollides a partir d'un estudi amb 10 nens de Koonimedu dirigit pel RTUT al febrer de 2008.

⁵⁹Infants treballadors a Àsia. (2007) Understanding Bonded Child Labour in Asia: An introduction to the nature of the problem and how to address it, Bangkok: CWA

de tenir un pensament creatiu. Molts infants abandonen l'escola per avorriment, l'absència de professors, la por de patir abusos. La fustigació sexual de les noies infligida pels professors i els alumnes masculins constitueixen un problema seriós. Els càstigs corporals són freqüents i les relacions entre estudiants i professors estan marcades per la violència i l'apatia més que per l'amabilitat i el respecte mutu. Tampoc hi ha recursos en l'àmbit de l'educació no formal i altres formes alternatives d'educació, sobretot per als infants de les comunitats marginades i grups socials exclosos, o els infants amb discapacitat, els que tenen, doncs, menys possibilitats de tenir accés a l'educació primària. L'entorn desfavorable de les escoles i l'absència de prioritats respecte a l'educació no formal plantegen un terrible repte per a la realització del dret dels infants a l'educació.

Hi ha d'altres qüestions crucials i problemes persistents que segueixen plantejant reptes als drets dels infants a Àsia. En molts casos, hem de tenir en compte **un context caracteritzat per la pobresa, la marginació, l'exclusió i la violència**, realitats recurrents en la vida dels infants a Àsia. La pobresa persisteix malgrat l'avenç tecnològic sense precedents i els progressos en el front social i econòmic que han caracteritzat el segle passat. Considerant que els infants de 0 a 14 anys representen el 30% de la població mundial (estimació de 2000)⁶⁰, és a dir 1.270 milions de persones de menys de 18 anys que viuen als països asiàtics en vies de desenvolupament (estimació de 2005)⁶¹, es veu clarament que els infants pateixen d'una manera desproporcionada per la pobresa. Però no es tracta d'infants senzillament privats de qualsevol recurs material i econòmic, aquests infants pateixen també a causa de l'aïllament social. L'estat de vulnerabilitat s'afegeix a la pobresa i genera una situació encara més complexa que, quan augmenta l'exposició als riscos, es correspon amb una disminució de la capacitat de protegir-se i defensar-se respecte a aquests mateixos riscos⁶². Com descriu de forma pertinent un informe de Save the Children, la pobresa fa que els infants siguin més vulnerables i els manté en un estat d'exclusió, d'altra banda certificada pel fracàs dels mecanismes de suport i de protecció dels infants, que provoquen una manca d'oportunitats i la pèrdua d'esperança. «Sovint, aquests factors es barregen amb el sentit d'alienació dels infants, el seu sentiment d'impotència, la consciència de ser al marge d'una societat a la qual no pertanyen, on els adults

són els únics que creen regles i on els espais i els llocs que se'ls destina estan limitats i concebuts a partir del principi que no formen part del món dels adults».⁶³

REPTES PER ALS DRETS DELS INFANTS: AMENACES CREIXENTS, QÜESTIONS EMERGENTS

Malgrat tots el avenços significatius realitzats en l'aplicació dels drets dels infants, obtinguts també gràcies als esforços dels infants, hi ha àmbits que encara es deixen de banda. Com que la vida dels infants i dels joves es veu tocada per diferents processos globals i locals, els problemes que, des de sempre, han plantejat reptes respecte d'això, mostren avui dia nous matisos que exigeixen que es tinguin en consideració. Aquesta part del document posa de relleu algunes de les amenaces creixents i els problemes emergents que plantegen nous reptes als drets dels infants a Àsia. Alhora, suggereix iniciatives per respondre-hi per tal de promoure una sinergia entre els drets dels infants i l'aproximació de la resiliència.

Càstigs corporals com a pràctica de disciplina reservada als infants en el context familiar i en els entorns educatius

El càstig corporal és encara avui dia una pràctica recurrent de disciplina utilitzada contra els infants; aquesta pràctica està cada vegada més estesa a causa de la utilització ambivalent que en fan els pares i els que prenen cura dels infants. Al sud de l'Índia, els infants expliquen que els docents els peguen si no han estudiat bé⁶⁴. Pitjor encara, els pares confien la tasca de la disciplinar dels seus infants a la policia i als docents, sense oposar la més mínima reacció davant els càstigs severes que se'ls infringeix. Segons Irada Gautam, presidenta d'Aawaaj al Nepal, «els pares demanen als docents que peguin als seus infants per educar-los millor». A més, els infants, després que se'ls hagi pegat a l'escola per portar-se malament o per treure males notes, reben el mateix càstig a casa»⁶⁵. A Laos, els pares que tenen dificultats

⁶⁰ http://www.overpopulation.com/faq/basic_information/age_distribution/

⁶¹ <http://esa.un.org/unpp>

⁶² Garcia i Gruat, 2003 citat per Thomas, P. (2005) "Ending Child Poverty and Securing Child Rights: The Role of Social Protection": A Briefing Paper. Plan UK. Vegeu <http://www.plan-uk.org/pdfs/socialprotection.pdf>

⁶³ Martin, F. i Parry-Williams, J. (2005), p. 12

⁶⁴ Paraules recollides d'un estudi a 10 nens de Koonimedu dirigit pel RTUT al febrer de 2008.

⁶⁵ Gautam, I. Mes expériences dans la mise en marche de la Convention au Népal, un papier présenté au Bice, febrer de 2008

per fer creure els fills o que tenen fills que consumeixen substàncies psicotròpiques els envien sovint a unitats de mediació del poble o a la policia per tal de disciplinar-los o fins i tot de detenir-los⁶⁶.

- *Instal·lar serveis locals de suport per als infants que han patit càstigs físics.*
- *Elaborar un programa de suport i/o d'educació reservada als pares que han viscut amb dificultats l'adquisició d'una disciplina de vida, i per tal d'estimular els infants a rebutjar la violència com a mètode de solució als problemes. S'hauria de dispensar un programa semblant als docents i als treballadors socials de la comunitat.*
- *Posar en marxa un programa d'educació pública que faci participar els infants mateixos i que busqui aturar qual-sevol forma de càstig corporal.*

Quintades, persecucions i intimidacions a les escoles

En un estudi a un grup d'infants del sud d'Àsia que es va portar a terme el 2005 en el marc de l'Estudi de les Nacions Unides sobre la Violència respecte del Infants, els infants del Bhutan i les Maldives consideraven la intimidació un dels problemes principals en termes de violència⁶⁷. A Laos, gairebé tots els nens expliquen que han estat testimonis d'actes d'intimidació a les escoles, sobretot respecte a les noies i els infants de minories ètniques⁶⁸. Al Japó, el problema de la intimidació a les escoles ha provocat recentment suicides entre els alumnes⁶⁹. Els casos d'intimidació no es denuncien i, per tant, no s'entenen bé. A causa de la manca d'informacions entorn d'aquest problema, sobretot a Àsia, la realitat de la intimidació no es detecta fàcilment i, per consegüent, la majoria de les vegades les respostes per fer-hi front arriben massa tard. Els pocs estudis centrats en la qüestió de la intimidació han mostrat el seu impacte nefast sobre la vida dels amenaçadors així com de les seves víctimes, i, d'altra banda, ha mostrat el lligam entre el fenomen de la intimidació i els comportaments antisocials i/o criminals. És evident per tant que després són essencials passos precoços d'intervenció i els programes de prevenció.

- *Identificar els grups d'estudiants de risc i garantir mesures d'intervenció adequades.*
- *Afavorir una aproximació col·lectiva de rebuig al medi escolar respecte de la intimidació mitjançant: polítiques*

i programes selectius in situ per respondre a la pràctica de la intimidació; cursos de formació per permetre al personal escolar reaccionar davant la intimidació; discussions col·lectives i de participació amb els infants entorn d'aquest problema; establiment d'iniciatives que volen desenvolupar les capacitats dels estudiants a utilitzar respostes pacífiques en la solució dels problemes i la resolució dels conflictes; promoció d'un entorn més segur, sol·lícit i reactiu dins de l'escola i de la comunitat.

Violència respecte als infants en el marc del ciberespai

Internet i les altres tecnologies de la informació i comunicació han provocat noves formes de violència respecte als infants que són més insidioses i difícils de detectar. Aquestes són algunes de les formes de ciberviolència contra els infants: pornografia amb infants i pràctiques de pagament en línia per visionar abusos sexuals en temps real, sol·licitació sexual en línia, persecució i intimidació sobre el ciberespai, i accés a documentació il·legal i perillosa. El ciberespai també s'utilitza en la gestió de la xarxa de turisme sexual i el tràfic d'infants. Segons el Sr. Sanphasit Koompraphant, director del Centre per a la Protecció dels Drets dels Infants a Bangkok (Tailàndia), «El ciberespai posa els infants en perill. Els adults que utilitzen Internet amb finalitats d'explotació sexual l'utilitzen també com una eina per desenvolupar una xarxa de tràfic d'infants»⁷⁰. ECPAT Internacional atribueix la proliferació de la ciberviolència respecte al infants a la debilitat de les lleis i a la dispersió de l'acció industrial. ECPAT posa en guàrdia sobre el fet que «la violència contra els infants i els joves dins del ciberespai és un nou fenomen que seguirà afectant-los si no és que s'estableix un sistema de seguretat.»

- *Elaborar i posar en marxa una agenda multidisciplinària que intenti protegir els infants fins i tot contra les amenaces del ciberespai: planificació de polítiques i reformes jurídiques, aplicació de la llei, cooperació entre els sectors particulars, iniciatives educatives, de recerques i d'intervencions per emmarcar, sostenir i sensibilitzar els drets de l'infant, la participació i el principi de l'interès superior de l'infant.*

⁶⁶Camacho, A. Ramirez, G. i Trinidad, A. (2007) "Comprehensive Assessment of the Juvenile Justice System: Lao People's Democratic Republic"

⁶⁷Consulta amb nens al sud d'Àsia, 17 de maig de 2005 <http://www.crin.org/violence/search/closeup.asp?infoID=5562>

⁶⁸"Violence against Children in East Asia and Pacific Region: Report on the East Asia and the Pacific Regional Consultation on the UN Study on Violence Against Children", 14-16 juny 2005, Bangkok, Tailàndia. http://www.ecpat.net/eng/EAP/documents/VAC_Summary.pdf

⁶⁹"Japan's deadly bullying problem", <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/6213716.stm>

⁷⁰Asohan, A. (2005) "Dark Side of Tourism, The Net," The Star Online, 13 novembre. Vegeu <http://thestar.com.my/news/story.asp?file=/2005/11/13/focus/12577564&sec=focus>

Abús de substàncies psicotròpiques i d'alcohol pels infants

L'abús de substàncies psicotròpiques i d'alcohol és un dels problemes més greus que afecta Àsia actualment. Malgrat la declaració de no-existència de conreus de cascall als seus territoris des del febrer de 2006, Laos s'enfronta, avui dia, a una nova amenaça representada per la difusió dels metamfetamines entre els joves⁷¹. La població jove, que vol ser brillant i dinàmica, prefereix les metamfetamines que l'opi que es considera una droga de la generació passada. Un comunicat de l'Oficina de les Nacions Unides sobre la droga i la criminalitat (UNODC) explica el cas d'una noia de 15 anys detinguda dues vegades per fumar «speed», comprat amb diners robats als pares⁷². El seu cas mostra la forta correlació que hi ha entre l'abús de droga i el compromís en activitats criminals entre els joves. A Cambotja, la discriminació respecte als usuaris de droga alimenta l'epidèmia de VHI. La Sra. Tith Davy, directora de l'ONG Khmer HIV/AIDS Alliance (KHANA), organisme de suport a *Opération Enfants du Cambodge* (OEC), està convençuda que, sense mesures educatives apropiades, el nombre de consumidors de droga i els nivells de VHS i les infeccions de transmissió sexual augmentaran sens dubte a Cambodja⁷³. Malauradament, la majoria d'ONG no té els coneixements, els recursos ni les capacitats necessàries per fer front als temes emergents d'alcohol i a l'abús de substàncies psicotròpiques, així com les problemàtiques paral·leles que porten cap al crim i a la difusió del VHI entre els joves.

- *Treballar amb els infants i els joves per millorar les seves competències socials, per exemple explicant-los com resistir a les drogues i a l'alcohol. Oferir als infants i als joves l'oportunitat de substituir, reduir o eliminar la temptació de caure en la utilització de substàncies psicotròpiques. Identificar les persones sospitoses de ser usuàries de droga i d'alcohol i orientar-les cap a un diagnòstic i una teràpia adequada.*
- *Sensibilitzar entorn de l'alcohol i l'abús de substàncies psicotròpiques i els seus efectes nefastos sobre la salut i el benestar dels infants i de la societat a través de les activitats a l'escola (per exemple debats a classe), en la comunitat, i campanyes mediàtiques. Incitar la comunitat a fer esforços per prevenir l'abús d'alcohol i de substàncies entre els infants.*

Qüestions relatives als infants, el treball i la migració

La taxa elevada de migració d'adults mostra l'alt nombre d'infants afectats per les conseqüències d'aquest fenomen. Els infants, fills d'immigrants filipins que treballen a Malàisia, són desproveïts dels documents oficials apropiats i, per aquesta raó, poden ser deportats a les Filipines sense els seus pares. Actualment, els infants immigrants tenen poques oportunitats educatives a Tailàndia, i molts es veuen obligats a treballar de molt petits per atendre les necessitats de la família. Els infants sempre han participat en el procés migratori, però han estat vistos sovint com els «actors passius», o abandonats pels seus pares, o, fins i tot, com a acompanyants o substituïts d'un immigrant adult⁷⁴. Però hi ha també raons per creure que els mateixos infants decideixen emigrar per buscar feina, encara que aquesta última perspectiva no ha estat estudiada encara adequadament tret de sota el prisma del tràfic de persones.

- *Entendre millor el fenomen dels infants «en moviment», a través de la implicació dels infants, perquè l'agència que els facilita la feina té un paper en el desenvolupament migratori.*
- *Establir polítiques per a la creació d'un entorn més protector per als infants immigrants i treballadors.*

Donar respostes quotidianes als infants que viuen en famílies recompostes

A Àsia, les formes, els papers i les estructures de les famílies pateixen un canvi profund, cosa que cal imputar també als canvis estructurals i socioeconòmics ràpids de les economies asiàtiques. Les dimensions d'aquest canvi inclouen l'augment de l'edat de casament, la disminució de la mida de la unitat familiar, el canvi de les atribucions de cada un dels sexes dins la família, l'aparició de la família d'acollida i l'envelliment de la població. Aquests canvis tenen implicacions en els infants, particularment en els models educatius dels infants, així com les interaccions i les relacions de pare a fill. Encara no s'ha estudiat prou la situació dels infants que viuen en famílies recompostes després de conflictes armats, catàstrofes naturals o immigració. El conflicte armat al Nepal ha afectat la vida de l'infant dins la seva família de moltes maneres: un infant que ha de prendre cura d'una mare en dol, infants orfes que han de treballar per sostenir les famílies i així proveir, per avançat, a la seva educació,

⁷¹“Laos battles new foe in war on drugs”. Boston Globe, Reuters, 13.05.2006. Vegeu: http://www.unodc.org/laopdr/laos_battles.html

⁷²ibid

⁷³“Discrimination against drug users is fueling the HIV epidemic in Cambodia”. 29, maig de 2007. Vegeu: <http://www.aidsalliance.org/sw48037.asp>

⁷⁴Camacho, A. Z. V. (2006) “Children and Migration: Understanding the Migration Experiences of Child Domestic Workers in the Philippines”

infants que han estat reclutats per força en grups armats, i per això han crescut sense el suport d'una família tradicional i de les estructures de suport comunitari⁷⁵. Al Nepal, el segon casament de les mares afecta també la situació dels infants. A Indonèsia, un determinat nombre d'infants és buscat per «un tercer» que en prendrà cura i els enviarà a Malàisia per raons de seguretat⁷⁶.

La separació dels infants de les seves famílies i de les comunitats d'origen és un fenomen recurrent i de tant en tant inevitable. Els infants separats dels seus pares i d'altres persones pròximes per diferents raons estan més exposats al risc de ser maltractats i explotats. Així, mentre que alguns programes haurien de desenvolupar la capacitat dels infants de fer front a la separació, caldria identificar els infants separats dels seus pares o orfes, detectar els membres de la família, reunir els infants amb les seves famílies o garantir que els infants rebin atencions familiars i el suport de la comunitat. Com a mesura provisional, hauria de ser possible adoptar, mentre que, d'altra banda, caldria evitar l'ingrés formal en institucions.

• Garantir que s'estableixin mecanismes eficaços de suport per als infants i els joves que viuen en cases especialment previstes per a ells, permetent les visites a domicili amb l'acompanyament de voluntaris de la comunitat, el subministrament d'un modest suport material, ajuda educativa, i formacions eficaces per a l'aprenentatge parental.

Respondre a les necessitats dels infants supervivents de catàstrofes naturals

Àsia ha estat colpejada de manera particular per catàstrofes naturals, especialment el terratrèmol de 2004 a l'Oceà Índic que va desencadenar una sèrie de tsunamis devastadors que van matar més de 200.000 persones en 11 països, entre els quals l'Índia, Indonèsia, Sri Lanka i Tailàndia, que va patir el balanç de morts més alt⁷⁷. Recentment, el cicló Nargis ha devastat Birmània, amb més de 28.458 morts i 33.416 desapareguts⁷⁸. Les catàstrofes naturals poden ser particularment traumatitzants per als infants i els joves.

En una enquesta al febrer del 2008 amb infants d'un poble de la costa del sud de l'Índia, els infants van explicar que se sentien insegurs quan havien d'anar prop de la costa. «No ens agrada l'oceà».

• Tot i que encara que hi va haver comunitats que no han pogut fer front a les destruccions massisses provocades pel tsunami de 2004, el repte és aprendre les respostes positives que ens donen aquests desastres⁸⁰, i integrar la protecció dels infants en les situacions d'emergència i de després de la crisi⁸¹.

Altres qüestions que afecten els infants i el medi ambient

Greus problemes mediambientals trepitgen els drets dels infants, com ara la degradació mediambiental per la sobreexplotació de les platges i altres sectors turístics, el desplaçament de comunitats per permetre el desenvolupament del turisme, les morts per la utilització de pesticides i altres pràctiques agrícoles destructives. L'abastiment d'aigua i la higiene continua essent un repte a Àsia i ja se'n coneixen les conseqüències en els infants⁸². «L'aigua al nostre sector és bruta, cosa que provoca diverses malalties, així que pensem que no estem segurs». Un informe de l'UNICEF recull la mateixa preocupació sobre el canvi climàtic i els infants⁸³. En relació amb les dades de l'Organització Mundial de la Salut, l'informe indica que les infeccions respiratòries, la diarrea i la malària, tres dels factors més greus que provoquen la mort de milers d'infants de menys de cinc anys, estan estretament lligats als problemes mediambientals.

Així, és correcte dir que el canvi climàtic representa una de les més grans preocupacions per al futur dels infants i els joves⁸⁴.

• És urgent començar a treballar per posar en marxa polítiques i programes de salut infantil en relació amb l'entorn: garantir l'accés a l'aigua potable i la higiene; garantir la protecció contra les ferides, afavorir l'activitat física;

⁷⁵Gautam, I. (2005) Situation des enfants affectés par le conflit en Surkhet, Dang, and Bardiya; informe lliurat al International Rescue Committee

⁷⁶Irwanto and Indra Nurpatria (2007)

⁷⁷McCawley, P. "The Asian Tsunami: Two years later"

⁷⁸http://news.yahoo.com/s/ap/20080512/ap_on_re_as/mynmar

⁷⁹Paraules recollides en un estudi a 10 nens de Koonimedu dirigit pel RTUT al febrer de 2008.

⁸⁰McCawley esmenta el cas de Sri Lanka. Escriu: «Un dels èxits més importants de Sri Lanka va ser que, malgrat que Sri Lanka no havia viscut un tsunami abans, les institucions locals van respondre bé a la crisi. Van mobilitzar ajuda mèdica, aliments i altres materials d'urgència a escala local en un dia. Les comunitats es van unir per treballar més en enllà de les barreres socials que els havien dividit durant dècades.»

⁸¹Si voleu consultar una excel·lent documentació sobre la promoció del benestar psicosocial dels infants en situacions d'emergència, vegeu Handbook on Psychosocial Assessment of Children and Communities in Emergencies by the Regional Emergency Psychosocial Support Network

⁸²Paraules recollides en un estudi a 10 infants de Koonimedu dirigit pel RTUT al febrer de 2008.

⁸³UNICEF (2007) "Climate change and children". Nova York UNICEF

⁸⁴"Climate change worries children", 23 jun, 2005 <http://news.bbc.co.uk/1/hi/education/4123884.stm>

garantir un aire descontaminat a l'interior i a l'exterior dels edificis; crear un entorn net de productes químics. Caldria també assegurar la participació activa i plena dels infants perquè protegeixin l'entorn en les seves activitats i la seva vida diària.

Situació dels drets dels infants amb discapacitat

Les darreres estimacions de l'ONU calculen almenys 650 milions de persones al món amb discapacitat, de les quals aproximadament el 80% viuen en països menys desenvolupats⁸⁵. El Banc Asiàtic per al Desenvolupament calcula que hi ha 400 milions de persones que viuen amb una o més discapacitats a la regió Àsia-Pacífic, i si tenim en compte l'impacte de la discapacitat en les famílies, això afecta més de 800 milions de persones, és a dir entorn del 25% de la població asiàtica⁸⁶. El nombre augmenta a causa de la pobresa, de les mancances en els tractaments de salut, inclosos els tractaments prenatals, precarietat de les carreteres i de l'organització del trànsit, els conflictes civils i les mines antipersona. A Cambodja, els infants representen la meitat de les víctimes de les mines antipersona⁸⁷. Malgrat aquestes anàlisis, la majoria de les persones amb discapacitat són invisibles. No s'integren en el cens nacional, i no tenen accés als serveis socials bàsics. L'informe del Banc Asiàtic per al Desenvolupament es refereix a greus situacions lligades amb la discapacitat a Àsia: La «majoria dels discapacitats són invisibles, no se'ls té en compte en els censos ni els estudis nacionals. D'aquests, menys del 5% d'infants van a escola. Les dones i les noies pateixen una doble discriminació amb un accés encara més reduït a l'educació que els nois i els homes joves. Les persones desfavorides són pobres perquè se'ls rebutja l'accés a nombrosos sectors que afavoreixen el desenvolupament humà»⁸⁸. A més de les experiències relacionades amb la pobresa, l'exclusió i la violència que també pateixen els adults discapacitats, Save the Children assenjala que els infants disminuïts han d'afrontar abusos posteriors, -especialment l'abandó en néixer, l'ingrés en institucions específiques, l'exclusió del sector educatiu, la manca de registre en néixer, una consideració molt incompleta del desenvolupament de les seves capacitats, i un sistema de protecció sovint poc apropiat. Malgrat les obligacions dels governs de posar en marxa els drets dels infants discapacitats en el marc de la Convenció

i de conformitat amb la recent adopció de la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb discapacitat⁸⁹, s'han fet pocs progressos per fer d'aquests drets una realitat⁹⁰.

- *Facilitar un programa de suport i/o de formació als infants minusvàlids, els seus pares i els treballadors socials.*
- *Fer prendre consciència i desenvolupar grups de pressió per a la posada en marxa dels drets de les persones amb discapacitat.*

Marginació dels infants indígenes

Segons les estimacions de l'ONU, hi ha 300 milions d'indígenes arreu del món dels quals aproximadament la meitat viu a Àsia. Es calcula que hi ha al voltant de 70 milions d'indígenes a l'est d'Àsia, 50 milions al sud d'Àsia, i 30 milions al sud-est asiàtic⁹¹. Els drets dels infants i de la joventut indígenes corren el risc de no respectar-se perquè es troben «entre dues aigües», com la seva llengua, els seus costums i valors i els de la comunitat en el sentit més ampli. Sovint els infants indígenes es veuen forçats a abandonar la seva comunitat per seguir els estudis i així se'ls discrimina. Com a joves, no es beneficien de la igualtat d'oportunitats davant la feina. Hereten la responsabilitat de preservar les seves terres ancestrals, els seus recursos, les seves llengües i els seus sistemes de creença i de coneixement sobre la base dels quals es basa la seva herència i la seva identitat cultural. Però la majoria dels infants i joves indígenes estan, amb tot, sovint separats psicològicament i físicament de la vida i la cultura tradicionals.

- *Amb l'adopció per l'Assemblea Nacional de l'ONU, el 13 de setembre de 2007, de la Declaració de les Nacions Unides sobre els Ritus dels Pobles Autòctons⁹², el repte al qual cal donar resposta és donar a conèixer aquesta Declaració i posar en marxa els drets dels pobles indígenes.*

⁸⁵Vegeu CRIN <http://www.crin.org/hrbap/index.asp?action=theme.infoitem&item=16847>

⁸⁶ADB, "Development and Disability", <http://www.adb.org/SocialProtection/disability.asp>

⁸⁷UNICEF New York (2004), "Children account for half of landmine casualties in Cambodia", 24 de novembre, Vegeu <http://www.unicef.org/protection/cambodia24266.html>

⁸⁸ADB, "Development and Disability", <http://www.adb.org/SocialProtection/disability.asp>

⁸⁹Adoptada per l'Assemblea General de l'ONU al desembre de 2006 i entrada en vigor el 3 d'abril de 2008. Per al text complet, vegeu: <http://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf>

⁹⁰Save the Children, Comunicat de premsa: Children's Rights and the Convention on the Rights of Peoples with Disabilities, 29 de juny de 2007

⁹¹UNICEF Centre de Recherche Innocenti. (2003) "Ensuring the Rights of Indigenous Children", Innocenti Digest, No 11

⁹²Vegeu el text sobre: <http://www.un.org/esa/socdev/unpfil/en/declaration.html>

Afavorir la participació dels infants i dels joves en els sectors que marquen veritablement una diferència

L'Institut de Recerca de l'ONU per al desenvolupament social distingeix entre els «sistemes que mantenen la participació», utilitzat per incitar les persones a comprendre i posar en marxa polítiques existents, i els «sistemes que transformen la participació», que encoratgen els infants i els joves a entrar dins els processos de presa de decisió⁹³. Ansell afirma que fins aquí els joves han tingut poques oportunitats de participar en els sectors que marquen veritablement una autèntica diferència⁹⁴. Per exemple, no se'ls convida a participar en l'elaboració de polítiques i de disposicions concretes que es refereixin a l'àmbit educatiu; a l'escola on, no obstant això, passen la majoria del dia. Fins i tot quan s'impliquen en els «Parlaments d'infants», la seva participació es torna tan poc política com sigui possible.

- Cal integrar els drets de la ciutadania dels infants en el discurs i les intervencions sobre els drets i la resiliència. Per a això, Roche proposa⁹⁵ identificar les contribucions i la perspicàcia dels infants ara i aquí, i no senzillament en referència al seu potencial futur; canviar les pràctiques socials i institucionals de manera que puguem escoltar correctament els infants; sostenir la participació dels infants en els espais de debat fins ara reservats als adults, i identificar com afavorir millor la interdependència entre joves i adults.*

⁹³Chawla (2002) citat per Ansell, N., (2005) *Children, Youth and Development*, Londres i Nova York: Routledge

⁹⁴Ansell (2005)

⁹⁵Roche, J. (1999) "Children: Rights Participation and Citizenship", *Childhood*, Vol. 6, N. 4, p. 475-493.

GRUP EXPERTS ÀSIA

Tith Davy

Davy Tith és director de l'organització "Opération Enfants de Cambodge", creada el 1996. Ha estat professor, intèrpret francès per a l'ACNUR i administrador de projectes per a "Partage". A l'hospital de Battambang el 1995 va ser testimoni dels patiments dels infants pobres en el període de postguerra a Cambodja. Ha creat l'organització local "Opération Enfants de Battambang" (O.E.B), nom que ha canviat després de més de 10 anys d'intervenció per «Opération Enfants du Cambodge» (O.E.C.). L'associació promou i defensa els drets de l'infant, treballant prop dels infants amb discapacitat, infants ferits per mines, orfes de la sida, i posant en marxa programes d'educació, d'educació per a la salut reproductiva i d'educació no formal a les regions remotes de Cambodja. O.E.C. ha rebut la medalla d'or de la reconstrucció nacional del Govern cambodjà i una carta de felicitacions del Ministeri d'Afers Socials. La Sra. Davy és membre del Consell Directiu de 4 organitzacions no governamentals a Cambodja.

Dra. Gracy Fernandes

La Dra. Gracy Fernandes és educadora i investigadora en l'àmbit del treball social. Des del setembre de 2006, és la directora del Centre de Recerca de l'Escola de Servei Social a Madagascar. A Madagascar, també ha estat consellera del Catholic Relief Services (C.R.S.) en l'àmbit de l'acompanyament psicosocial de les víctimes del tràfic de persones i la formació dels pràctics facultatius i funcionaris, i ha treballat amb UNICEF als serveis de protecció dels infants explotats sexualment i pel treball a les mines. Ha portat a terme dos projectes amb MISEREOR sobre la formació professional de noies organitzades per l'Església catòlica i la nova orientació de la formació professional actual a Madagascar. En col·laboració amb el Ministeri de Justícia, ha emprès un estudi sobre la situació particular dels infants bessons a la regió de Mananjary seguida d'un projecte sobre les estratègies de comunicació per impedir-ne l'exclusió. Com a directora de la Unitat de Recerca de la Facultat de Treball Social de Mumbai (Índia), del 1993 al 2006, ha estat a jornada completa membre del cos docent dels estudiants de la llicenciatura de treball social. Ha procedit a l'avaluació de diversos organismes que treballen amb dones i infants a l'Índia, al sud-est asiàtic i a Àfrica. Quan era a l'Índia, estava estretament lligada al BICE. Entre les publicacions de la seva unitat de recerca trobem: « Résilience : Une Croissance Joyeuse » ; « La délivrance et la réadaptation des enfants victimes de la traite dans le cadre commercial de l'exploitation sexuelle » (publicat per l'UNICEF i el Departament de Dones i Nens, Nova Delhi).

Shirley Fozzard

Shirley Fozzard és treballadora social mèdica diplomada, amb una gran experiència en la pràctica del treball social i l'educació social. Té dos fills, dues joves -una moçambiquesa i una japonesa- i cinc néts. Ha treballat en l'àmbit de l'acompanyament d'infants al Regne Unit, i la protecció de la infància al Canadà amb famílies amb situació de desemparament i l'acollida familiar al Regne Unit i a Hong Kong. Ha ensenyat educació social a les classes per a adults al Regne Unit i a Hong Kong, i ha contribuït a les formacions del CQSW (Certificat de Qualificació del Treball Social). Ha estat consultora externa per al Consell Central per a la formació i l'educació en el treball social (CCETSW), i ha estat responsable de la coordinació i del desenvolupament de la formació per als treballadors socials residencials i de la comunitat a Cambridge (Fons CSS) durant 7 anys. Ha treballat

amb els refugiats a Hong Kong, per promoure un programa social i educatiu en l'àmbit tancat de Bowring per als Boat People vietnamites. És en aquesta ocasió que ha pres consciència de l'immens desemparament dels refugiats i dels efectes posttraumàtics de la violència que havien patit abans, al llarg i després de la seva fugida. Comanditada pel Bice, va portar a terme a Zàmbia una recerca per determinar les conseqüències de les experiències viscudes pels refugiats de Moçambic i desenvolupar un programa per dirigir els efectes de la violència. A partir d'aquesta experiència, es van desenvolupar programes comunitaris que subratllen el lligam entre la capacitació comunitària i la promoció de la resiliència a Zimbabwe, a Malawi, a Moçambic, a Namíbia, a Costa de Marfil i a Libèria. El 1998 el Bice va reconèixer que l'eficàcia de l'aproximació a les víctimes de violència també seria apropiada en la prevenció i la reintegració de les víctimes d'abusos i d'explotació sexual a Àsia. Des de fa deu anys, Shirley treballa com a consultora i formadora per al Bice a Sri Lanka, a Cambodja, al Nepal així com a Tàmil Nadu i a Pondichéry al sud de l'Índia.

Irada Parajuli Gautam

Irada Parajuli Gautam, presidenta fundadora d'Aawaaj, s'ha mostrat com a líder social contra la violència sexual i domèstica, amb qüestions sobre les quals cap altra organització havia treballat encara el 1999 al Nepal. Té una llicenciatura en Administració Pública amb especialització en el desenvolupament i la planificació rural. També es diplomada en tractaments de salut comunitària. Està casada i és mare d'un noi. Irada va començar la seva vida professional als 19 anys, el 1986. Es va unir a «Save the Children UK», al Nepal, com a responsable mèdica de la clínica de maternitat i pediatria d'una zona molt remota i inaccessible per carretera de la regió occidental del Nepal. Després, va ser nomenada responsable de la regió de Surkhet el 1992, i va treballar a la regió del centre i de l'oest del Nepal. Ha treballat amb infants i dones a les zones rurals, les dones i noies explotades sexualment o treballant en la indústria del sexe, les dones i les noies víctimes del tràfic de persones, les noies i les dones que viuen amb el VHI/SIDA. Quasi tots aquests grups han estat confrontats a diverses formes de violència durant la seva vida. Gràcies a la seva acció, molts grups a les zones remotes han esdevingut artífexs del seu propi canvi i de la societat en conjunt. Té un molt bon coneixement del context sud-asiàtic i nepalès, integra els problemes i les qüestions que afecten l'estatut dels infants i de les dones, a les zones rurals i als caus urbans, qüestions que es refereixen a la protecció de la infància segons una aproximació de gènere. També ha participat en activitats de recerca, d'avaluació i formació a escala nacional i regional al sud de l'Àsia. Aawaaj és una organització social que treballa per millorar la situació de les dones i dels infants que viuen en zones rurals i és pionera en l'establiment de mecanismes de suport comunitari per fer front a la violència contra els infants a la regió del centre occidental. Actualment, hi ha en marxa programes de participació de les comunitats a Surkhet, Dailekh i Bardiya; unes 5.000 persones treballen per eliminar la violència contra les dones i els infants.

Elizabeth Protacio-De Castro, Ph.D.

La Dra. Elisabeth de Castro és professora associada de psicologia a la Universitat de Ciències Socials i Filosofia (UPD-CSSP), i directora del Psychosocial Support Rights Resource Centre, una ONG compromesa en la recerca, la formació i la publicació sobre els drets dels infants i les qüestions relatives a l'assistència social, la protecció dels infants i el suport psicosocial. Ha treballat i ha publicat sobre nombrosos àmbits de recerca sobre la infància com els abusos a infants, els drets i la resiliència dels infants, el tràfic i la pornografia amb infants, els infants implicats en els conflictes armats i altres situacions d'emergència, etc. Té també una àmplia experiència internacional, no sols en la recerca i la formació, sinó també com a organitzadora/formadora / persona recurs / interventora en uns quants tallers, col·loquis i fòrums públics internacionals. També ha treballat per a l'UNICEF-Àsia de l'Est i a la seva oficina regional per al Pacífic a Bangkok, Tailàndia, com a especialista en l'àmbit de la protecció dels infants. La Dra. De Castro ha rebut moltes recompenses nacionals i internacionals, les més significatives el Premi per a les dones excepcionals al servei de la Nació (Acrònim TOWN en anglès) a les Filipines el 1992 i el 1992, el Premi Leo i Liesl Eitinger per als drets humans, a Oslo, Noruega.

Sanphasit Koompraphant

Sanphasit Koompraphant va marxar des de fa més de 25 anys per canviar la vida dels infants i ha estat un dels primers a plantejar el tema del segrest d'infants, del tràfic d'infants i de la prostitució dels infants a Tailàndia i a la regió del Mekong. Doctor honorífic en treball social, també és llicenciat en dret i en economia. Des del 1985, dirigeix el Centre per a la Protecció dels Drets dels Infants (CPCR), creat el 1981 que treballa amb els infants deixats de banda, abandonats, físicament maltractats o explotats pel treball. Des d'aleshores, l'organització li ha permès fer grans progressos en favor de l'ajuda als infants tailandesos. Sanphasit Koompraphant és membre de moltes comissions governamentals a Tailàndia i ha contribuït a la redacció i l'adopció de lleis específiques per als menors (Thai Children's Act, Amendment of Code of Juvenile and Domestic Court and legal procedure). En l'àmbit internacional, Sanphasit Koompraphant és president d'ISPCAN, (International Society for the Prevention of Child Abuse and Neglect).

Germà I. Sebastian, Fsc

Fundació Sant Joseph
per al Desenvolupament

El germà I. Sebastian FSC és un membre de la congregació dels germans de La Salle, que treballen en 84 països amb més de 300 anys d'experiència de servei, particularment en l'àmbit de l'educació i del desenvolupament dels més pobres. És el fundador i director de la Fundació Sant Joseph per al Desenvolupament. El germà Sebastián FSC ha seguit cursos de formació sobre pedagogia, psicologia infantil i altres àmbits sobre el desenvolupament personal. També ha seguit estudis universitaris superiors sobre el desenvolupament rural (Master of Arts en developpement rural) amb una especialització en matèria de planificació i de control dels projectes i és titular també d'un diploma en gestió de negocis (MBA). Empresari molt eficaç, ha exercit en l'àmbit del desenvolupament rural al llarg d'aquests darrers 22 anys. Després d'haver apreciat la qualitat dels treballs que havia efectuat en favor dels infants amb discapacitat, l'Estat del Tamil Nadu el va seleccionar com un dels seus socis per realitzar un programa nacional en favor de la rehabilitació de les persones amb discapacitat. En reconeixement dels

serveis prestats en favor dels infants amb discapacitat i dels infants del carrer, ha rebut diversos premis com ara el Premi al «Millor treballador social 2003» del departament de Theni. Ha estat membre de l'equip durant la Conferència sobre el microcrèdit que es va desenvolupar a Roma el 2007.

Pav Vannak

Pav Vannak és diplomad en dret civil (Facultat de Phnom Penh), té formació en treball social per SSC (Servei Social de Cambodja) a Phnom Penh. Ha estat professor de dret penal durant 6 mesos i, el 1998, coordinador durant un any del projecte del PNUD (CARERE) sobre el tema dels drets de la terra de les poblacions indígenes a la província de Ratanakiri. El 1999, va entrar a l'I.K.D. (Institut Khmer per a la Democràcia), com a assistent de projecte, encarregat de les Coalicions provincials entre el Govern, les ONG i les organitzacions internacionals, i de la formació sobre la democràcia i l'estat de dret dels serveis governamentals i les ONG. El 2000 va començar a treballar amb el BICE com a responsable de la coordinació del projecte comunitari per a la prevenció dels abusos, l'explotació sexual i el tràfic d'infants, i la reintegració d'infants víctimes a la província de Sihanouk Ville. Avui dia és director de l'organització governamental CCBO (Community Child Based Organisation). Ha treballat amb infants del carrer, infants en conflicte amb la llei, infants que viuen als orfenats, infants desplaçats, infants amb VHI/SIDA, infants abandonats, infants immigrants, infants treballadors domèstics, infant víctimes de violència inclosa la violència domèstica i infants víctimes d'abusos sexuals tant a la comunitat com a la família.

Dominic Xavier

M. L. Dominic Xavier és director i fundador de l'organització índia «Reaching the Unreached Trust» amb base a Pondichéry, a l'Índia. Casat i pare de tres infants, té 45 anys, i ha estat criat a l'Índia en un entorn catòlic. És titular d'un màster en química (Universitat de Madràs) i ha treballat com a professor de ciències al liceu el Don Bosco durant dos anys. Tocat profundament per les situacions de discriminació en el context indi, es va comprometre en els drets humans i va aconseguir un màster en Drets Humans i una llicenciatura en Educació. Està convençut de les capacitats innates de cadascú i de les aptituds per aprendre i evolucionar. Ha treballat de voluntari en el marc del programa de desenvolupament dels infants a LCES, una ONG dirigida pels germans de la Salle, a Colombo, Sri Lanka. També ha estat responsable dels infants a «Boys Town», Nagamalai, Madurai. Durant l'any 1993, va fundar «Reaching the Unreached Trust», organització no governamental amb l'objectiu d'elevat l'estatus dels infants i de les dones en la societat índia i posar en marxa programes comunitaris per prevenir els abusos i la violència.

Agnes Zenaida V. Camacho

Agnes Zenaidai V. Camacho és diplomada en Estudis del Desenvolupament (Institut dels Estudis Socials de la Haia, Països Baixos) en ciències polítiques i en sociologia (Universitat de les Filipines de Diliman) i el 1999 va rebre el Premi de la Distinció Universitària del President de la Universitat Philippines System per la seva recerca sobre «La família, el treball infantil i la migració». Des del 1990, ha treballat i ha publicat obres sobre la infància i qüestions dels drets dels infants com el treball infantil, la migració d'infants, la prostitució d'infants, el tràfic dels infants, els infants soldats, els infants implicats en els conflictes armats, la participació dels infants i la recerca ètica. També ha dirigit programes de control i d'avaluació per a diferents organismes locals i internacionals. És membre del Consell Consultiu Internacional d'Informació i dels Sistemes de Documentació de Drets Humans, Intl., i és membre del Comitè de Coordinació de la Coalició del sud-est asiàtic per posar terme a la utilització dels infants soldats.

LA INFÀNCIA AL MÓN

Regió
Àfrica

/ Presa de posició de la regió Àfrica

El 20 de novembre de 1989, l'Assemblea General de les Nacions Unides va adoptar la Convenció sobre els Drets de l'Infant, l'elaboració de la qual havia començat a principis dels anys vuitanta. Amb la recopilació d'aquests drets en un text únic que els consolida, la Convenció apunta a tres objectius:

- Reafirmar, en benefici dels infants, els drets que altres tractats ja atorguen a tots els éssers humans
- Donar a una sèrie de drets fonamentals de l'home un estatut privilegiat perquè es tinguin en compte les necessitats especials i la vulnerabilitat dels infants
- Elaborar les normes en àmbits que afectin més particularment o exclusivament els infants

Introdueix la noció d'«infant subjecte de drets» i aboleix la noció d'«infant objecte de necessitats» que empenyia a compadir l'infant i no a la responsabilitat. El canvi radical introduït per la Convenció és precisament aquesta noció de responsabilitat dels Estats i de les famílies respecte dels seus infants.

Els estats africans van acollir molt bé el seu caràcter universal, indivisible, inalienable i la noció de responsabilitat que els incumbia. D'aquesta manera, molt ràpidament, la van ratificar i culturitzar adoptant a l'Assemblea General de les Nacions Unides de 18 de juliol de 1990 la Carta Africana sobre els Drets i el Benestar de l'infant. Aquesta eina no solament confereix drets als infants, sinó que a més els reconeix deures.

La CDI i la Carta Africana obliguen els Estats a complir els seus compromisos respecte dels seus súbdits menors d'edat. Avui, prop de 20 anys després de l'adopció de la CDI, ha arribat el moment de plantejar-se el tema de la seva aplicació.

És important preguntar-se:

1. Quins són els progressos més significatius establerts, els darrers 20 anys, per la dignitat i els drets de l'infant?
2. Quines són les situacions que ens semblen més crítiques en termes de violació dels drets de l'infant?
3. Quins són els reptes principals que ens sembla que s'han de considerar en els anys vinents i els factors d'esperança la prioritat dels quals s'haurien d'afavorir?

En principi, ens sembla necessari, no obstant això, recordar que, molt abans de la ratificació d'aquests instruments in-

ternacionals, l'infant ocupava un lloc privilegiat en el si de la família africana. Sempre ha estat considerat una riquesa, una benedicció de Déu. Els diferents països i, fins i tot abans, les societats tradicionals, havien establert mecanismes de protecció envers els seus membres més vulnerables, com els infants, per tal de perpetuar-se i desenvolupar-se.

D'altra banda, l'Estat modern, tal com el coneixem avui, és relativament recent a Àfrica. Ha conegut trastorns importants i pateix encara dificultats considerables en la posada en marxa de les institucions a causa del seu baix nivell econòmic persistent i els conflictes regionals esdevinguts durant aquests períodes.

PROGRESSOS MÉS SIGNIFICATIUS ACONSEGUITS, DES DE FA 20 ANYS, PER LA DIGNITAT I ELS DRETS DE L'INFANT

Amb tot, malgrat totes les dificultats encara assenyalades, els progressos significatius acomplerts els darrers 20 anys per la dignitat i els drets de l'infant són nombrosos i irrefutables. Així ho demostra la recerca minuciosa portada a terme en aquest sentit. Seria molt llarg d'intentar fer-ne ara una presentació exhaustiva. Ens limitarem a posar èmfasi en tres punts:

Els drets de l'infant són coneguts i l'infant és reconegut com a subjecte de drets

A les grans metròpolis africanes, però també a les ciutats de províncies i als pobles, els actors, tant polítics o de la societat civil com simples ciutadans han pres consciència de la noció de drets de l'infant. Encara que categòrics, aquests drets ja no són marginals. Transmès per les ONG, els agents de l'Estat i els mitjans de comunicació, el missatge de la Convenció o, si més no, alguns aspectes, és cada cop més conegut per tothom i s'ha obert pas en els esperits. Forma part del marc de referència en matèria de polítiques socials. En són la prova resultats tangibles. Els tabús ben ancorats van caient, les eternes discriminacions des de fa generacions es difuminen a poc a poc.

- Fa tot just 10 anys, a Abidjan, els infants amb disminucions, en el millor dels casos, eren amagats; en el pitjor, per les creences magicoreligioses, se'ls feia desaparèixer en una cerimònia tradicional. La mare era expulsada de la comunitat. Avui dia, els pares fan ells mateixos el pas

de venir perquè es prengui cura del seu infant, els pares acompanyen el seu nounat a reeducació funcional, participen en les teràpies de grups entre pares, cosa que els permet posar paraules a les seves dificultats i els seus patiments...

- Les nenes víctimes de violacions ja no són sistemàticament amagades, o fins i tot casades amb el seu botxí per evitar l'oprobri de la comunitat. Les famílies, encoratjades i acompanyades per les organitzacions de protecció dels drets de l'infant, comencen a denunciar l'autor, per la qual cosa aleshores es pot curar la seva filla que ja pot ser rehabilitada.

Hi ha la voluntat política d'aplicar els drets de l'infant, s'ha reforçat el marc normatiu i institucional de protecció dels infants

Els infants constitueixen per natura un grup vulnerable, però alguns infants necessiten ser protegits a causa de les dificultats dels pares o de l'entorn familiar de garantir, encara que sigui parcialment, el seu paper de protector, o per causa de disfuncions intrafamiliars o extrafamiliars que els posen directament en perill.

Tot i que la protecció de l'infant afecta el conjunt dels infants, apunta en particular els que estan en perill, tant per si troben dificultats particulars en el decurs de la seva vida, com per si són maltractats. El perill en què s'incorre és avaluat en funció del risc que pesa en l'interès superior de l'infant, entès com el seu desenvolupament físic, intel·lectual, afectiu i social harmoniosos.

Els poders públics en tenen consciència i procuren establir dispositius de protecció. Aquesta voluntat política es tradueix en l'evolució del marc normatiu i institucional, d'una banda, i en la presa de mesures específiques de protecció, de l'altra. En aquest sentit, destaquem:

Uns instruments jurídics més adaptats

La pena de mort per als infants ha estat abolida en nombrosos països. En tots els estats s'han creat institucions de protecció dels infants, s'han elaborat i promulgat textos, lleis i decrets que tenen una incidència en la protecció dels infants, de conformitat amb la CDI. A aquest efecte, es poden esmentar les lleis i els programes de protecció dels infants en situació de vulnerabilitat com ara els acords bilaterals o multilaterals de lluita contra el tràfic de nens i nenes o contra la violència sexual... L'harmonització de les legislacions nacionals amb les normes internacionals s'ha portat a terme o està en procés en nombrosos països. El 2002 Mali va adoptar el Codi de Protecció de l'Infant. Al Togo hi ha un nou Codi de

Protecció de l'Infant, i a la RD del Congo el Parlament n'està adoptant un altre. Molts Estats han fet esforços per facilitar el registre dels naixements (allargament dels terminis legals per a la declaració i disminució del cost per als pares com ara a Mali) i així donar una existència legal als infants.

Una justícia per als menors menys traumatitzant

La justícia per als menors és un altre sector destacable. S'han acomplert esforços considerables; els progressos són indiscutibles. Abans de la CDI, els infants eren empresonats amb els adults i sovint eren oblidats a les presons. Ara, la policia, formada a aquest efecte, ha modificat la seva manera de procedir. La violència policíaca ha disminuït considerablement i es vigilen millor la dignitat i els drets dels infants. S'han creat jurisdiccions especials per a menors, com els tribunals de menors, els jutges de menors, en nombrosos països, com també brigades de protecció de menors i serveis d'assistència educativa. L'alternativa a l'empresonament és una solució que comença a considerar-se i a posar-se en marxa en diferents països. A les presons, han vist la llum espais separats per a menors que responen a les prescripcions de les normes internacionals. El BICE ha contribuït de forma important en aquest sentit als països on actua o hi té actors (Costa d'Ivori, RDC Congo, Guinea Conakry, Mali, Senegal, Togo).

La salut de l'infant més ben protegida

El dret a la vida i a la salut de l'infant també ha avançat de forma destacada. La mortalitat dels infants de menys de 5 anys ha passat del 150/1000 al 40/1000 gràcies a les nombroses mesures de protecció materna i infantil preses. El desenvolupament del nombre de centres de salut comunitaris, el suport a les mares per parir a les maternitats i als dispensaris, els importants dispositius de vacunació en són els exemples més coneguts. Avui dia la poliomièlitis gairebé ha estat eradicada.

Els infants són protagonistes ells mateixos i fan valer el seu dret a la participació

A aquest efecte, cal destacar:

Organitzacions d'infants variades i dinàmiques

La creació del «Parlament dels Infants» a diferents països, la participació dels infants en col·loquis que els afecten, la seva participació en trobades nacionals i internacionals d'intercanvi, la seva presa de paraula en públic, els grups d'acció d'infants a les escoles, com els governs dels nens a Mali o fins i tot en els moviments de joventut o les associacions d'infants i dels joves treballadors com el moviment

dels AEJT, actiu a l'Àfrica Occidental, són signes també del dinamisme i de la diversitat de la participació dels infants. Es prenen seriosament el seu paper i senten que tenen una missió que assumeixen amb responsabilitat. En molts llocs, infants i joves es mobilitzen per donar a conèixer els seus drets i demanar als adults, i no només, que se'ls tingui en compte, però també per protegir millor els infants més vulnerables.

La promoció de les noves iniciatives

El Bice ha format grups d'infants en els seus drets i els dona suport; alguns han agafat el nom de Comitès Locals de Promoció dels Drets de l'Infant Júnior (CLPJ). Aquests joves militen per al respecte dels drets i s'hi ha invertit especialment a les províncies del Kasai a la RDC. Han sensibilitzat els adults a, per exemple, no practicar més la discriminació de les nenes quant a la seva inscripció a l'escola, o fins i tot, a demanar que se'ls protegeixi dels maltractaments: la violència a l'escola, al seu entorn de treball o a la família. Han entès també la importància de tenir una existència legal per poder fer els exàmens, per a la seva vida futura i demanen als seus pares que facin el que sigui necessari per regularitzar la seva situació davant els serveis de l'Estat civil. D'altres, s'han declarat «periodistes júnior» i porten a terme recerques sobre les violacions dels drets dels infants a la seva ciutat. Després transmeten la informació per ràdio mitjançant les emissions dels seus germans grans per demanar als adults i a les autoritats, tant de revisar la seva posició o mesures de protecció adequades com facilitar algunes formalitats administratives.

En aquestes diferents empreses, els infants han mostrat una gran maduresa i un sentit innegable de les responsabilitats. El seu compromís, la seva generositat i la seva voluntat de canvi són els autèntics signes d'esperança per al futur.

Per descomptat, es podrien esmentar també altres progressos, especialment les mesures preses per facilitar l'accés de tots els infants a l'educació, en particular al nivell de l'ensenyament elemental amb els esforços fets per l'escolarització de les nenes.

Cal dir que aquests progressos van de tant en tant també per sota de les esperances. Els efectes conjugats de la universalització de l'economia, de les catàstrofes naturals com la sequera, de les devastacions dels conreus alimentaris per les llagostes, els conflictes armats repetits, les crisis polítiques... han torçat o contrariat sovint la voluntat política afirmada dels Estats africans, manifestada en la seva diligència a ratificar la CDI.

Això ens porta a abordar la segona part:

SITUACIONS CRÍTIQUES EN TERMES DE VIOLACIÓ DE LA DIGNITAT I DELS DRETS DE L'INFANT QUE PERSISTEIXEN

Posar-les de relleu no és una acusació als responsables polítics, sinó que prové més aviat de la constatació realista, destinada a fer un diagnòstic sense complaença, per tal que els Estats i les agències de protecció dels drets de l'infant, com el Bice, puguin assenyalar els reptes als quals hauran de donar resposta en el futur.

Aquestes situacions crítiques poden ser abordades des de dos punts de vista: les unes tenen més aviat causes estructurals, lligades a insuficiències en matèria d'aplicació del marc de protecció legal i de les polítiques socials i les altres, en canvi, són d'ordre **sociocultural**. Engendren un conjunt de situacions en què els drets de l'infant són bandejats i es comet violència contra els infants.

Les violacions dels drets de l'infant lligades a aspectes estructurals

Pel que fa a les violacions dels drets de l'infant relacionades amb aspectes estructurals, és clar que l'establiment d'un marc normatiu i institucional no és una condició suficient per al respecte dels drets de l'infant; cal també que sigui funcional. Les disfuncions i l'absència de recursos suficients en nombrosos serveis dels Estats del sud constitueixen les principals traves per a l'accés dels infants als seus drets. La pobresa pot ser considerada com un factor predominant de fre.

Dels punts destacats, cal esmentar:

La manca d'accés a l'educació i a la salut

Massa infants no tenen accés a una escolarització, ja que provoca despeses que no poden ser suportades per un nombre important de famílies en el context econòmic actual. Els infants més vulnerables, com els infants més pobres, els orfes, els infants afectats o infectats pel VIH/SIDA, els infants amb disminucions, no es poden beneficiar d'un acompanyament o dels tractaments sanitaris que serien necessaris pel seu estat específic per manca de mitjans materials i de recursos humans prou qualificats.

La manca de registre dels naixements

Massa infants, encara, no tenen existència legal, creixen i moren de vegades, sense rastre social del seu pas; aquests fantasmes no existeixen per als poders públics que no poden comptabilitzar-los en les seves previsions de futur: no seran mai autèntics ciutadans...

Disfuncions en l'àmbit de la justícia juvenil

La justícia per als menors, malgrat els progressos esmentats abans, continua essent una preocupació principal. Per manca de mitjans suficients per al seu bon funcionament i per la manca de reciclatge periòdic dels agents encarregats de la seva aplicació, la seva execució és font de constants violacions dels drets dels infants. A títol d'exemple, cal destacar:

- l'absència d'aliments per als infants en custòdia a les comissaries on poden romandre més de 24 h sense menjar res, la impossibilitat d'informar el civilment responsable; per això, no es pot deixar anar l'infant i lliurar-lo als pares;
- una qualificació de vegades inadequada als fets incriminats comporta, com a conseqüència, una pena massa feixuga;
- l'absència d'advocat d'ofici al tribunal i, per tant, d'informe a l'audiència; l'infant continua detingut en lloc de ser alliberat; condicions de detenció encara problemàtiques en molts llocs a causa de les presons antiquades i inadaptades, la manca de suport psicosocial i de formació als menors detinguts; els infants es tornen ganduls i se senten abandonats per tothom;
- l'absència d'acompanyament per a la reinserció: l'infant no sap on anar quan surt.

Es podria fer una llista llarga de les dificultats. Si es fa l'esforç de posar la cara d'un infant darrere de totes aquestes situacions, és fàcil imaginar els drames que es viuen diàriament a les comissaries de policia, tribunals i presons. Després de 12 anys de compromís diari, en uns quants països, en relació amb els infants privats de llibertat, el BICE considera que aquest sector dels drets dels infants és prioritari.

Les violacions dels drets de l'infant relacionades amb aspectes estructurals

Altres factors socials o culturals gens menyspreables tenen un paper predominant i fan que moltes situacions d'infants siguin crítiques.

La globalització té aspectes positius, però crea també xocs culturals. Aquests xocs s'amplifiquen per un èxode rural massiu que empeny milions de persones a concentrar-se

en els entorns urbans poc aptes per rebre'ls tant pel que fa a l'habitatge com a la viabilitat dels barris nous (accés a l'aigua corrent, electricitat, evacuació de les deixalles), com d'infraestructures socioeconòmiques. Aquests marcs de vida impropis per al desenvolupament humà ja contenen un germen de tots els problemes amb què aquestes poblacions es troben després, com ara:

L'explotació dels infants

Massa infants es veuen empesos per la necessitat cap a una inserció precoç en l'àmbit del treball. Explotació econòmica, pitjors formes de treball, explotació sexual, no se'ls estalvia res. Des de la nena que ven bosses d'aigua glaçada en una de les capitals africanes fins al nen raptat en sortir de l'escola per ser allistat en un grup armat, com a Sierra Leone, Libèria o el Congo, la diferència només són els matisos en el grau de perill en què es posa la seva vida, la pena i els patiments suportats per aquests infants.

Darrere de cada infant explotat, hi ha un adult que aprofita la seva vulnerabilitat, la seva credulitat, que abusa de la seva confiança, de la seva innocència. Hi ha també les llacunes d'un marc de protecció, fins i tot la complicitat o la complença dels poders públics.

Les violències envers els infants

En aquest context de canvi, l'**organització familiar es veu debilitada**. La família resisteix malament, les unions esdevenen fràgils. Al medi urbà en particular, les famílies monoparentals o recompostes, amb el seu feix de problemes en relació amb els infants, són cada vegada més nombroses i l'absència de serveis socials eficaços impedeix una regulació ràpida i eficaç de les disfuncions. L'infant és percebut cada vegada menys com una riquesa, i cada vegada més com una càrrega.

Aquesta nova percepció **afavoreix les negligències, els maltractaments, la trivialització de les violacions dels drets**. El Bice ha constatat a través dels seus projectes que el 80% dels infants del carrer acollits als seus centres de protecció han nascut en el si d'aquest nou tipus de famílies. Una proporció anàloga dels infants anomenats bruixots del Congo, expulsats per la seva família, són orfes com a mínim d'un dels dos pares o estan afectats per una malaltia o trastorn que els dona un context més difícil o costós.

Uns costums i pràctiques tradicionals nefastos

En la cultura tradicional, l'infant és també el que no té dret a la paraula. No tenia dret a donar la seva opinió i s'havia de sotmetre a les decisions dels adults. Així eren les coses. Al

medi rural, més tradicional, la família resisteix millor, però el xoc frontal entre tradicions i modernitat provoca alhora ferides en els pares i en els infants. Costums que antigament tenien la seva justificació en un context particular, avui dia estan profundament desfasats en relació amb l'evolució dels costums i de les mentalitats, i es consideren perjudicials. Els joves ja no comparteixen aquesta visió del món i de la vida. Les nenes ja no accepten els casaments precoços o forçats, la destinació a una boda precoç. Actualment, el 10% de les nenes a Mali encara es casen abans de fer els 18 anys. Les nenes també volen tenir l'oportunitat d'estudiar, de triar el seu futur. Aquesta divergència de punts de vista provoca molts drames.

Altres costums s'han perdut, com la tradició (molt estesa a Àfrica Occidental), de confiar un infant a un pare de la ciutat per rematar-ne l'educació i reforçar els lligams familiars. Actualment, al recer d'aquesta tradició, nens i nenes són reclutats per explotar-los en la feina i pateixen el jou de patrons cobdiciosos i sense escrúpols, els quals, en detriment de la salut dels infants i dels seus drets, els consideren bèsties de càrrega. En el marc dels seus projectes de suport a les nenes criades, a les nenes camàlics o de lluita contra el tràfic d'infants, el BICE s'ha compromès en activitats de formació, de sensibilització del fenomen i a rehabilitar i reinserir els infants sostrets de la seva situació d'explotació.

Aquesta mirada ràpida als fets, encara que no exhaustiva, ens ha fet arribar a la darrera part.

LA RESPOSTA ALS REPTES DEL FUTUR

Per una aplicació més àmplia dels drets dels infants, la pau és una condició imprescindible. Els conflictes armats de qualsevol tipus, guerra civil o interestatals són la llavor del no-dret. Així ho han demostrat tots els conflictes recents. En aquests períodes trasbalsats, es bandeja qualsevol dret dels infants, ja ni es tracten. El reclutament d'infants per participar en els conflictes ha de ser objecte de sancions internacionals. L'educació per a la pau, la ciutadania, els drets i els valors és un tema de supervivència a llarg termini.

En un país en pau, els tres reptes següents es poden considerar prioritaris:

Reforçar el marc normatiu i institucional establert amb l'aplicació de mesures específiques de protecció

Aquesta responsabilitat incumbeix els Estats, que tenen prerrogatives sobiranes i la repressió legítima. Els toca doncs prendre les mesures ad hoc respecte dels drets de l'home en general i dels drets de l'infant en particular. En aquesta lògica, la democràcia i un bon govern són dues premisses necessàries i indispensables. Aquests fonaments permeten la construcció de l'estructura legal i institucional que garanteix una vida en comú, respectuosa dels drets fonamentals de les persones. A aquest efecte, una de les primeres prioritats ha de ser una assignació de recursos suficients per poder portar-ho a terme.

Protegir la família i els infants més vulnerables

La voluntat política d'aplicar els drets dels infants ha de ser sostinguda i s'ha de transcriure en opcions que posin de relleu la noció de família i que permetin sostenir-la en particular quan està desproveïda, dissociada i / o recomposta. Així mateix, els infants vulnerables com els infants amb disminucions, els orfes i els infants afectats o infectats pel VIH/SIDA, els infants víctimes de l'explotació sexual o de tràfic de nens i nenes, i altres formes de maltractament requereixen mesures específiques de protecció i de control. S'hauria de desplegar personal especialitzat amb recursos de funcionament en els sectors clau per tal de poder portar a terme accions de prevenció i efectuar un seguiment dels infants en l'ambient familiar. D'altra banda, en matèria d'infància vulnerable o en perill, s'hauria de desenvolupar una policia factor de protecció. Es tracta encara d'una noció poc valorada en molts països. S'obre camí lentament; en aquest sentit s'han d'encoratjar la formació i el suport a les iniciatives.

Continuar les reformes

Resulta igualment necessari continuar reformant les disposicions legals nacionals per tal d'adequar-les als textos i les normes internacionals ratificats, però encara és més necessari promulgar els decrets d'aplicació i de fer-ne entrar els costos en els pressupostos. A Costa d'Ivori hi ha una Llei d'orientació de les persones amb disminució, però els seus decrets d'aplicació no s'han pres mai... La reglamentació corresponent a l'administració de la justícia per a menors i la seva aplicació efectiva constitueix un repte per al conjunt dels països, la urgència del qual no es pot posar en dubte. Els exemples esmentats abans en mostren la pertinència.

Fer operativa la descentralització

Aquesta política, per ser eficaç, no pot limitar el seu radi d'acció als principals centres urbans; s'ha de poder escoltar el medi rural i associar-lo a les dinàmiques de canvi. L'assignació dels recursos necessaris és la clau de volta

del problema. D'aquests recursos depenen també l'accés a altres drets bàsics com la salut o l'educació. La pregunta és complexa i és paral·lela a la lluita contra la pobresa i el desenvolupament. Un cop més, es tracta de triar, però també de geopolítica mundial, consideracions en les quals no volem entrar ara.

La voluntat política de veure progressar l'aplicació efectiva dels drets de l'infant és primordial, per descomptat, però el temps de «l'estat del benestar» als països rics ha passat i no hi ha cap possibilitat que es produeixi als països del Sud. Els Estats tenen la responsabilitat d'aplicar els drets de l'infant, responsabilitat compartida amb la societat civil i les famílies, la qual cosa ens porta a la segona prioritat dels reptes als quals cal donar resposta:

Implicar la societat civil com a etapa de l'acció i per eliminar els obstacles culturals

Popularitzar la CDI i la Carta Africana

En l'àmbit social, cal una presa de consciència de la CDI i la seva importància; tothom en parla, però aquest tema dels drets de l'infant no és sempre ben entès pel gran públic, la qual cosa fa que la seva aplicació sigui problemàtica. Alguns pares hi veuen qüestionada la seva autoritat i hi renuncien. Cal dur a terme una important tasca d'explicació, en particular en els entorns amb menys educació. Difondre alhora la Carta Africana que reconeix els mateixos drets que la CDI als infants, però que està adaptada més específicament al context africà és un avantatge addicional. En aquesta voluntat de sensibilització i d'educació per als canvis de comportament, si aquests resulten perjudicials, els mitjans de comunicació poden ser repetidors amb un impacte considerable. La seva implicació ha de formar part de les prioritats.

Inventar noves solidaritats

La mobilització comunitària és una altra carta que s'ha de jugar. Les solidaritats tradicionals han fet la força d'Àfrica i s'han esmentat com a exemple al món. Avui dia, els trastorns socials l'han desacreditada. En l'entorn urbà, és tan sols un record. El model de la família nuclear avança en detriment de la família ampliada, però cada adult recorda encara aquesta solidaritat i la lamenta, sense que, no obstant això, estigui preparat a pagar-ne el preu. L'individualisme ha guanyat terreny, la cursa de l'èxit personal ha esdevingut un esport compartit. I, amb tot, al poble o al barri, ¿qui pot estar més ben situat que un pare o un docent o qualsevol adult per reaccionar quan veu un infant del carrer, o sent els crits d'un infant víctima de maltractaments, o fins i tot veu un infant que porta a terme tasques massa feixugues per la seva edat en un taller? N'hi pot haver prou amb me-

canismes simples perquè aquests infants siguin objecte de mesures de protecció.

Recolzar-se en el teixit associatiu existent

Hi ha nombroses associacions i agrupacions de qualsevol tipus. La majoria no té com a objecte la protecció dels drets de l'infant, és evident. Sensibilitzar-les i despertar reflexos de civisme envers els infants en perill no és una missió impossible.

El darrer repte, però no el menys important, és el de la participació dels infants

Potser és encara més difícil donar resposta a aquest repte; les fronteres entre participació i demagògia o manipulació són tènues, els riscos de derrapada o de recuperació són importants... No ens manquen exemples en aquest sentit. És fàcil per a un adult reunir joves per a una causa viciada. La manca de maduresa o de discerniment dels infants, en particular dels més joves, la seva fragilitat, és la raó per la qual se'ls atorga un tracte determinat. En diversos països, s'ha vist encara recentment grups d'infants del carrer que han estat manipulats pels candidats a càrrecs electius.

Com qualsevol altra activitat humana, requereix un aprenentatge, un aprenentatge respectuós, progressiu, que deixi lloc a preses d'iniciatives i de responsabilitats en relació amb l'edat i les capacitats dels infants. Aquest acompanyament, alhora ferm i flexible, depèn de pedagogs o de militants compromesos per la causa dels infants.

En conclusió, a partir d'aquestes constatacions, quines seran les prioritats del Bice en el seu compromís futur, en quins reptes treballarà a Àfrica en el futur per donar-hi resposta?

L'experiència sobre el terreny adquirida al llarg dels vint darrers anys permet afirmar que una aproximació holística aporta resultats concloents. Ha estat la força dels projectes desenvolupats fins ara; en conseqüència, resulta doncs oportú mantenir aquesta aproximació. D'altra banda, l'especificitat del Bice esmentada en la seva Carta adoptada fa tot just un any l'hi incita i estipula que la seva acció ha de ser duradora. En aquesta lògica, es tracta doncs de contribuir a reforçar un entorn protector dels infants, comproment-se directament al costat dels que més ho necessiten. Les accions que es portaran a terme tindran en compte l'interès superior de l'infant, la seva participació i la no-discriminació, les tres pedres angulars per a la seva supervivència i el seu desenvolupament.

Exercir una defensa sense complaença i donar suport a les estructures de l'Estat

El Bice continuarà contribuint a escala política a reforçar el marc normatiu i institucional, com s'hi ha compromès signant acords de col·laboració amb els ministeris clau als països on intervé.

Concretament això vol dir:

- Continuar la difusió de la CDI i, en particular, de la Carta Africana en tots els entorns i en les llengües vernacles, analitzant-la i interpretant-la en el context cultural dels països i buscant les recomanacions per a l'acció amb vista a la seva aplicació no fragmentada, però flexible i reactiva.
- Continuar l'acompanyament dels Estats en les reformes dels textos nacionals per adaptar-los a les convencions i les normes internacionals ratificades, quan això encara no s'hagi dut a terme. Difondre també aquests textos, formar els agents encarregats de la seva aplicació i buscar amb aquests «Bones Pràctiques».
- Exercir la defensa per a l'aplicació efectiva de les lleis i les mesures de protecció previstes per als infants, sol·licitant també als Estats que atorguin recursos pressupostaris adequats als serveis encarregats de la protecció dels infants. Participar en l'elaboració de les polítiques socials.

Hem vist que els Estats no poden respondre a totes les necessitats i, evidentment, menys de forma immediata. La societat civil ha d'exercir un paper important en la protecció.

Sensibilitzar i despertar la societat civil per una consciència cívica i els drets dels infants

La societat civil pot exercir aquest paper principal i innovador en matèria de protecció. És doncs sobre aquest eix que el Bice té un repte important al qual respondre. A aquest efecte, els projectes han de posar l'èmfasi en la mobilització de les comunitats en relació amb els infants amb dificultats. L'acció passa a més per la sensibilització i la formació dels pares, del seu acompanyament quan els afecta una violació greu dels drets del seu propi infant: nens del carrer, infants víctimes de tràfic, infants víctimes de qualsevol forma d'abús.

Restablir la família com a primer lloc de protecció és un acte fonamental.

Hi ha també nombroses associacions i agrupacions. La formació dels seus membres en relació amb els drets de l'infant, però també en relació amb la lectura del seu entorn i la ciutadania és un important factor de protecció. A tall d'exemple, es pot esmentar la formació d'associacions de

pares i mares d'alumnes per contribuir a fer desaparèixer la violència a l'escola, lluitar contra el fracàs escolar i afavorir l'escolarització de les nenes... Correspon al BICE invertir fortament en la mobilització i l'acompanyament d'aquests grups o comunitats. **El treball en sinergia amb els mitjans de comunicació i d'altres socis té una importància capital** perquè el repte és crear tota una dinàmica d'aplicació dels drets per a tots els infants. Els intents portats a terme en aquest sentit han mostrat la dificultat de crear sinergies i les xarxes encara tenen una eficàcia relativa. Lligar-s'hi i tenir èxit són reptes importants. La feina aïllada no pot ser productiva: la xarxa és la que constitueix la força; per això, aquest aspecte de xarxa és el nucli del punt de vista del Bice.

El compromís del Bice per la causa dels infants pren tot el sentit en l'acció directa al costat d'infants amb dificultats.

Portar a terme accions innovadores o pilot, buscar i difondre «Bones Pràctiques»

Els infants contra els quals s'exerceix **qualsevol forma de violència, d'explotació i de violació dels drets** han de rebre immediatament l'ajut i el suport que els permetran sortir del perill i restablir la seva dignitat i els seus drets fonamentals. Les intervencions han de ser flexibles i reactives, innovadores si cal per adaptar-se com més millor a les realitats i les necessitats locals. Mostraran que no és sempre útil desplegar mitjans importants per crear una milloria, que els canvis són més un tema de voluntat política que de compromís i de competència dels recursos humans atorgats a aquestes tasques. En efecte, no n'hi ha prou amb la bona voluntat. Les accions s'han de dur a terme amb intel·ligència i habilitat per professionals motivats i compromesos en la causa dels infants.

El Bice haurà de prestar atenció a no substituir l'Estat o els actors de la societat civil, sinó a reforçar-ne les capacitats d'intervenció i de realització. Així, els infants afectats podran recuperar l'alegria de viure, la possibilitat de ser infants de ple dret i de mirar cap al futur.

Per acabar, hem de dir que són els mateixos infants els qui són factors d'esperança per al futur. Les accions que han estat capaços de portar a terme per ells mateixos en els seus grups respectius en són testimoni. Encara són poc nombrosos, però cal que nosaltres, els adults, els deixem aquest lloc, que no ofeguem el seu desig de tenir un futur millor, que no els manipulem. És a través de la seva participació en els grups que aprenen la democràcia i l'organització. Encoratgem aquesta autèntica participació.

GRUP EXPERTS ÀFRICA

Yao Agbetse

Àfrica francòfona

Especialista en drets de l'home i doctorand en Dret Internacional i Dret Internacional dels Drets Humans. També té un màster professional i un màster de recerca en Drets Humans. És el coordinador del Programa Àfrica de Franciscans Internacional de Ginebra i reforça, a través de la formació sobre el terreny, la capacitat dels defensors dels drets humans en relació amb els instruments i els mecanismes de drets humans per a una millor defensa. També és autor de nombrosos articles sobre la protecció i l'accés als drets dels migrants, la lluita contra el tràfic d'éssers humans, inclosos els infants i les dones, i altres formes contemporànies d'esclavitud.

Antoine Akplogan

Mali

37 anys, de nacionalitat maliana. Gestor, militant d'acció catòlica i altres moviments de joventut a Mali. President del Moviment de Joves Treballadors Cristians. Experiència de coordinació dels projectes del Bice a Mali des de fa 4 anys, coordinador nacional des del 2008. Experiència en l'àmbit de les «nenes criades», «nens mares en desemparament» i èxode rural de les nenes.

Abraham Bengaly

Mali

35 anys, de nacionalitat maliana. Jurista, prepara el doctorat en Dret, professor d'ensenyament superior. Experiència en l'àmbit dels drets humans, de l'Estat de dret i del bon govern i en l'àmbit dels drets de l'infant. Consultor i formador en els seus camps d'experiència a les institucions malianes i la societat civil. President del Comitè d'Orientació de CEPROCIDÉ (Centre d'Estudis per a la Promoció de la Ciutadania i el Desenvolupament Sostenible en la Base) i secretari general adjunt de l'Oficina Nacional de l'AMDH (Associació Maliana dels Drets Humans).

Horst Buchmann

MPH, 60 anys, de nacionalitat alemanya. Delegat del Bice a Àfrica des del 1995, director executiu de Bice Deutschland e.V. Expert en salut pública i en cooperació internacional. 36 anys d'experiència a Àfrica; treball sobre el terreny al Togo i al Sudan; planificació, seguiment i avaluació dels projectes a Kenya, Rwanda, Camerun, Níger, Burkina Faso, Mali, Senegal, Libèria, Togo, Benín, Nigèria, Costa d'Ivori, Sierra Leone, Gàmbia, Guinea (Conakry), RD del Congo, Somàlia i Egipte. Experiència particular en matèria dels drets de l'infant privat de llibertat/en conflicte amb la llei, dels infants víctimes de conflictes armats i els infants del carrer/en trencament familiar.

Soumana Coulibaly

Mali

De nacionalitat maliana. Director d'ENDA Tercer Món a Mali (Organització de Medi Ambient i Desenvolupament del Tercer Món, fundada com a programa conjunt del Programa de Nacions Unides per al Medi Ambient, de l'Institut Africà de Desenvolupament Econòmic i de Planificació i de l'Organització Sueca per al Desenvolupament Internacional). El Sr. Soumana té experiència en drets de l'infant, com també en matèria d'infants privats de llibertat, nens del carrer, infants treballadors i infants captaires.

Enyo Gbédémah

Togo

36 anys, togolès. Jurista. Coordinador nacional del Bice al Togo des del 2002. 10 anys d'experiència sobre l'aplicació dels drets de l'infant al Togo. Membre del grup d'experts que ha elaborat el Codi de l'Infant al Togo i les diferents coalicions togoleses de protecció dels drets de l'infant. Molta experiència jurídica en l'àmbit dels drets de l'home i de l'infant al Togo i a Àfrica en general. Molts anys de militància en moviments de joventut (UCJG).

Robert Guei

Costa d'Ivori

60 anys, ivorià. Llarga experiència com a director de l'Administració Penitenciària a la Costa d'Ivori, expert en matèria de justícia juvenil, soci des de fa temps del Bice, actualment director dels Drets Humans del Ministeri de Justícia. Promotor d'una justícia protectora de la dignitat i dels drets de l'infant.

Chantal Koffi

Costa d'Ivori

Ivoriana. Magistrada, sotsdirectora encarregada de la Protecció Judicial de la Joventut del Ministeri de Justícia, membre del comitè dels drets de l'infant de la Unió Africana. Autora de diversos textos d'anàlisi i de comparació entre la CDI, la Carta Africana dels Drets i Deures de l'Infant i les lleis nacionals.

Koffi Kouakou

Costa d'Ivori

Ivorià. Advocat, expert consultor permanent de l'UNICEF per a temes de dret de l'infant a la Costa d'Ivori i països de l'Àfrica francòfona. Molta experiència en matèria de justícia juvenil, de tràfic i altres formes d'explotació dels infants.

Désiré Koukoui

Costa d'Ivori

55 anys, francès i beninès. Historiador i treballador social. Director de les accions i programes del Bice a Costa d'Ivori des del 1995. 25 anys d'experiència en temes de joventut i dels drets de l'infant. Experiència en tot el que fa referència als drets de l'infant a Costa d'Ivori. Membre de les diferents coalicions per a la protecció dels drets de l'infant, conseller tècnic a les institucions de Costa d'Ivori per a temes sobre la infància.

Natacha Manet

36 anys, de nacionalitat francesa. Diplomada d'EM Lió, especialista en comunicació internacional i multicultural, 6 mesos d'estudis a l'Erasmus Universiteit de Rotterdam en l'àmbit del suport tècnic al desenvolupament. 8 anys d'experiència com a responsable de comunicació, i després de desenvolupament humà a Decathlon Alemanya. Encarregada des de fa 4 anys de la comunicació de la delegació Àfrica. Bona experiència en l'àmbit associatiu, experiència en l'àmbit de la joventut i de la pedagogia adaptada als joves: animadora de grups de treball i de tallers amb els joves des del 1997.

**Marie-Thérèse
Mulanga**
RD del Congo

65 anys, congoleesa. Psicòloga clínica (diplomada de Tolosa). Directora del Sector Recerca d'Ajut a la Infància Desfavorida (AED); Formadora al Centre de Formació dels Educadors Especialitzats de l'AED; Coordinadora de l'ASBL Creixem Junts; membre i presidenta de l'ANES-Congo, vicepresidenta del BICE i actualment membre del CA del BICE; tercera vicepresidenta del Consell Nacional de l'Infant (CNE); segona vicepresidenta del Consell de l'Apostolat dels Laics Catòlics del Congo (CALCC) al llarg de 6 anys; membre de l'observatori de la Conferència Episcopal Nacional del Congo (CENCO). Tresorera a la Conferència Nacional Sobirana (CNS) del 1991 al 1992 i membre del Parlament de Transició del 1993 al 1997.

**Crispin Mulumba
Luambua**
RD del Congo

57 anys, congolès. Psicòleg i formador, coordinador nacional del Bice al Congo des del 2005. 13 anys d'experiència en matèria d'aplicació dels drets de l'infant a la RD del Congo. Bon coneixement de les diferents formes de violacions dels drets de l'infant i de les institucions a la RDC. Experiència en matèria d'aproximacions psicosocials, de defensa, de desenvolupament DDR infants (desarmament, desmobilització, reinserció dels infant soldats), implicació en el desenvolupament de reforma que busca l'harmonització de la legislació congoleesa aplicable als menors amb la CDI.

Elisabeth Munsch

52 anys, de nacionalitat francesa. Encarregada dels projectes a la delegació del Bice per a Àfrica des del 1999: concepció, establiment, acompanyament, seguiment i avaluació dels projectes relatius a la promoció dels drets de l'infant. Experiències variades en treball social a França; en desenvolupament i drets de l'infant a Àfrica els darrers 20 anys: Níger, Burkina Faso, Costa d'Ivori, RD del Congo, Mali, Senegal, Togo. Experiència particular en matèria dels drets de l'infant privat de llibertat/en conflicte amb la llei, dels infants associats als conflictes armats i els infants del carrer/en trencament familiar, infants treballadors i infants víctimes de violència.

Jean Muzama
R.D. del Congo

Servei de Protecció de l'Infant, MONUC (Missió de l'ONU a la R.D. del Congo) Advocat al servei de l'oficina «Protecció de l'Infant» del MONUC (Missió de les Nacions Unides al Congo) des de fa 8 anys. Expert en totes les formes de violacions dels drets dels infants a les dues províncies del Kasaï; en particular sobre el tema dels infants soldats i de les nenes víctimes de violència sexual.

**Susanne
Souaré-Michel**

45 anys, de nacionalitat alemanya. Encarregada del programa del Bice per a Àfrica des de l'agost del 2006; control dels projectes al Togo i a la Costa d'Ivori. Experiència: Gestió de projectes, planificació, control & avaluació, suport organitzatiu, reforç de capacitats de l'ONG, comunicació. Experiència a Àfrica Occidental: 10 anys de treball sobre el terreny a Burkina Faso, Benín, Togo; 7 anys seguint els projectes anuals a Àfrica per a altres organitzacions al Senegal, Togo, Benín, Mali, Níger, Ghana. Experiència en matèria dels drets de l'infant: Infants del carrer / en trencament familiar, nenes criades i camàlics, violència i abús sexual de les nenes.

**Rita Félicité
Sodjiedo**
Bénin

52 anys, beninesa. Magistrada, experta jurista, consultora, especialista en drets humans, de l'infant i de la dona. Antiga directora de Protecció Judicial de la Infància i de la Joventut al Benín, secretària permanent de la Comissió Nacional de Drets de l'Infant i professora a la Universitat Protestant d'Àfrica Occidental i a l'Escola Nacional d'Administració i de Magistratura. També ha garantit la coordinació de les activitats de l'Observatori Nacional per a la Protecció dels Infants contra el tràfic d'infants i l'explotació en el treball.

Peter Stingl

67 anys, de nacionalitat alemanya. Metge de medicina general i especialista en medicina tropical. 4 anys d'experiència com a metge en cap del Programa Nacional Integrat de Lluita contra la Lepra i la Tuberculosi a Sierra Leone. 2 anys d'experiència com a metge en cap del Centre Nacional de Formació per a la lluita contra la lepra al Sudan. Des del 2000, professor de la universitat de Munic i professor del Kilimanjaro Christian Medical Centre a Tanzània. Nombroses recerques sobre la lepra, les filariosis, les dermatosis i la malària en col·laboració amb l'OMS. Nombroses missions a Àfrica com a conseller tècnic mèdic. President cofundador i, des del març del 2008, president d'honor del Bice Deutschland, vicepresident del BICE des del 2005.

Raouf Tchagnao
Togo

Nascut a Sokodé (Togo), el 22 de novembre de 1962, casat i pare de 4 nens. Jurista dels drets fonamentals - consultor sobre temes dels drets de les dones i dels infants - formador de formadors en gènere i desenvolupament, dret de les dones i dels infants - Funció actual: expert nacional en formació i difusió jurídica del Programa Nacional de Modernització de la Justícia - expresident del Comitè Nacional dels Drets de l'Infant - antic director de l'Estatut Jurídic de la Dona.

Katja Zug

32 anys, de nacionalitat alemanya. Jurista i encarregada de projectes del Bice des del 2004: suport tècnic als equips locals del Bice, control dels projectes relatius a la promoció dels drets de l'infant a Àfrica, gestió del personal del Bice a Àfrica. Experiència: administració i seguiment dels projectes a la Costa d'Ivori, treball amb l'Ambaixada d'Alemanya al Togo. Experiència en matèria de drets de l'infant: coresponsable de la publicació "Col·lecció sobre la Minoritat - R.D. del Congo"; estudiant del Màster Interdisciplinari de Drets de l'infant.

LA INFÀNCIA AL MÓN

Regió
Amèrica
Llatina

/ Presa de posició de la regió Amèrica Llatina

INTRODUCCIÓ

Aquest document regional s'ha de situar en el marc històric i social d'Amèrica Llatina. A partir d'aquest context, és possible entendre els diferents punts de vista i les diverses tendències que s'hi troben quan falta poc pel 20è aniversari de la Convenció sobre els Drets de l'Infant, CDI, adoptada per l'Assemblea General de l'ONU i que tots els països de la regió van ratificar els primers anys de la seva entrada en vigor.

Abans de res cal subratllar que la Convenció sobre els Drets de l'Infant és, en el procés institucional i polític d'Amèrica Llatina, una dada molt important per als beneficiaris dels drets (els infants i els adolescents) i per als titulars de les obligacions (els estats membre de la Convenció), sense oblidar la multiplicitat i la diversitat d'actors socials i institucionals implicats, entre els quals cal destacar la família, les esglésies i la societat civil.

Quan la Convenció va entrar en vigor a Amèrica Llatina, moltes poblacions vivien en règims dictatorials, que es caracteritzaven per la violació sistemàtica dels drets de l'home o per situacions de conflicte armat amb efectes i conseqüències nefastes en les generacions joves. La Convenció sobre els Drets de l'Infant va ser acollida amb l'esperança que es renovessin els beneficis de la vida democràtica amb la justícia, la llibertat i el respecte dels drets humans al capdavant.

Els estats, en ratificar la Convenció, es van comprometre a desenvolupar i a definir polítiques públiques en favor dels infants, dels adolescents i de les famílies, per tal de garantir el ple exercici dels drets humans.

No obstant això, aquest període històric coincideix també amb l'auge de les idees neoliberals que debiliten la capacitat dels Estats de donar respostes adequades als amplis sectors de la població d'infants que són víctimes de la pobresa extrema, de l'exclusió social, de la violència o de la discriminació. Sovint, el pagament dels interessos del deute exterior ha impedit que s'invertissin els mitjans necessaris per a les polítiques públiques de la infància.

No es pot entrar en el tercer mil·lenni sense admetre que el compromís democràtic dels estats ha de tenir en compte les obligacions d'aquest nou contracte social que la Convenció representa. A partir d'aquí serà possible identificar

les tendències que cal reforçar, com també les evolucions preocupants que cal posar en evidència amb més honestedat i agudesia.

Volem destacar que una de les evolucions positives que cal atorgar al crèdit de la Convenció és que ha aconseguit inscriure's en la realitat llatinoamericana amb la seva diversitat cultural, de poblacions, d'ètnies, i fins i tot de nivells de desenvolupament, contribuint alhora a reforçar la identitat i la integració dels infants (nois i noies), i dels adolescents de l'Amèrica Llatina.

TENDÈNCIES REGIONALS QUE CAL REFORÇAR

/ Infants i adolescents més conscients de ser subjectes titulars de drets socials i polítics

Sense oblidar el llarg camí que cal recórrer encara, es pot afirmar que l'adopció i la difusió de la CDI han comportat progressos en la presa de consciència dels infants sobre els seus drets socials i polítics.

Aquest reconeixement ha fet progressar la presa de consciència del fet que, als drets dels infants, corresponen obligacions de l'Estat perquè siguin efectius, i que, en aquest procés, es compromet la responsabilitat dels diferents actors (la família, les organitzacions socials, les institucions religioses i la cooperació internacional).

D'un sentiment de pietat, de caritat mal entesa i de compassió, en nombrosos casos s'ha arribat a reconèixer, a partir de les exigències i dels esforços dels infants i dels adolescents, que aquests drets són essencials per a l'aprofundiment de la democràcia i l'exercici d'una ciutadania sense exclusions. Es considera cada cop més la infància com un veritable fenomen social i no una acumulació de casos particulars que cal tractar.

Aquest progrés en la presa de consciència col·lectiva es concreta en les diferents iniciatives encoratjades per la societat civil per tal de promoure la participació dels infants i dels adolescents com a protagonistes dels canvis i dels progressos de la seva comunitat. El gran repte al qual s'ha de respondre és el respecte, la valoració i l'explotació de les diversitats culturals, geogràfiques i socials que caracteritzen els nostres pobles a la regió.

Infants i adolescents que adquireixen progressivament una nova consciència social

És urgent entendre, en la construcció d'una nova consciència social, que infants i adolescents contribueixen a fer emergir, que les seves necessitats ja són drets i que també cal associar-los com a actors de ple dret. Els infants i els adolescents són actors i cal deixar de considerar-los beneficiaris, destinataris o «clients» de polítiques d'assistència dirigida.

Aquesta nova presa de consciència ha de fer desaparèixer la concepció dominant segons la qual els infants i els adolescents no tenen importància i que, per consegüent, és possible ignorar-los. Aquesta concepció dominant ha comportat autoritarisme, pseudoprotecció, trivialització dels maltractaments i de l'agressió, i també el prejudici sistemàtic de la perillositat dels adolescents, especialment dels que vénen de sectors pobres.

La nova consciència social respecte dels infants suposa, en primer lloc, que se'ls manifesti de nou afecte i amor com a base d'un nou concepte pedagògic i social. Després implica el reconeixement del fet que els infants i els adolescents són éssers històrics, situats en un temps i un espai específics. D'aquí la necessitat de tenir en compte les seves particularitats generacionals, de classe, gènere i pertinença ètnica i cultural.

Així és com s'ha arribat a prestar una atenció particular al tema de la infància i de l'adolescència, no solament amb motiu de la seva vulnerabilitat, sinó també perquè els infants i els adolescents tenen la capacitat potencial de fer entendre millor la seva situació a la regió.

D'altra banda, augmenta l'atenció que es presta als infants i als adolescents que viuen en zones rurals, indígenes, i als afrodescendents; en alguns països, són majoria absoluta. El fet que aquests joves siguin cada cop més visibles implica alhora que es coneixin les seves maneres de comprendre i d'exercir els seus drets dins la família i l'escola, en un context productiu i comunitari diferent del de les ciutats.

Als països andins i amazònics les lleis nacionals apliquen de manera diferent i desigual els drets humans per a les noves generacions del món camperol i indígena. D'altra

banda, les normes internacionals sobre els pobles indígenes són una eina molt valuosa que les organitzacions d'infants i d'adolescents i les coalicions d'institucions i d'organitzacions poden explotar amb molta més fermesa, en particular davant la «massacre cultural de la qual aquestes poblacions són objecte, la destrucció física dels seus boscos, l'explotació de les seves riqueses mineres... i l'extermini de grups ètnics, que dibuixen el marc d'una degradació humana irreversible».⁹⁶

Una xarxa densa de moviments d'infants i per a la infància

A la regió, durant els darrers vint anys, s'ha creat una teranyina de xarxes i de moviments d'infants i a favor de la infància que ha tingut un paper important a l'hora de demanar que s'apliquessin les disposicions de la CDI i la seva transposició a les normes nacionals. Aquests moviments han estat un factor determinant en la creació d'una opinió pública favorable als infants i als adolescents. D'altra banda, ha estat un dels seus aliats més fermes, que s'ha preocupat de no enfrontar els infants entre ells, com va succeir principalment, a la regió, amb l'experiència de la «Marxa global». Des del punt de vista dels drets humans, aquestes coalicions tenen impacte en l'elaboració, l'adopció i l'exigència de posada en marxa de polítiques públiques de promoció dels drets dels infants i dels adolescents.

Dels aliats estratègics més recents, cal destacar la «Xarxa de màsters en drets i polítiques socials de la infància»⁹⁷ que està present de manera molt activa en set països de la regió i que ha desenvolupat cada vegada més lligams amb les organitzacions de la infància i de l'adolescència. També ha contribuït a la formació d'una xarxa europea que compta amb més de quinze universitats associades en el marc d'estudis de 3r cicle sobre aquests temes.

Un altre tipus de relació amb el món dels adults

La nova concepció de l'infant i dels adolescents nascuts de la CDI ha obligat a revisar i a canviar el mode en què es percep el món dels adults, com també la natura de les relacions que manté amb els infants i els adolescents. No es pot parlar d'un nou paradigma de la infància deixant intactes els paradigmes subjacents a la cultura «dels adults» dominant.

Al nostre continent, els infants i els adolescents han començat a establir lligams amb els adults que els entenen i que els tracten com a subjectes de drets. Aquestes experiències són prometedores per a la democràcia perquè posen en pràctica els discursos sobre la seva ciutadania i perquè reforcen les relacions entre les generacions fent-les menys autoritàries.

⁹⁶Vegeu Heliana Brito F, Ma. Fátima Mendes Leal, org., «As Crianças da Amazonia: Um futuro ameaçado», Belem, 1990, Ass. de universidades amazonicas, UNAMA, p.413-421

⁹⁷<http://www.redmaestriasinfancia.net>

/Els infants i els adolescents exigeixen una distribució justa de la riquesa

Participació i iniciatives dels infants en els pressupostos de participació

És molt significatiu que, des de fa aproximadament una dècada, les organitzacions d'infants i d'adolescents hagin començat a participar en les entitats públiques encarregades de distribuir els recursos econòmics d'acord amb les prioritats de la població. Les experiències pioneres de Barra Mansa (Brasil) i Cotacachi (Equador) de gestió participativa dels pressupostos locals es reproduïxen avui en altres països de la regió.

Aquest exercici, a més de promoure l'aprenentatge pràctic d'un mecanisme democràtic i l'exercici ciutadà que consisteix a fer sentir la pròpia veu, dóna una visibilitat pública als infants i als adolescents, i els permet ser escoltats per les autoritats i decidir conjuntament en matèria financera. Aquests temes, que s'ha considerat sempre que no depenen dels interessos ni de les competències dels infants, afavoreixen en general les combinacions, la corrupció i el clientelisme. Per això la participació dels infants i dels adolescents en aquestes experiències és una contribució a la transparència i al control directe del compliment dels compromisos presos.

En resum, al continent s'observa un esforç dels infants i dels adolescents per deixar de ser considerats persones que no compten dins la família, l'escola o la societat. Es veuen signes inequívocs de la seva emergència positiva i de la seva força de proposta en l'àmbit social, públic i cultural dels nostres països. És la seva contribució insubstituïble a l'aprenentatge de la condició humana en els nostres pobles.

La lluita creativa contra la fam

Som una regió en la qual els infants i els nois i noies organitzats, cada vegada amb més consciència i determinació, esgrimeixen la bandera del «No a la fam», exigeixen la seguretat alimentària i demanen que se'ls tingui en compte.

Des de les taules rodones sobre la lluita contra la pobresa i iniciatives anàlogues, com ara les marxes contra la fam del Moviment dels Infants del Poble a l'Argentina, o els milers de restaurants populars gestionats per dones i habitants dels barris, van sorgir la voluntat i la creativitat ciutadana dels qui, avui, són majoritàriament els infants de la fam, de la inseguretat alimentària i de la precarietat nutritiva i sanitària.

Els sectors empobrits de Mèxic, de l'Argentina i del Brasil són els primers que s'oposen al fet que la soja i d'altres productes alimentaris esdevinguin produccions destinades a les energies alternatives al petroli i provoquin el deteriorament del règim alimentari de les poblacions, com també l'augment dels preus dels productes de primera necessitat.

/Participació dels infants i dels adolescents com a protagonistes: la no-discriminació

Els infants i els adolescents organitzats plantegen les bases d'un nou contracte que els valora i els reconeix

En la nova fase dels drets humans dels infants i dels adolescents inaugurada per la CDI, la seva demanda de ser reconeguts, respectats i estimats com a subjectes de drets ha crescut amb força. En tot el continent, els infants i els adolescents volen que se'ls tracti de manera respectuosa i demanen insistentment que s'eradiqui qualsevol forma de discriminació de la qual han estat objecte des de fa segles, especialment als barris populars de les ciutats, pel seu origen rural, indígena, afrodescendent o per raons de gènere. El que és subjacent a la seva justa aspiració és la urgència de tornar a fundar les relacions socials en el marc d'una nova relació intergeneracional, és a dir que el nou contracte social inspirat per la CDI esdevingui una realitat diària.

Les disposicions dels articles 12 a 15 de la Convenció indiquen sense equívoc que la clau essencial d'aquest nou contracte social és l'exercici efectiu dels drets que s'hi vinculen, des del dret de l'Infant a ser escoltat i pres en consideració fins al dret d'associació amb finalitats pacífiques.

La participació dels infants és una bona cosa per a ells i una necessitat per a la societat

Els darrers vint anys s'observa un procés de participació creixent dels infants que té com a antecedent a Amèrica Llatina les riques experiències d'organitzacions d'infants i adolescents abans de l'adopció de la CDI. És el cas dels «*Infants treballadors*» del Perú, del «*Moviment nacional dels Infants del carrer*», (Movimiento Nacional de Meninos e Meninas de Rua) del Brasil, dels «*Infants de la pilota de drap*» (Pelota de Trapo) de l'Argentina, els de «*L'escola del carrer*» (Callescuela) al Paraguai, el «*Moani*» (Movimiento Apostólico para los Niños y Niñas) de Xile, o els consells escolars i les organitzacions comunitàries de base, impulsades per una Església convocant.

En tots els països de la regió, l'exercici del dret a la participació està esdevenint un factor desencadenant de la transformació de les cultures dominants de la infància, he-

reves del passat i encara presents en la societat. A les ONG, en les xarxes d'organitzacions d'infants i d'adolescents, els grups parroquials, els docents a tots els nivells del sistema educatiu, els treballadors socials especialitzats en la família i la infància, la policia, la justícia, els treballs de recerca sobre la infància... s'ha desenvolupat el que s'ha anomenat el *paradigma de la participació dels infants*.

Això significa que els infants i els adolescents no constitueixen només un grup social, sinó que la seva existència social resulta de l'exercici de la seva pròpia autonomia, de la seva llibertat d'expressió, de diàleg, d'amplitud de mires i de respecte envers l'altre i la diferència, com també del seu dret a l'objecció de consciència. Que busquen constantment l'excel·lència, la qualitat, els fonaments del que proposen: és on rau la seva força i la seva aportació al canvi. Els infants aprenen també a negociar, a saber que no s'aconsegueix sempre el que es vol, com també el que vol dir quedar en minoria i seguir treballant d'acord amb el que s'ha decidit democràticament.

Aquestes experiències, amb diferents natures, característiques i metodologies, són testimoni del fet que l'esforç, en aquest sentit, arriba a resultats tangibles. Aquests resultats han de ser aprofundits per polítiques públiques que els encoratgin i de les quals reconeguin el valor.

Organitzacions d'infants i d'adolescents a escala continental

Ja fa unes quantes dècades que les organitzacions d'infants i d'adolescents es coordinen molt més enllà de les fronteres nacionals. Amb la CDI que els reconeix el dret d'associació, s'han reforçat tots els lligams de tot el continent. A més, el desenvolupament de les noves tecnologies de la informació els ha permès intensificar la seva comunicació en temps real i augmentar la informació, la qual cosa ha tingut una incidència positiva en el desenvolupament de les organitzacions preses individualment i col·lectivament. Amb altres paraules, a la nostra regió assistim al despertar d'una nova consciència llatinoamericana que es podria qualificar de mundialització de la ciutadania de la infància.

/Transposició als drets nacionals de les normes de la Convenció per a la protecció integral, el reconeixement dels drets i l'administració d'una justícia especialitzada

Protecció, respecte i restabliment dels drets no respectats dels infants i dels adolescents

A partir de l'adopció de la CDI i en aplicació del compromís assumit pels estats que l'han ratificat, la majoria, si no tots els països de la regió, ha començat el procés de transposició de la Convenció a les seves normes internes.

Aquestes reformes jurídiques s'han fet en nombrosos casos gràcies a la participació dels diferents actors socials, especialment dels mateixos infants i dels adolescents, que han tingut la possibilitat de demanar el ple exercici dels seus drets. Avui es tracta d'exigir i de vigilar la posada en marxa de les noves lleis, com també el canvi de les pràctiques assistencials que encara subsisteixen.

La filosofia de la Convenció és reafirmar la protecció i la reparació dels drets quan són deixats de banda. Basant-se en això, les organitzacions d'infants i d'adolescents esgrimixen com un nou paradigma la seva participació com a protagonistes per garantir tota la pertinència de les accions de prevenció, de cures, de promoció i de protecció, d'acord amb les disposicions de la CDI.

Recerca de noves formes de tractament penal dels adolescents

Sovint, en gran part dels països de l'hemisferi sud, s'ha posat de manifest la ineficàcia de les respostes institucionals a les infraccions penals a través del sistema judicial, per culpa del seu caràcter punitiu, contrari als drets humans de les persones sotmeses al sistema judicial, més encara quan es tracta d'adolescents als quals es pressuposa, s'acusa o es declara responsables d'haver infringit la llei.

Davant d'aquesta realitat, la doctrina de la protecció integral fonamentada en el principi de l'interès superior de l'infant, base de la CDI i dels tractats internacionals sobre justícia juvenil, ha comportat la revisió dels procediments existents per als menors de 18 anys per tal de respectar els drets i les garanties lligades als procediments que els afecten. A la regió, s'observen avenços que s'han traduït en l'adopció de regles específiques per als infants i els adolescents, amb l'exigència que la privació de llibertat es produeixi com a darrer recurs, tot i que la posada en marxa i la generalització d'aquests avenços encara són un tema pendent.

En aquest procés sorgeix la noció de justícia reparadora com a alternativa al mode tradicional de considerar les infraccions a la llei. Es tracta d'una nova aproximació que vol garantir els drets de les víctimes i de tots els qui estan implicats en els fets. Per això és necessari aprofundir en la comprensió per permetre l'establiment de mesures adaptades a la justícia juvenil. En tota aquesta aproximació, la societat ha de donar mostres d'un gran afecte, ha de ser sensible i exigent en relació amb qualsevol adolescent que consideri que infringeix la llei i que ha de castigar.

Sistemes institucionals de protecció integral

En tots els països de la regió hi ha sistemes institucionals reconeguts, encarregats de la protecció dels infants i dels adolescents. Alguns estan sota la responsabilitat del poder executiu representat per un ministeri especialitzat, mentre que instàncies descentralitzades o *ad hoc* n'administren d'altres.

L'èxit més significatiu és l'estatut dels infants i dels adolescents del Brasil (Estatuto das Crianças e Adolescentes) que organitza la participació de la societat civil en el sistema de protecció. Per als infants i els adolescents, és un impuls perquè exerceixin el seu dret a ser escoltats i que les seves opinions es tinguin en compte, d'acord amb l'article 12 de la CDI que és la filosofia de qualsevol sistema de protecció integral dels infants i dels adolescents⁹⁸.

Presència de consciència i participació creixent dels infants i dels adolescents en la protecció de l'entorn

Amèrica Llatina concentra immenses reserves de boscos, de biodiversitat, d'aigua i altres recursos naturals del planeta. Avui s'enfronta a les primeres conseqüències negatives sobre l'equilibri ecològic que són causa de models de desenvolupament que han provocat el reescalfament de la Terra, l'alteració del clima, la desaparició creixent de les glaceres, l'extinció d'espècies animals i la ràpida disminució dels recursos no renovables.

A l'Amazònia, als Andes i a les grans ciutats, els infants i els adolescents -en l'exercici del seu dret a una vida sana- reivindiquen no solament les condicions d'un entorn sa als seus barris, als seus llacs, als seus rius o als seus pobles allunyats,

sinó que, a més, porten a terme en tots els països accions per a la protecció de l'entorn, i es comprometen de manera autèntica i ciutadana pel benestar de les seves comunitats i de les generacions futures. En aquest sentit, demanen a les famílies, les autoritats i les institucions pròximes que els permetin que la participació de tots arribi a resultats tangibles.

TENDÈNCIES REGIONALS PREOCUPANTS

/ L'Estat es presenta sistemàticament dèbil en relació amb els drets humans dels infants i dels adolescents

Avui es considera una violació dels drets humans qualsevol incompliment de les obligacions de les autoritats garantistes d'aquests drets quan són dèbils. L'extensió de la violació dels drets augmenta en la pràctica. L'Estat racionalitza aquestes violacions de diferents maneres i s'empara darrere l'argument que no compleix les seves obligacions per manca de recursos econòmics.

Aquesta falta de respecte sistemàtica de les seves obligacions envers els ciutadans en general i en particular envers els infants i els adolescents és paradoxal, en la mesura que és l'estat qui és el principal transgressor dels drets dels quals és l'avalador. Això es fa especialment evident en les situacions quasi desesperades en les quals s'impedeix el compliment real dels drets socials, econòmics⁹⁹ i culturals.

Malauradament persisteix una certa representació social del ciutadà objecte de la beneficència de l'Estat, al qual implora la seva bona voluntat: un ciutadà privat de drets, que depèn dels regals d'un Estat benefactor i atent, al qual cal donar les gràcies. Quan es tracta de la infància és una aproximació que tendeix a ajornar els seus drets en benefici de programes centrats en les necessitats i sectors concrets (nova distribució social, ajuda d'emergència, distribució alimentària, etc.) Aquests programes, si s'imposen en circumstàncies particulars, no aporten els canvis esperats.

⁹⁸Vegeu N.Liowski, Migrations des enfants et adolescents sous l'approche des droits. IIN. Rapport soumis au Forum de Haut Niveau sur les Affaires Migratoires, Washington DC, Abril de 2008, p. 3; vegeu Alliance pour formaliser le "Système national de Protection intégrale de l'enfant et des adolescents", Perú, 2007: no n'hi ha prou amb l'existència formal dins el Codi de l'Infant i dels Adolescents, sinó que són necessaris una llei i un pressupost específics, p. 45

⁹⁹Vegeu Clodoveo Piazza, «Discriminação», article per al BICE-Amèrica Llatina que es refereix a la discriminació política quan no s'estableixen la Constitució o les lleis existents, com també la discriminació estructural quan s'apliquen lleis i costums l'efecte dels quals és excloure.

El caràcter urgent de la CDI hauria de fer que els Estats de la nostra regió fossin responsables del compliment de la lletra i de l'esperit d'aquest tractat internacional.

/ L'Estat no té una voluntat política determinada per garantir la realització del dret a la vida, a la supervivència i al desenvolupament de les noves generacions

Desigualtats escandaloses i creixents, negació de la dignitat

Quan es diu que Amèrica Llatina és la regió del món que té els índexs de desigualtat més elevats, es refereix al fet que el 20% de la població més rica concentra el 47,7% del PIB i el 20% dels més pobres representa tan sols el 4,6% del PIB.

Al centre d'aquest panorama d'injustícia i d'iniqüitat, els infants i els adolescents dels sectors pobres de la societat són el grup més important. Viuen un procés d'empobriment que compromet el seu desenvolupament integral, perquè aquest procés que creix és una successió d'espoliacions dels seus drets. Els infants de menys de tres anys són els més afectats¹⁰⁰.

Al llarg del període analitzat que correspon a la posada en aplicació de la CDI, s'observa que, en un moment determinat, les condicions de pobresa dels infants es van agreujar considerablement. Malgrat el lleuger redreçament posterior, no s'han observat modificacions substancials. Per aquesta raó es pot reafirmar seriosament que la desigualtat social constitueix sempre el principal element generador de violència.

En aquest context és just i encoratjador subratllar dues realitats importants. D'una banda, l'augment significatiu de la taxa d'escolarització a l'escola primària i, de l'altra, la tendència a la reducció de la taxa de mortalitat infantil; no obstant això, aquests dos fenòmens s'acompanyen d'evolucions contradictòries. Així, en l'àmbit educatiu, l'augment de la taxa d'inscripció a l'escola no ha comportat una millora de la qualitat de l'ensenyament i, per consegüent, la durada de la presència dels infants en el sistema educatiu està per sota de les expectatives i dels estàndards internacionals. Quant

a la mortalitat infantil, cal indicar que, malgrat els indicis favorables de la mitjana regional, encara hi ha profundes desigualtats.

Davant d'aquesta realitat, cal preguntar-se: quina pobresa i quantes desigualtats generen les decisions concretes dels agents de l'Estat i del mercat, preses a recer de les lleis i de les institucions vigents?¹⁰¹

Democràcies polítiques i deute secular envers la societat: indignació reprimida

Els països de la nostra regió, com a estats membre de la CDI, s'han compromès a garantir el dret a l'educació d'acord amb els articles 28 i 29 de la Convenció. Així mateix s'han compromès amb la UNESCO a assignar el 6% del PIB a aquest dret, encara que fins ara només dos països han assolit aquesta fita. La manca d'inversions i la qualitat deficient de l'educació en tota la nostra regió, mostrada recentment per les avaluacions sobre el rendiment dels estudis i sobre la seva qualitat, fan que molts infants que han seguit els primers anys del cicle de primària abandonin amb precocitat el sistema escolar formal.

Així, a partir dels 14 anys, només al voltant del 45% dels infants inscrits segueixen els estudis en centre escolar. Els efectes perversos són els següents: a) com més important és la pobresa, menys es roman a l'escola. b) l'abandó escolar precoç accelera i reforça el procés d'exclusió social i afecta el creixement i la construcció de la ciutadania.

Les dades següents mostren aquesta realitat: l'Equador dedica més del 35% del seu pressupost nacional a pagar el deute, Nicaragua assigna al voltant de 68 dòlars/*per capita* a les despeses socials, és a dir el pressupost més baix d'Amèrica Llatina.

Mentre que a la regió el 35% dels adults viu en situació de pobresa, a l'Argentina, el 6g,2% dels infants és pobre i el 35,4% viu en situació d'extrema pobresa; a Amèrica Llatina i al Carib aproximadament el 60% dels infants fins als 12 anys i el 50% dels adolescents de 13 amb 19 anys viuen en la pobresa¹⁰².

¹⁰⁰Vegeu Diana González, article per al BICE-Amèrica Llatina, destaca que a l'Uruguai, tot i que s'han desenvolupats serveis en benefici dels més petits, encara queda molt per fer.

¹⁰¹A. Cimadamore, Prefaci, dins S. Alvarez Leguizamón, comp. «Travail et production de la Pauvreté en Amérique latine et des Caraïbes, structures, discours et acteurs» (Treball i producció de la Pobresa a l'Amèrica Llatina i el Carib, estructures, discursos i actors) CLACSO, 2005, p. 15.

¹⁰²Vegeu respectivament, Comitè dels Drets de l'Infant, Nacions Unides, 2005; Comitè dels Drets de l'Infant, 2002; UDAPE, 2005; per a l'Uruguai, INS, 2006: el 54,5% dels menors de 5 anys eren pobres; Mariana de del Àguila, document BICE-AL, cita TACRO de l'UNICEF.

Nous rics i majories empobrides: el recurs a l'assistència i a la caritat

La globalització ha produït de forma paradoxal una concentració de riqueses en la franja minoritària tradicionalment afortunada de la població dels nostres països. S'hi han sumat els anomenats «nou rics» (classes mitjanes altes que han emergit i que s'han beneficiat de l'augment de capitals financers dins els sectors industrials i agraris, de la construcció, dels béns i dels serveis, de les finances i de les tecnologies de la comunicació).

Els èxits efímers en la lluita contra la pobresa que afavoreixen sectors poc nombrosos en la majoria de països de la regió no han arribat a eradicar la precarietat de les condicions de vida i menys encara l'augment de la misèria de les poblacions històricament excloses. La pobresa és al cor dels problemes que qüestionen la legitimitat dels sistemes econòmics, polítics i socials a Amèrica Llatina i al Carib¹⁰³, perquè és produïda, no cau del cel¹⁰⁴.

L'exclusió deguda a la pobresa s'ha reforçat en alguns països del continent amb totes les seqüeles que això comporta en l'accés als béns i als serveis, condemnant la població a fer front a les seves necessitats pels seus propis mitjans o a través de programes d'assistència limitats que són la resposta de les institucions¹⁰⁵.

Població econòmicament activa, sense feina, o amb una feina precària: un panorama desencoratjador

En la majoria dels països del continent, les dades oficials indiquen un creixement de l'ocupació i de l'autoocupació, en alguns casos en el sector agrícola i en la indústria minera; amb tot, l'accés a un lloc de treball resulta gairebé un luxe; a més, la previsió de l'evolució per a les pròximes dècades és encara un enigma¹⁰⁶.

Paradoxalment, s'assisteix a un procés de trivialització de la feina temporal i precària, tenint en compte que la millor edat per trobar una feina decent es limita als 40 anys aproximadament i que la mà d'obra infantil és un sistema de veritable sobreexplotació, encara que s'admeti legalment¹⁰⁷. Quant a

les microempreses o a les empreses familiars, tot i que són una font important d'ocupació, no garanteixen l'accés a la salut, ni a la jubilació, ni als altres avantatges socials, ja que l'organització sindical o corporativa és gairebé inexistent en aquests sectors.

Aquesta situació és un dels factors que és a l'origen d'una emigració creixent cap als països del nord. Encara que les condicions de vida no deixen de ser-hi difícils, és possible rebre un salari que permeti enviar diners per alleujar algunes de les necessitats bàsiques de les famílies que romanen al país¹⁰⁸. Segons les xifres del Banc Mundial, es reconeix que els enviaments de fons dels llatinoamericans que treballen fora del seu país d'origen superen de lluny els diners rebuts per la regió en concepte de cooperació internacional.

/ L'Estat continua essent el principal responsable de la discriminació, de l'emigració forçada i de la negació de la ciutadania als infants i als adolescents

Forta exportació del «capital humà»: els estralls en la família

Amèrica Llatina, en les quatre darreres dècades, ha provocat un flux ininterromput de poblacions que han emigrat de manera definitiva o temporal. Assistim a un procés pluridimensional que ha induït sense ambigüitat pèrdues de capital humà i social en els nostres països i que, a més, té conseqüències sobre les famílies dels emigrants i provoca drames per als infants.

En efecte, durant l'emigració, alguns queden separats dels seus pares per les circumstàncies o per decisió de les autoritats; d'altres, nascuts fora del seu país, són integrats al sistema social del país d'acollida, mentre que els seus pares són repatriats perquè no tenen papers. A això se suma la situació d'abandó dels infants que han romàs al seu país quan els seus pares emigren.

A títol indicatiu, es considera que la meitat dels 600.000 emigrants nicaragüencs van deixar el país sense els seus infants i que el 77% d'aquests viuen amb un profund sentiment de

¹⁰³Ibidem, p.13 i a principis del segle XXI el 44% de la població regional, a saber més de 220 milions de persones, vivia en situació de pobresa i més del 10% en situació d'indigència o pobresa extrema, vegeu p. 9

¹⁰⁴Julio C. Neffa, «Pauvreté et production de la pauvreté en Amérique latine et dans les Caraïbes» (Pobresa i producció de la pobresa a Amèrica Llatina i el Carib), dins S. Alvarez L, op.cit., p. 193 ss

¹⁰⁵Vegeu Suzanne Duryea, «Exclusion et formes modernes de la mise en Deuvre des programmes» dins l'informe 2008, «Qui sont-ils, ceux au-dehors?» Nouveaux modèles d'exclusion en Amérique latine et dans les Caraïbes, BID, p. 207-214.

¹⁰⁶A. Cimadamore, op.cit, p.17 es destaca que a l'Argentina, Colòmbia, el Panama, Veneçuela, la République Dominicaine i a l'Uruguai, l'atur urbà supera el 15% els primers anys del segle XXI i que la manca d'ocupació s'agreuja respecte de la dècada de 1990; per a

A. Concha-E, op. cit p. 100, a l'Uruguai, s'observa una disminució de l'atur declarat, alhora que creix la precarietat de les feines i es redueix l'ocupació pública en termes relatius i absoluts.

¹⁰⁷Vegeu Gustavo Márquez, Carmen Pagés-Serra, «Mauvais emplois, bas salaires et exclusion» Informe 2008, «Qui sont-ils ceux au-dehors?», BID, p. 77-108

¹⁰⁸Entre l'Equador i el Perú, es considera que són 7 milions els migrants que viuen fora del seu país.

tristesa¹⁰⁹. El fenomen més punyent dins l'emigració econòmica, la induïda per la cerca de millors recursos econòmics, és el sacrifici infligit a les famílies per l'allunyament dels infants, la separació de les parelles durant llargs períodes, el poc reconeixement i la difícil inserció social dels immigrants al país de destinació. Això també passa correntment amb les migracions dins dels mateixos països llatinoamericans.

Mentre que els que tenen capital financer i grans empreses es beneficien de condicions privilegiades d'implantació i de tarifes duaneres, la població, per a la seva supervivència, troba habitualment nombrosos obstacles sovint difícils de superar. Per exemple, es pot esmentar el nombre creixent d'emigrants menors no-acompanyats, naturals d'Amèrica Central. A Mèxic, de cada 10 persones majors de 18 anys que abandonen el país, 6 el deixen sols i cada any 50.000 infants i adolescents són repatriats, dels quals la meitat han fet el viatge tots sols.

En aquestes situacions, els infants i els adolescents són més vulnerables i estan més exposats a la violència domèstica i de gènere¹¹⁰. No es respecta el dret a la reunificació familiar; i per a la consecució del visat es pateix en general un tracte humiliant a les ambaixades i els consolats.

La natura forçada de l'emigració expressa l'incompliment de l'Estat del «dret a no emigrar». Així, l'opció de desenvolupar-se plenament a la pròpia pàtria és rebutjada avui per milions de llatinoamericans i caribenys. Les grans promeses polítiques -tamisades des de fa dècades i sempre inaplicades- d'assegurar la igualtat d'oportunitats, no constitueixen encara una alternativa a la recerca d'una «terra promesa»¹¹¹. Es pot dir que avui dia la regió exporta capital humà. Aquesta situació reclama noves disposicions legals per a l'assistència social, l'accés als serveis i les condicions de treball. A més, és convenient establir relacions entre Estats com ara que les fronteres no siguin murs que comportin la discriminació.

El paradigma de la perillositat dels adolescents

Els adolescents sotmesos al procés destructor de l'exclusió social es veuen obligats a viure aquesta important i complexa etapa de la seva vida en condicions de violació sistemàtica

dels seus drets i, en conseqüència, a ser exposats a cultures repressives que els estigmatitzen.

En aquest context, els adolescents, en particular els dels sectors tocats per la pobresa i la misèria, s'associen, de manera indiscriminada, a la violència social. Quan s'expressa la inquietud de la societat, fruit de la inseguretat, es proposen solucions «tranquil·litzadores», amb mesures que agreugen les penes, o fins i tot que inclouen la disminució de l'edat mínima de responsabilitat penal. Un cas exemplar és el de Panamà que ha intentat imposar la pena de mort: aquest projecte de llei ha estat rebutjat per tan sols dos vots.

Aquest panorama dur i violent per als adolescents afecta directament l'exercici real de la seva ciutadania. És perquè som societats «desafiliadores» en el sentit que les privem de la seva condició filial i fraternal. Això explica per què, dins els estats i les societats de l'Amèrica Llatina, vivim tots a l'aguait del fantasma de la «situació irregular» quan s'aborda la realitat de l'adolescència; per aquesta raó, el poder repressiu rep un ferm suport¹¹². La criminalització de la pobresa comporta la seva penalització.

La separació creixent entre les generacions afecta la vida en comú

En molts dels nostres països actualment s'ha produït una transformació profunda de la piràmide demogràfica lligada al creixement de l'esperança de vida. Això comporta un nou guió per a les polítiques socials, per a les prioritats en termes de serveis, per a la participació ciutadana, per a la maximització dels beneficis provinents de les experiències adquirides, dels sabers acumulats i de l'experiència, que constitueix un capital que no es pot deixar sense conrear. També es desenvolupen algunes actituds que influeixen en les relacions intergeneracionals. En les nostres societats coexisteixen diferències de percepció del món, dels valors, de les aspiracions, dels estils de vida i de les filosofies de vida, que prenen la forma de projectes personals, familiars o comunitaris. Aquests no sempre fan possible la fluïdesa de la comunicació, l'obertura i el respecte envers altres formes de pensament, de ser o de fer, condicions essencials, encara que insuficients, perquè una generació escolti i compregui les que l'han precedida i les que vindran.

¹⁰⁹Vegeu N. Liwski, op.cit, p.1 i p. 5 ; a més, J.C. Soler E., Y.Y. Serrudo G., «Codéveloppement et Migrations. Opportunité partagée» (Codesenvolupament i migracions. Oportunitat compartida» dins Revista Cuarto Intermedio N.º84 La Migration est-elle une question? Cochabamba-Bolivie, agost de 2007.

¹¹⁰Ibidem, p. 6 ; vegeu M. I. Peñaloza, article per al BI-CE-Amèrica Llatina, sobre migració obligada, 2008, 4 pàgines.

¹¹¹N. Liwski, op.cit., p. 1-2

¹¹²«Le guet de la situation irrégulière» (l'aguait de la situació irregular), bonica expressió de Carlos E. Uriarte dins «Surveillance institutionnelle en faveur de l'enfance et de l'adolescence ayant enfreint la loi» (Control Institucional de la Infància Adolescència en infracció), Montevideo, 1999, p. 342 ss i p. 338-339, que a més destaca la instrumentalització del tema dels infants que han infringit la llei, p. 265 ss. Vegeu

també, J.A. López, article per al BICE-Amèrica Llatina: «Un regard rétrospectif sur l'application de la CDE par rapport aux adolescents ayant enfreint la Loi» (Una mirada retrospectiva sobre el compliment de la CDN, en relació amb els adolescents infractores de la llei), 2008, 7 pàgines.

El llenguatge de les noves generacions il·lustra bé aquest canvi d'època i planteja reptes a la comunicació. Els desacords troben el seu origen en els prejudicis mutus, en la diferència de sentits i de significats donats als valors com el respecte, el reconeixement i la complementarietat. Expressions com ara «els vells ja han sortit» o «els joves d'avui van cap a l'abisme, no es controlen», mostren que l'esquerda intergeneracional té tendència a ampliar-se. S'hi pot veure una desqualificació i una subvaloració mútua entre generacions. Davant la incertesa de l'ocupació, els adults actuen de manera corporativista i fan pinya per defensar les seves conquestes, en particular les posicions que han aconseguit. Això genera efectes negatius en termes d'equitat respecte a les noves generacions. En efecte, l'equitat no depèn del grau de responsabilitat en la societat, sinó que va lligada al reconeixement de les capacitats i dels drets de cadascú, que permet adoptar disposicions favorables a les noves generacions tenint en compte les alternatives que procedeixen del diàleg amb les altres generacions¹¹³.

/ L'Estat incompleix sistemàticament el seu primer deure: assegurar la protecció sota qualsevol circumstància.

La manca de protecció social dels pobres

En la majoria dels països de la nostra regió, la seguretat social no és un sistema universal; per aquesta raó, la majoria de la població no té cobertura social¹¹⁴. Només una minoria es beneficia de les prestacions a curt termini (tractaments mèdics), i a llarg termini (jubilació). Des de fa dues dècades, a partir de l'experiència xilena, les Assegurances dels Fons de Pensió han proliferat, protegides per una legislació que les ha afavorit i consolidat. Per exemple, al Perú, compten amb més de dos milions d'afiliats, mentre que els serveis públics de la Seguretat Social per a la Salut tendeixen a disminuir. Cal dir que, en alguns països, s'han multiplicat les assegurances privades, inaccessibles a la majoria.

La debilitat de la protecció social és un dels indicadors del baix nivell de desenvolupament humà. Des d'aquest punt de vista, els infants, els adolescents i els joves són la població més vulnerable amb motiu de la desestabilització que genera per a les famílies pobres qualsevol malaltia, no únicament per les dificultats d'accés al sistema públic de salut, sinó

també pels preus elevats dels medicaments. Les recents promeses electorals com ara «Salut per a tots», «Aigua per a tothom», «Seguretat social i salut per a tothom» romanen incomplertes en la majoria dels països de la nostra regió.

L'Estat «autoritza» múltiples formes de violència contra els més vulnerables: els infants i els adolescents

L'acceptació social de la violència fa que la violència física, sexual i psicològica se segueixi considerant un fenomen inevitable i normal. La que no deixa rastre visible no existeix. Més de sis milions d'infants i d'adolescents pateixen cada any greus abusos; uns dos milions d'aquests són víctimes de la violència sexual amb finalitats comercials, mentre que 80.000 moren a causa dels maltractaments patits dins la família.

La forma més estesa i quasi banalitzada de violència és la que es troba a la família¹¹⁵, en la qual les dones i els infants de qualsevol edat són habitualment les primeres víctimes. L'abandó de la llar per part dels infants i els adolescents els deixa als carrers i les places de la ciutat, que esdevenen progressivament el seu domicili. Aquest fenomen està molt correlacionat amb la violència dins la família. A la nostra regió, hi ha més d'un milió d'infants en situació «de carrer».

Davant d'aquesta realitat, es podria dir que els Estats de la regió «autoritzen» implícitament les diferents manifestacions de violències que afecten la infància i l'adolescència, en la mesura que aquestes no estan prohibides legalment¹¹⁶. Tret de l'Uruguai on la violència física està prohibida legalment, igual que a l'Equador, la República Dominicana, Hondures, Veneçuela i Haití que condemnen expressament els càstigs físics o corporals a l'escola, el 58% dels alumnes de l'Amèrica Llatina i del Carib no està protegit contra els càstigs corporals a classe¹¹⁷.

Encara que les manifestacions de violència armada s'hagin reduït en aquests darrers anys en alguns països de la regió, com ara el Perú, Nicaragua, el Salvador i Guatemala, s'han mantingut o fins i tot intensificat a Colòmbia i a Haití. Però cap país del continent no ha tingut treva en les violències socials i polítiques¹¹⁸ motivades per la insatisfacció, la lluita d'alguns sectors de la població per la millora dels seus sala-

¹¹³Ibidem, passim.

¹¹⁴Tant l'OIT el 2003 com el CEPAL el 2004 van subratllar que menys de la meitat de la població es beneficia de la seguretat social, vegeu A. Cimadamore, op. cit., p.17

¹¹⁵Paulo S Pinheiro, op. cit, paràgrafs 38-47

¹¹⁶Paulo S. Pinheiro, Estudi per a les Nacions Unides "Sur la Violence envers les enfants", p. 5. Paràgrafs 1 et 25.

¹¹⁷Vegeu Mónica Espósito, article per al BICE-Amèrica llatina, 2008

¹¹⁸A Concha-Eastman, «Le problème de la violence en Amérique latine», dins les Actes del Seminari - Taller Ilatinoamericà, Violence en Amérique latine, Lima, 2004, p. 43-50

ris, l'autonomia regional, el respecte dels drets humans, el dret a la terra, a l'aigua i a un entorn no contaminat.

A això se sumen els signes preocupants de l'existència de màfies i de crim organitzat que creen inseguretat a les ciutats, particularment als llocs urbans més poblats. El segrest d'infants, fins i tot de nadons i adolescents, no és aliè a aquesta realitat.

Amb tot, és important destacar que una de les situacions que expressa i produeix alhora violència és l'exclusió de la qual poblacions senceres són víctimes. L'absència de reconeixement, juntament amb l'estigmatització sistemàtica, són factors que afavoreixen la violència de carrer, la formació de bandes, el reforç i l'extensió d'organitzacions socialment no acceptades, com les maras que compten amb 30.000 nois i noies o més a Centreamèrica¹¹⁹.

Malgrat els progressos significatius en la sanció als responsables de les guerres internes de baixa intensitat, o les desaparicions i altres atrocitats, en nombrosos països de la regió els processos de reconciliació nacional, com al Salvador, a Guatemala, a Nicaragua, a Xile, a l'Argentina i al Perú, no s'han acabat, i els gestos de reparació tardans, fins i tot insignificants, envers les víctimes de la violència d'Estat són un deute ètic, humà i polític, sempre en espera de ser honorades.

Indicadors preocupants de la corrupció i del tràfic de drogues: un atemptat a la infància

A la regió andina, la producció del fulla de coca és el centre del conflicte; la seva utilització ancestral ha estat distorsionada i acusada de responsable del tràfic de drogues i d'un ús indegut de les seves qualitats.

Paradoxalment, els capdavanters de les campanyes en favor de l'eradicació del conreu de la coca són els que s'han compromès seriosament alhora en els càrtels internacionals. Bolívia, el Perú, l'Equador i Colòmbia estan sota sospita internacional, acusats de ser els responsables de la criminalitat i de la circulació de cocaïna al món.

Sense negar les relacions evidents entre els diners del tràfic de drogues i la corrupció estesa en el teixit social dels nostres

països¹²⁰, aquest ocupa un lloc cada cop més ampli, diari, banal en les relacions i les pràctiques socials de qualsevol tipus, en les transaccions comercials, en l'adquisició de municipi, en les licitacions tant públiques com privades, en les institucions de l'Estat i en les organitzacions de la societat civil, etc. No obstant això, en els sectors més pobres i més marginals (entre els quals hi ha els dels infants i adolescents) és on es percep la brutalitat dels estralls causats per la difusió extensiva i intensiva de les drogues.

Els nous corrents que volen instaurar una vigilància ciutadana, l'exigència de la transparència de la comptabilitat pública i més generalment l'ús de fons públics, la creació d'instàncies ètiques, de tribunals autònoms com el Tribunal dels Pobles són el resultat d'una nova presa de consciència dels estralls causats per la corrupció i la descomposició de la vida d'una nació que comporta la necessitat de combatre aquesta gangrena.

Com a síntesi: després d'aquest panorama sobre les tendències a la regió, vint anys després de l'entrada en vigor de la CDI, no és possible afirmar amb seguretat que les noves generacions d'infants i d'adolescents del nostre continent coneguin a curt o a mitjà termini un escenari amb menys exclusió, millors oportunitats per eliminar la discriminació i el racisme, l'eradicació efectiva de l'explotació sexual i econòmica dels infants i també la violència física, gràcies a polítiques i programes socials -finançats degudament- destinats als més desproveïts, en particular als infants i als adolescents.

Les violacions dels seus drets, és a dir l'incompliment dels compromisos assumits pels Estats quan van ratificar la CDI, desdibuixen l'esperança que n'havia despertat l'adopció. Cal dir que es troben encara moltes dificultats que cal afrontar perquè les noves generacions d'infants i d'adolescents llatinoamericans i caribenys arribin a superar el buit espiritual deixat en herència per la societat dels adults després de més de vint anys d'existència de la CDI.

Els projectes de vida per ser fecunds, tant a escala individual com col·lectiva, reclamen la renovació ètica i moral de la societat que faci que les persones es reconeguin com a éssers transcendentals, la vida dels quals valgui la pena

¹¹⁹A Concha-Eastman, op.cit p.47.

¹²⁰Vegeu Eduardo Gamarra, «La démocratie et les drogues en Amérique latine et dans les Caraïbes», PNUD, 2004, p. 245-257, que afirma també: « Poc països de la regió han aconseguit fugir del lligam entre democràcia i economia il·legal », p. 248), vegeu Francisco E.

Thoumi, «Notes sur corruption et les drogues illicites», PNUD, op. cit. p.259-264. Vegeu també Étude du Secrétaire général des Nations Unies sur la violence envers les enfants. Rapport sur les résultats de la consultation régionale pour les Caraïbes, Port Espagne, 2005

ser viscuda. Llavors el que està en joc és la dignitat per la qual els infants i els adolescents de la regió continuen fent sentir la seva veu i, mentre sigui així, l'esperança, malgrat tot, seguirà viva.

PROPOSTES PER AL COMPLIMENT DE LA CONVENCIO SOBRE ELS DRETS DE L'INFANT

- 1 Disposar de recursos suficients, garantits i creixents, per assegurar la inversió necessària per donar suport als drets econòmics, socials i culturals dels infants i dels adolescents.
- 2 Vigilar que les reformes legislatives siguin conformes als principis i les disposicions de la Convenció i que, en particular, es prenguin les mesures necessàries per posar-les en marxa a través de polítiques públiques, reconeixent la contribució de la societat civil i de les esglésies, especialment en la planificació, la vigilància i l'avaluació dels programes i dels serveis.
- 3 Definir els Plans nacionals d'acció a partir d'un ampli consens que impliqui plenament les organitzacions d'infants i d'adolescents, aportant els recursos necessaris per als plans i les estratègies de desenvolupament nacional i de reducció de la pobresa i de la desigualtat. Els Plans han de definir les finalitats, els terminis i els objectius concrets d'execució, validats i estretament vigilats per la societat civil i les jurisdiccions *ad hoc*.
- 4 Les migracions forçades resultants de la pobresa, de les desigualtats, de les violacions dels drets o de la violència que afecten milers d'infants, obliguen els Estats a concebre protocols de protecció dels drets dels infants en totes les fases del procés migratori, en particular en el cas dels infants no acompanyats, i afavorir els mecanismes de reunificació familiar.
- 5 Davant l'abandó deliberat de les polítiques públiques en favor dels adolescents, dels pobres, dels exclosos, cal exigir la posada en marxa d'accions que afavoreixin l'obertura de la ciutadania, que siguin un obstacle a l'estigmatització i a l'associació d'aquestes franges de joventut amb la inseguretat urbana, i que permetin superar les tendències repressives que pateixen, fins i tot quan es tracta d'adolescents en conflicte amb la llei.
- 6 Davant de l'esquerda entre generacions, els estats han de promoure polítiques actives a tot arreu on es teixeixen processos nous o renovats de comunicació i d'interacció, partint del principi del reconeixement del dret dels infants a ser escoltats i considerant les seves opinions en qualsevol decisió que els afecti.
- 7 Aturar la violència contra els infants és una obligació de la qual els Estats no poden eximir-se. La posada en marxa de les recomanacions de l'estudi mundial sobre la violència envers els infants, inclosa la seva aproximació als gèneres, adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides, ha de ser adoptada de manera urgent i prioritària pels Estats. S'han de garantir els mecanismes de vigilància i de seguiment per la societat civil i les Esglésies, entre altres, i cal combatre qualsevol forma d'impunitat com la impunitat que gaudeix la violència contra els infants.
- 8 Assegurar la protecció social universal és una responsabilitat que els Estats no poden delegar. S'ha de recolzar en el principi d'accessibilitat, de cobertura, de bona qualitat i d'eficàcia dels serveis, prioritàriament per als sectors pobres i exclosos de la infància.
- 9 El dret al desenvolupament i a la supervivència està estretament lligat a l'ambient familiar i, a través d'aquest, a la capacitat de la mare, del pare o dels tutors dels infants de disposar d'autèntiques rendes. És indispensable substituir les polítiques assistencials, amb els seus efectes de dependència, per polítiques que permetin l'accés a feines dignes i encoratjar diverses formes d'associació o de cooperació.
- 10 Avui és urgent que els Estats assumeixin amb transparència la lluita contra el crim organitzat i la corrupció. Els infants llatinoamericans tenen el dret de créixer alliberats d'aquesta xacra i de les formes perverses de submissió i d'esclavitud que comporta.

GRUP EXPERTS AMÈRICA LLATINA

Pare Alejandro Cussianovich

Perú

Sacerdot catòlic. Mestre. Entre les funcions que ha desenvolupat, cal destacar: des del 1964, treballa amb la Joventut Obrera Cristiana; participa en la Xarxa de l'Educació als Drets Humans i la Pau del CEPAL, Perú; conseller tècnic de la Subcomissió Intersectorial d'elaboració del Pla d'Acció Nacional per a la Infància 1992-1995, Ministeri de Presidència; membre de l'equip de l'Institut de Formació per a Educadors de Joves, Adolescents i Infants Treballadors per a Amèrica Llatina i el Carib (IFEJANT); membre del Fòrum Educatiu del Perú; col·laborador del Moviment Nacional d'Infants, Adolescents Treballadors Organitzats del Perú (MNATSOP); consultor del Grup de Treball que revisa el Text Únic Ordenat del Codi dels Infants i Adolescents. Comissió de la Dona, Desenvolupament Humà i Esport. Parlament de la República; professor de la Llicenciatura de Polítiques Socials i Promoció de la Infància de la Universitat Nacional de Sant Marc, Perú. De les seves publicacions, destaquem: *Infants treballadors, treballadores: Importància i Paper Social*, IFEJANT 1997-1998, *Mòduls I i II*; *La participació com a interès superior de l'Infant*, 2000; *Història del Pensament Social sobre la Infància*, UNMSM, agost de 2003; *Estudi sobre la infància-Subjecte de drets i protagonista*, 2006; *Aprendre la condició humana - Estudi sobre la pedagogia de la tendresa*, 2007.

Marian de Del Aguila

Guatemala

Llicenciada en Treball Social. Ha exercit, entre altres, els càrrecs següents: secretària de direcció de la Federació Institucional de Promoció dels Drets de la Infància, CIPRODENI; responsable del Pla per a la Prevenció i l'Assistència als Maltractament i Abusos Sexuals d'infants i d'adolescents a Guatemala; com a representant de CIPRODENI, ha participat en la Federació Subregional de Mèxic, de l'Amèrica Central, de Panamà i de la República Dominicana per als Drets de la Infància; cofundadora i membre del Comitè director de l'Associació per a l'Eliminació de la Prostitució, de la Pornografia, del Turisme i del Tràfic Sexual d'infants i d'adolescents a Guatemala; responsable de la coordinació i de la posada en marxa del Projecte "Poder Créixer" a Guatemala; coordinadora de l'elaboració del Diagnòstic de la situació dels Drets de la infància a Guatemala per a Save the Children. Com a consultora: porta a terme recerques per al projecte "Poder créixer" sobre l'Aplicació de la Convenció dels Drets de l'Infant als onze països on són presents les organitzacions relacionades amb el projecte, responsable de la coordinació del procés d'elaboració dels 2n i 3r informe alternatiu sobre l'aplicació de la Convenció del Drets de l'Infant a Guatemala.

Mónica Espósito

Xile

Sociòloga, Universitat Catòlica de Xile. Diplomada en Mediació Familiar, Institut Carlos Casanueva, Santiago; Gestió Social Banc Interamericà de Desenvolupament, Washington, D.C. Entre les funcions que ha exercit, podem subratllar: directora social dels municipis de Port Montt i de Machalí; Directora Regional VI Regió, Servei Nacional de Menors, organisme de l'Estat encarregat d'executar programes per a infants perjudicats en els seus drets; directora regional metropolitana del Servei Nacional de Menors; cap tècnic nacional del Servei Nacional de Menors; directora de Programes Socials de "Hogar de Cristo"; directora de la Unitat de Desenvolupament i d'Estudis de "Hogar de Cristo" i mediadora familiar al Tribunal de la Família que defensa els interessos i els drets dels infants. Membre de 5 directoris d'organitzacions sens ànim de lucre que desenvolupen programes socials a favor de la infància perjudicada en els seus drets.

Norberto Liwski

Argentina

Dr. Norberto Liwski - Metge, pediatre social. De 2003 a 2007, el Dr. Liwski ha estat vicepresident del Comitè dels Drets de l'Infnt de Nacions Unides. Entre les nombroses funcions que ha exercit, podem destacar: expert de l'Institut Interamericà dels Infants i dels Adolescents, organisme especialitzat de l'Organització dels Estats d'Amèrica (OEA); president de l'Associació Internacional de Medicina Humanitària; president de Defensa dels Infants Internacional (DNI), secció Argentina; president del Comitè per a la Defensa de la Salut, de l'Ètica Professional i dels Drets Humans; exsecretari adjunt d'Infància, Família i Desenvolupament Humà, província de Buenos Aires; expresident del Consell Nacional de la Infància, Adolescència i Família; conseller especialitzat de la Direcció General de Cultura i Educació de Buenos Aires. Entre les seves activitats dins l'ensenyament, podem esmentar: director del curs de 3r cicle "Adolescència i Ciutadania: Mediació Juvenil, una eina per a l'exercici dels drets", Universitat Nacional de Sant Martín i director del Programa d'Actualització d'Adolescència i Ciutadania, Facultat de Dret de la Universitat de Buenos Aires.

Pare José Antonio López

Equador

Religiós i sacerdot terciari caputxí. Mestre, especialitzat en Pedagogia de Reeduació; actualment és president dels terciaris caputxins a l'Equador i director de l'OPAN (Oficina de Pastoral de l'Infant i de l'Adolescent). Té 53 anys d'experiència com a educador d'adolescents amb dificultat a Colòmbia, a Itàlia i a l'Equador, i també com a formador d'educadors. Ha creat a Quito el Centre d'Orientació Juvenil "Virgilio Guerrero" amb el projecte socioeducatiu "La Comunitat terapèutica" per al desenvolupament integral i la formació professional dels adolescents en conflicte amb la llei. Ens diu que el seu èxit més important ha estat seguir sentint passió per la seva missió, que la dificultat més gran és haver de perdre temps en activitats de despatx i que el seu ideal, fins que tingui forces, és servir perquè "un adolescent amb dificultats és una crida de l'Amor."

María Isabel Peñaloza

Bolívia

Treballadora social, diplomada per la Universitat de Saint André (La Paz) va començar la seva vida professional el 1975 en un centre "d'observació i de diagnòstic" per a infants i adolescents, i des de llavors, la defensa i la promoció dels seus drets ha esdevingut una part important del seu projecte vital. Ha ocupat càrrecs d'execució i de direcció a les estructures d'Estat de protecció de la infància i de l'adolescència; durant aquesta experiència, ha passat de la concepció de "menors en situació irregular" com a objecte de protecció/repressió, al seu reconeixement com a persones, amb drets exigibles i també amb responsabilitats. És directora executiva de Defensa dels Infants Internacional (DNI) - Secció Bolívia, en representació de la qual participa en trobades nacionals i internacionals de presa de posició sobre l'assumpte. Mereix una menció especial per la seva participació activa, amb altres institucions i organitzacions d'infants i d'adolescents, en accions que busquen la constitucionalització dels seus drets humans i específics. Ha estat membre de l'equip de redacció de la proposta d'introduir el punt de vista de la infància i de l'adolescència en la nova Constitució Política.

Pare Clodoveo Piazza, s.j.

Brasil

És nascut a Milà, a Itàlia, en una família d'empresaris. Després d'obtenir el diploma en Economia i Comerç a la Universitat Catòlica, va anar en peregrinatge a Lourdes i quan va tornar, va prendre la decisió de fer-se jesuïta. Va arribar al Brasil com a missioner i s'ha associat a l'Organització d'Ajuda Fraternal que és en un dels sectors més pobres i perillosos de Salvador de Bahia. El Pare Clodoveo ha transformat l'OAF de simple orfenat clàssic en una obra extraordinària que el BID ha reconegut com el projecte de desenvolupament per a la infància i l'adolescència més avançat de Sud-amèrica. Ha fet de secretari de l'Estat de Bahia a càrrec del Ministeri per Lluitar contra la Pobresa i les Desigualtats Socials. El Banc Mundial ha considerat els programes de l'Estat de Bahia com a models i ha invitat a presentar-los a Shanghai, Xina, durant una trobada mundial. Forma part del Consell Federal per a la Defensa dels Drets dels Infants i dels Adolescents a Brasília. Ha participat en la redacció del "Estatuto de la infancia y la adolescencia" És un dels coordinadors del sector social de la Companyia de Jesús per a Amèrica Llatina. Ha estat Vicepresident del Bice.

Diana González Perrett

Uruguai

Fa gairebé 20 anys que treballa amb infants i adolescents. Està compromesa en situacions de gran vulnerabilitat social per una participació intensa. Com a advocada, apadrina i aconsella infants i adolescents respecte als seus drets, així com institucions públiques i privades. Dóna prioritat a tasques que influeixen en les polítiques públiques de la infància i de l'adolescència. Treballa amb organitzacions com ara Joventut per a Crist, Infància Adolescència Ciutadana i el Bice (Projecte Veus), amb els organismes estatals com el poder legislatiu, l'Institut de l'Infant i de l'Adolescent de l'Uruguai i amb l'Institut Interamericà de l'Infant, entre altres. Porta a terme recerques sobre la violència sexual i intrafamiliar, l'acollida familiar, l'adopció/la venda, la desinstitucionalització, etc., tenint en compte el punt de vista dels drets i de la perspectiva de gènere. Entre les seves publicacions, destaquem: *Normes pénales de protection et de restitution de droits face à la violence sexuelle envers les enfants et les adolescents. Législation comparée de onze pays d'Amérique du Sud ; Cadres normatifs sur le trafic aux fins d'exploitation sexuelle infantile et pornographie infantile dans le Mercosur, en Bolivie et au Chili*. Ed. Montevideo 2004.

La Convenció sobre els Drets de l'Infant

Adoptada per l'Assemblea
General de les Nacions Unides
el 20 de novembre de 1989

ARTICLES DE LA CONVENCIO SOBRE ELS DRETS DE L'INFANT

Preàmbul

Els estats membres d'aquesta Convenció,

Considerant que, d'acord amb els principis proclamats a la Carta de les Nacions Unides, el reconeixement de la dignitat inherent i dels drets iguals i inalienables de tots els membres de la família humana són el fonament de la llibertat, la justícia i la pau del món,

Tenint present que els pobles de les Nacions Unides, a la Carta, han reafirmat la seva fe en els drets humans fonamentals i en la dignitat de promoure el progrés social i elevar el nivell de vida dins d'un concepte més ampli de llibertat,

Reconeixent que les Nacions Unides, en la Declaració Universal dels Drets Humans, han proclamat i acordat que tothom té tots els drets i llibertats que hi són enunciats sense cap classe de distinció per raó de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o d'altra mena, d'origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició,

Recordant que, a la Declaració Universal dels Drets Humans, les Nacions Unides han proclamat que la infància té dret a una assistència i atenció especials,

Amb el convenciment que la família, com a grup fonamental de la societat i com a medi natural per al creixement i el benestar de tots els seus membres, i particularment dels infants, ha de rebre la protecció i l'assistència necessàries per a poder assumir plenament les seves responsabilitats dins de la comunitat,

Reconeixent que l'infant, per aconseguir un desenvolupament ple i harmoniós de la seva personalitat, ha de créixer en un medi familiar, en una atmosfera de felicitat, amor i comprensió,

Considerant que l'infant ha de ser preparat per a viure una vida individual en la societat i educat en l'esperit dels ideals proclamats a la Carta de les Nacions Unides, i especialment en un esperit de pau, tolerància, dignitat, llibertat, igualtat i solidaritat,

Tenint present que la necessitat de prestar atenció especial a l'infant ha estat estatuïda a la Declaració dels Drets de l'Infant de Ginebra de 1924 i a la Declaració de Drets de l'Infant adoptada per les Nacions Unides el 1959, i reconeguda a la Declaració Universal dels Drets Humans, al Pacte Internacional sobre Drets Civils i Polítics (particularment els articles 23 i 24), al Pacte Internacional sobre Drets Econòmics, Socials i Culturals (especialment a l'article 10) i als estatuts i normatives de les institucions especialitzades i de les organitzacions internacionals relacionades amb el benestar dels infants,

Tenint present que, tal com assenjala la Declaració dels Drets de l'Infant adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides de 20 de novembre de 1959, «l'infant, per raó de la seva immaduresa mental i física, necessita atenció i salvaguarda especials, i protecció legal adequada, tant abans del seu naixement com després»,

Recordant les disposicions de la Declaració sobre els principis legals i socials referits a la protecció i el benestar de l'infant, amb especial referència a l'acolliment i a l'adopció nacional i internacional (Resolució 41/85 de l'Assemblea General de 3 de desembre de 1986); les Normes mínimes de les Nacions Unides per a l'administració de la justícia de menors («Normes de Beijing») (Resolució 40/33 de l'Assemblea General de 14 de desembre de 1975); Declaració sobre la protecció de la dona i l'infant en estats d'emergència o de conflicte armat (Resolució 3318, XXIX) de l'Assemblea General de 14 de desembre de 1975,

Reconeixent que a tots els països del món hi ha infants que viuen en condicions excepcionalment difícils i que aquests infants necessiten una consideració especial,

Valorant degudament la importància de les tradicions i dels valors culturals de cada poble per a la protecció i el desenvolupament harmoniós de l'infant,

Reconeixent la importància de la cooperació internacional per a millorar les condicions de vida dels infants a tots els països, i particularment als països en vies de desenvolupament,

Han acordat el que segueix:

Resum no oficial de la Convenció

Preàmbul

El preàmbul recorda els principis fonamentals de les Nacions Unides i les disposicions específiques d'alguns tractats i declaracions relatius als drets de l'home; reafirma la necessitat de proporcionar als infants la cura i l'assistència especials a causa de la seva vulnerabilitat; subratlla de manera especial la responsabilitat primordial de la família pel que fa a la protecció i l'assistència, la necessitat d'una protecció jurídica i no jurídica de l'infant abans i després del naixement, la importància del respecte dels valors culturals de la comunitat de l'infant i el paper vital de la cooperació internacional perquè els drets de l'infant es facin realitat.

Definició d'infant

S'entén per infant tot ésser humà des del seu naixement fins als divuit anys d'edat, llevat que legalment hagi aconseguit abans la majoria d'edat.

No-discriminació

Els Estats han de garantir els drets d'aquesta Convenció a tot infant, sense excepció; i hauran de prendre les mesures que calguin per protegir els infants de tota classe de discriminació.

Interès superior de l'infant

Totes les mesures respecte a un infant han d'estar basades principalment en la seva consideració i el seu interès. Correspon a l'Estat d'assegurar una protecció i cura adequades, quan els pares o altres persones no tinguin capacitat per a fer-ho.

Aplicació dels drets

És obligatori per a l'Estat adoptar les mesures necessàries per donar efectivitat a tots els drets reconeguts en la present Convenció.

Part I

Article 1

Pel que fa a aquesta Convenció, s'entén per infant tot ésser humà menor de 18 anys, tret que en virtut de la llei que li sigui aplicable hagi assolit la majoria d'edat abans.

Article 2

1. Els estats membres han de respectar els drets enunciats en aquesta Convenció i assegurar-los a tots els infants sota la seva jurisdicció sense cap mena de discriminació, independentment de la raça, el color, el sexe, la llengua, la religió, l'opinió política o d'altra mena, l'origen nacional, ètnic o social, la posició econòmica, la incapacitat física, el naixement o qualsevol altra condició de l'infant, dels seus pares o dels seus tutors legals.
2. Els estats membres prendran totes les mesures adequades per assegurar que l'infant estigui protegit contra tota classe de discriminació o càstig per mor de la condició, les activitats, les opinions expressades o de les creences dels seus pares, tutors legals o familiars de l'infant.

Article 3

1. En totes les accions que concerneixen l'infant, tant si són portades a terme per institucions de benestar social públiques o privades, tribunals de justícia, autoritats administratives o cossos legislatius, la consideració principal ha de ser l'interès primordial de l'infant.
2. Els estats membres es comprometen a assegurar als infants tota la protecció i atenció necessàries per a llur benestar, tenint en compte els drets i els deures dels seus pares, tutors legals o d'altres persones que en tinguin la responsabilitat legal i, amb aquest fi, han de prendre totes les mesures legislatives i administratives adequades.
3. Els estats membres han d'assegurar que les institucions, els serveis i els equipaments responsables de l'atenció o la protecció dels infants compleixin les normes establertes per l'autoritat competent, especialment pel que fa a la seguretat, la salubritat, el nombre i la competència del personal, i també que hi hagi supervisió professional.

Article 4

Els estats membres han d'adoptar totes les mesures legislatives, administratives i d'altres d'adequades per fer efectius els drets reconeguts en aquesta Convenció. Pel que fa als drets econòmics, socials i culturals, els estats membres han de prendre aquestes mesures tant com els ho permetin els seus recursos i, si fos necessari, dins del marc de la cooperació internacional.

Article 5

Els estats membres han de respectar les responsabilitats, els drets i els deures dels pares i, si fos el cas, els dels membres de la família extensa o de la comunitat d'acord amb els usos locals, dels tutors legals o altres persones que en tinguin la responsabilitat i d'acord amb el desenvolupament de les capacitats de l'infant donar-li la direcció i la guia adequades perquè pugui exercir els drets reconeguts en aquesta Convenció.

Article 6

1. Els estats membres reconeixen que tot infant té el dret intrínsec a la vida.
2. Els estats membres han d'assegurar al màxim possible la supervivència i el desenvolupament de l'infant.

Superviència i desenrotllament

Tot infant té el dret intrínsec a la vida i és obligació de l'Estat de garantir la seva supervivència i el seu desenrotllament.

Nom i nacionalitat

Tot infant té dret a un nom des del seu naixement i a obtenir una nacionalitat.

Article 7

1. L'infant ha de ser enregistrat immediatament després del seu naixement i des d'aquest moment té dret a un nom, a tenir una nacionalitat i, fins on sigui possible, el dret a conèixer els seus pares i a ser pujat per ells.
2. Els estats membres han d'assegurar l'efectivitat d'aquests drets d'acord amb la seva legislació nacional i les obligacions concretes en virtut dels acords internacionals en aquest camp, especialment quan altrament l'infant mancaria de nacionalitat.

Direcció i orientació paternes

És obligatori per a l'Estat respectar els drets i els deures dels pares o de familiars que siguin legalment responsables en ordre a donar-li, d'acord amb el desenvolupament de les capacitats de l'infant, la guia adequada per a exercir els seus drets.

Article 8

1. Els estats membres es comprometen a respectar el dret de l'infant a preservar la seva identitat, incloent-hi la nacionalitat, el nom i el parentiu familiar, d'acord amb la llei i sense interferències il·lícites.
2. Si un infant fos privat il·legalment d'algun dels elements de la seva identitat, o de tots, els estats membres li prestaran l'assistència i la protecció adequades amb la finalitat de restablir ràpidament la seva identitat.

Preservació de la identitat

L'Estat té l'obligació de protegir i, si cal, restablir la identitat de l'infant, en cas que es veïés privat de part o de tots els elements de la seva identitat, com ara nom, nacionalitat i vincles familiars.

Article 9

1. Els estats membres vetllaran perquè l'infant no sigui separat dels seus pares contra llur voluntat, tret de quan les autoritats competents, d'acord amb la legislació i els procediments aplicables, decideixin que aquesta separació és necessària per a l'interès primordial de l'infant. Aquesta decisió pot ser necessària en casos especials, com quan els pares maltracten o abandonen l'infant o quan els pares viuen separats i s'ha de prendre una decisió sobre el lloc de residència de l'infant.
2. En qualsevol procediment relatiu al paràgraf 1, totes les parts interessades han de tenir l'oportunitat de participar-hi i de donar a conèixer la seva opinió.
3. Els estats membres han de respectar el dret de l'infant separat d'un dels seus pares o d'ambdós de tenir relacions personals i contacte directe amb tots dos regularment, tret de si això va contra el seu interès primordial.

Separació dels pares

És un dret de l'infant viure amb els seus pares, excepte en els casos en què la separació sigui necessària de cara a l'interès superior del mateix infant. És dret de l'infant mantenir contacte directe amb ambdós pares, si està separat d'un o de tots dos. Correspon a l'Estat responsabilitzar-se d'aquest aspecte en cas que la separació hagi estat produïda per la seva acció.

Reunificació familiar

És dret dels infants i dels seus pares sortir de qualsevol país i entrar en el propi, amb vista a la reunificació familiar o al manteniment de la relació entre pares i fills.

Retencions i trasllats il·lícits

És obligació de l'Estat adoptar les mesures que calguin per tal de lluitar contra les retencions i trasllats il·lícits d'infants a l'estranger, tant si és per un dels seus pares com per una tercera persona.

4. Quan aquesta separació sigui el resultat d'una mesura presa per un estat membre, com ara la detenció, l'emprisonament, l'exili, la deportació o la mort (inclosa la mort per qualsevol causa mentre la persona estigui sota la custòdia de l'Estat) d'un dels pares de l'infant o de tots dos, o de l'infant, l'estat membre, quan li ho demanin, ha de donar la informació essencial sobre el lloc on es troben el membre o els membres absents de la família a l'infant, als pares o, si convé, a un altre membre de la família, tret que amb això l'infant pogués resultar perjudicat. A més, els estats membres s'han d'assegurar que la presentació d'aquesta petició no comporti conseqüències adverses per a la persona o les persones implicades.

Article 10

1. D'acord amb l'obligació dels estats membres segons l'article 9, paràgraf 1, tota sol·licitud feta per un infant o pels seus pares per entrar en un estat membre o sortir-ne amb l'objectiu de reunificar la família, han de ser tramitades pels estats membres positivament, humanament i expeditivament. A més, els estats membres han d'assegurar que la presentació d'aquesta sol·licitud no tingui conseqüències adverses per als sol·licitants ni per als seus familiars.
2. Un infant els pares del qual visquin en estats diferents té el dret de tenir relacions personals i contactes directes amb tots dos progenitors amb regularitat, tret de circumstàncies excepcionals. Amb aquesta finalitat, i d'acord amb els deures dels estats membres establerts a l'article 9, paràgraf 2, els estats membres han de respectar el dret de l'infant i dels seus pares a sortir de qualsevol país, fins i tot del propi, i d'entrar al seu propi país. El dret a sortir de qualsevol país solament estarà subjecte a les restriccions legals i que siguin necessàries per a protegir la seguretat nacional, l'ordre públic, la salut o la moral públiques o els drets i les llibertats d'altres persones, i en consonància amb els altres drets reconeguts en aquesta Convenció.

Article 11

1. Els estats membres han de prendre mesures per evitar el trasllat il·lícit d'infants a l'estranger i que siguin retinguts il·lícitament.
2. Amb aquesta finalitat, els estats membres han de promoure l'establiment d'acords bilaterals o multilaterals, o l'adhesió als acords existents.

Article 12

1. Els estats membres han d'assegurar a l'infant amb capacitat de formar un judici propi el dret a manifestar la seva opinió en tots els afers que l'afectin. Les opinions de l'infant han de ser tingudes en compte segons la seva edat i maduresa.
2. Amb aquesta finalitat, l'infant han de tenir especialment l'oportunitat de ser escoltat en qualsevol procediment judicial o administratiu que l'afecti, bé directament, bé per mitjà d'un representant o d'una institució adequada, d'acord amb les normes de procediment de la legislació.

L'opinió de l'infant

L'infant té dret a expressar la seva opinió i que aquesta sigui tinguda en compte en tots els assumptes que l'afectin.

Article 13

1. L'infant té el dret a la llibertat d'expressió; aquest dret inclou el dret a cercar, rebre, i difondre informació i idees de tota mena, sense consideració de fronteres, sigui oralment, per escrit, o impreses en forma d'art o per qualsevol altre mitjà triat per l'infant.
2. L'exercici d'aquest dret pot estar subjecte a algunes restriccions, que seran només les que prevegi la llei i que siguin necessàries:
  - a) per respecte als drets o a la reputació d'altri; o
  - b) per a la protecció de la seguretat nacional, de l'ordre públic o de la salut o la moral públiques.

Llibertat d'expressió

Tot infant té dret a cercar, rebre i difondre informacions i idees de tota classe, sempre que això no perjudiqui els drets dels altres.

Article 14

1. Els estats membres han de respectar el dret de l'infant a la llibertat de pensament, de consciència i de religió.
2. Els estats membres han de respectar els drets i els deures dels pares i, si convé, dels tutors legals, a dirigir l'infant en l'exercici del seu dret d'acord amb el desenvolupament de les seves facultats.
3. La llibertat a manifestar la pròpia religió o les pròpies creences només pot tenir les limitacions legals necessàries per a protegir la seguretat, l'ordre, la salut o la moral públiques, i els drets i les llibertats fonamentals dels altres.

Llibertat de pensament, consciència i religió

L'infant té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió sota el guiatge dels seus pares, d'acord amb el desenrotllament de les seves facultats, i de conformitat amb les limitacions establertes per la llei.

Article 15

1. Els estats membres reconeixen els drets de l'infant a la llibertat d'associació i a la llibertat de reunió pacífica.
2. En l'exercici d'aquests drets no hi ha d'haver més restriccions que les establertes de conformitat amb la llei i que siguin necessàries en una societat democràtica en interès de la seguretat nacional o pública, l'ordre públic, la protecció de la salut o la moral públiques, o la protecció dels drets dels altres.

Llibertat d'associació

Tot infant té dret a la llibertat d'associació i de celebrar reunions, sempre que això no vagi contra els drets dels altres.

Protecció de la vida privada

Tot infant té dret a no ser objecte d'ingerències en la seva vida privada, família, domicili i correspondència, i a no ser atacat en el seu honor.

Accés a la informació adequada

Els mitjans de comunicació social acompleixen un paper important pel que fa a la difusió d'informació destinada als infants, que tingui com a finalitat promoure el seu benestar moral, el coneixement i comprensió entre els pobles, i que respecti la cultura de l'infant. És obligació de l'Estat prendre mesures de promoció respecte a això i protegir l'infant contra tota informació i material perjudicial per al seu benestar.

Responsabilitat dels pares

És responsabilitat primordial d'ambdós pares la criaça dels infants i és deure de l'Estat brindar-los assistència en aquesta tasca.

Article 16

1. Cap infant no pot ser subjecte d'interferències arbitràries o il·legals en la seva vida privada, la seva família, domicili o correspondència, ni d'atacs il·legals al seu honor i reputació.
2. L'infant té dret a la protecció de la llei contra aquestes interferències o atacs.

Article 17

Els estats membres reconeixen la importància de la funció dels mitjans de comunicació i han de vetllar perquè l'infant tingui accés a informacions procedents de diverses fonts nacionals i internacionals, especialment les que tenen per finalitat promoure el seu benestar social, espiritual i moral, i la seva salut física i mental. Amb aquesta finalitat, els estats membres:

1. Han d'encoratjar els mitjans de comunicació social a difondre informació i materials informatius que siguin beneficiosos socialment i culturalment per a l'infant d'acord amb l'esperit de l'article 29;
2. Han de promoure la cooperació internacional en la producció, l'intercanvi i la difusió d'aquesta informació i d'aquest material informatiu procedent de diverses fonts nacionals i internacionals;
3. Han d'encoratjar la producció i la difusió de llibres infantils;
4. Han d'encoratjar els mitjans de comunicació per tenir una atenció especial a les necessitats lingüístiques de l'infant que pertany a un grup minoritari o que sigui indígena;
5. Han de promoure el desenvolupament de la normativa adequada per a protegir l'infant de la informació o del material informatiu perjudicial per al seu benestar tenint en compte les disposicions dels articles 13 i 18.

Article 18

1. Els estats membres han d'esmerçar els seus millors esforços a assegurar el reconeixement del principi que el pare i la mare tenen responsabilitats comunes en l'educació i el desenvolupament de l'infant. Els pares o, si falten, els tutors legals tenen la responsabilitat primordial de l'educació i el desenvolupament de l'infant. L' preocupació fonamental ha de ser l'interès primordial de l'infant.
2. Amb la finalitat de promoure i garantir els drets enunciats en aquesta Convenció, els estats membres han de donar l'ajut oportú als pares i tutors perquè puguin acomplir les seves responsabilitats d'educar l'infant i han d'assegurar la creació d'institucions, equipaments i serveis per a l'atenció dels infants.

3. Els estats membres han de prendre totes les mesures apropiades perquè els infants de pares que treballen es beneficiïn dels serveis i equipaments de guarda d'infants a què tinguin dret.

Article 19

1. Els estats membres han de prendre totes les mesures legislatives, administratives, socials i educatives apropiades per protegir l'infant contra totes les formes de violència física o mental, lesions, abusos, abandonament o tracte negligent, maltractament o explotació, inclosos els abusos sexuals, físics o mentals, mentre està sota la tutela dels seus pares, tutors legals o de qualsevol altra persona que en tingui la tutela.
2. Aquestes mesures protectores, si cal, han d'incloure procediments efectius per a l'establiment de programes socials, amb la finalitat de donar el suport necessari a l'infant i als que en tenen la tutela, i també per a d'altres maneres de prevenir, detectar, informar, derivar, investigar, tractar i seguir els casos de maltractaments descrits més amunt, a més de les actuacions judicials, si fossin necessàries.

Article 20

1. Un infant privat temporalment o permanentment del seu entorn familiar o quan per al seu interès primordial no es pugui permetre que hi romangui, té dret a la protecció i l'ajuda especials de l'Estat.
2. Els estats membres, d'acord amb les seves legislacions nacionals, han d'assegurar una atenció alternativa a aquest infant.
3. Aquesta atenció pot comprendre, entre d'altres, l'acolliment familiar, la *kafala* de la llei islàmica, l'adopció o, si fos necessari, la col·locació en institucions apropiades per a l'atenció de l'infant. En considerar les solucions s'ha de prestar una especial atenció al fet que és desitjable que l'infant continuï la seva educació en el seu propi medi ètnic, religiós, cultural i lingüístic.

Protecció dels infants privats del seu ambient familiar

És obligació de l'Estat proporcionar una protecció especial als infants privats del seu ambient familiar i assegurar que puguin beneficiar-se d'alternatives apropiades que substitueixin l'atenció familiar o de la col·locació en un establiment apropiat, tenint en compte l'origen cultural de l'infant.

Protecció contra els maltractaments

És obligació de l'estat protegir els infants de totes les formes de maltractaments perpetrades pels pares o qualsevol altra persona responsable de la seva cura i establir mesures preventives i de seguiment pel que fa al cas.

Adopció

En els estats que reconeixen o permeten l'adopció, haurà de prevaldre sempre l'interès superior de l'infant i es tindran en compte totes les garanties necessàries per assegurar que l'adopció és admissible, així com les autoritzacions de les autoritats competents.

Article 21

Els estats membres que reconeixen o permeten l'adopció han d'assegurar que la consideració principal sigui l'interès primordial de l'infant i:

1. Han de vetllar perquè l'adopció de l'infant només sigui autoritzada per les autoritats competents, les quals han de determinar, d'acord amb la llei i les normatives aplicables, i tota la informació pertinent i fidedigna, que l'adopció es pot permetre en vista de la situació jurídica de l'infant en relació amb els seus pares, parents o tutors legals, i que, si n'és un requisit, les persones implicades hagin donat el consentiment informat per a l'adopció amb tot l'assessorament que pugui ser necessari;
2. Han de reconèixer que si l'infant no pot ser col·locat en una família d'acolliment o adoptiva, o no hi ha manera adequada d'atendre'l en el seu país d'origen, l'adopció entre països pot ser considerada com un mitjà alternatiu de l'atenció a la infància;
3. Han de prendre totes les mesures convenientes per assegurar que l'infant objecte d'adopció entre països gaudeixi de totes les salvaguardes i garanties equivalents a les de l'adopció nacional;
4. En l'adopció entre països han de prendre totes les mesures necessàries per a assegurar que l'adopció no proporcioni guanys econòmics indeguts als qui hi participin;
5. Quan escaigui, han de promoure els objectius d'aquest article pactant acords o convenis bilaterals o multilaterals i s'han d'esforçar a assegurar que la col·locació de l'infant en un altre país és duta a terme pels òrgans o les autoritats competents.

Infants refugiats

Una protecció especial serà proporcionada als infants considerats refugiats o que sol·licitin l'estatut de refugiats; i és obligació de l'Estat cooperar amb els organismes competents per garantir aquesta protecció i assistència.

Article 22

1. Els estats membres han de prendre les mesures apropiades perquè un infant que demana estatut de refugiat o que sigui considerat refugiat d'acord amb la llei i els procediments nacionals o internacionals, tant si va acompanyat pels seus pares com per un altra persona, rebi la protecció necessària i una assistència humanitària, i que gaudeixi dels drets aplicables enunciats en aquesta Convenció i en d'altres normatives de drets humans o de caràcter humanitari a què aquests estats s'hagin adherit.
2. Amb aquesta finalitat, els estats membres, si ho consideren convenient, han de cooperar en qualsevol esforç fet per les Nacions Unides per protegir i ajudar aquest infant a trobar els seus pares o d'altres membres de la família, o de qualsevol infant refugiat per obtenir la informació necessària perquè es reuneixi amb la seva família. Quan ni els pares ni els altres membres de la família puguin ser localitzats, l'infant ha de tenir la mateixa protecció que qualsevol altre infant privat temporalment o definitivament del seu medi familiar pel motiu que sigui, tal com s'enuncia en aquesta Convenció.

Article 23

1. Els estats membres reconeixen que l'infant disminuït físicament o mentalment ha de gaudir d'una vida plena i respectable en condicions que li assegurin dignitat, que li permetin d'arribar a valdre's per ell mateix i que li facilitin la participació activa en la comunitat.
2. Els estats membres reconeixen el dret de l'infant disminuït a rebre atencions especials i vetllaran perquè, d'acord amb els recursos disponibles, es presti a l'infant beneficiari i als qui tinguin la responsabilitat de la seva cura l'ajuda sol·licitada, i que aquesta sigui l'adequada a la situació de l'infant i dels pares o d'altres persones que en tinguin cura.
3. En consideració a les necessitats especials de l'infant disminuït, l'ajuda donada d'acord amb el paràgraf 2 ha de ser gratuïta sempre que sigui possible, tenint en compte els recursos econòmics dels seus pares o de les altres persones que en tinguin cura, i ha d'anar destinada a assegurar que l'infant disminuït tingui accés efectiu a l'educació, la formació, els serveis d'atenció a la salut, la preparació per

al treball, i les oportunitats d'esplai, i que rebi aquests serveis de manera adequada per a aconseguir la màxima integració social i desenvolupament individual possibles, inclòs el desenvolupament cultural, i espiritual.

4. Els estats membres han de promoure, amb esperit de cooperació internacional, l'intercanvi d'informació adequada en el camp de l'atenció preventiva de la salut i del tractament mèdic, psicològic i funcional dels infants disminuïts, i la difusió d'informació concernent els mètodes de rehabilitació i els serveis d'ensenyament i de formació professional, i l'accés a aquesta informació, amb l'objectiu que els estats membres puguin millorar llur capacitat i coneixements i ampliar llur experiència en aquest camp. En aquest aspecte, s'han de tenir especialment en compte els països en vies de desenvolupament.

Infants disminuïts

Els infants mentalment o físicament disminuïts tenen dret a rebre atencions, educació i ensinistrament especials, destinats a assolir la seva autosuficiència i integració activa en la societat.

Salut i serveis mèdics

L'infant té dret a gaudir del més alt nivell possible de salut i a tenir accés a serveis mèdics i de rehabilitació, molt especialment en aquells serveis relacionats amb l'atenció primària de salut, les cures preventives i la disminució de la mortalitat infantil. L'Estat ha de prendre les mesures que calguin orientades a l'abolició de les pràctiques tradicionals perjudicials per a la salut dels infants.

Article 24

1. Els estats membres reconeixen el dret de l'infant a gaudir del més alt nivell de salut possible i d'equipaments de tractament de les malalties i de restabliment de la salut. Els estats integrants s'han d'esforçar a assegurar que cap infant no sigui privat del seu dret a accedir a aquests serveis.

2. Els estats membres han d'assegurar la plena aplicació d'aquest dret i, especialment, han de prendre les mesures següents:
  - a) Reduir la mortalitat dels nadons i dels infants.
  - b) Assegurar la prestació de l'assistència mèdica i l'atenció a la salut que siguin necessàries a tots els infants, posant l'èmfasi en el desenvolupament de l'atenció primària de la salut.
  - c) En el marc de l'atenció primària de la salut, combatre les malalties i la desnutrició mitjançant, entre d'altres coses, l'aplicació de la tecnologia de què es disposi i el subministrament d'aliments nutritius adequats i d'aigua potable neta, prenent en consideració els perills i els riscos de pol·lució ambiental.
  - d) Assegurar atenció sanitària prenatal i postnatal a les mares.
  - e) Vetllar perquè tots els sectors de la societat, i especialment els pares i els infants, estiguin informats, tinguin accés a l'educació i rebin suport en l'ús dels coneixements bàsics sobre la salut i la nutrició dels infants, els avantatges de l'alletament matern, la higiene i la sanitat ambiental, i la prevenció d'accidents.
  - f) Desenvolupar l'atenció sanitària preventiva, l'orientació dels pares i l'educació i els serveis de planificació familiar.
3. Els estats membres han de prendre totes les mesures apropiades eficaces per bandejar les pràctiques tradicionals perjudicials per a la salut dels infants.
4. Els estats membres es comprometen a promoure i encoratjar la cooperació internacional per aconseguir progressivament la realització plena dels drets reconeguts en aquest article. Respecte a això, s'han de tenir en compte especialment les necessitats dels països en desenvolupament.

Nivell de vida

Tot infant té dret a beneficiar-se d'un nivell de vida adequat per al seu desenrotllament i és responsabilitat primordial dels seus pares que li proporcionin. És obligació de l'Estat adoptar mesures apropiades perquè aquesta responsabilitat pugui ser assumida i que ho sigui de fet, si cal mitjançant el pagament de la pensió alimentària.

Article 25

Els estats membres reconeixen el dret de l'infant que ha estat internat o bé col·locat en una família d'acolliment per les autoritats competents, amb la finalitat d'atendre, protegir o tractar la seva salut física o mental, a una revisió periòdica del tractament que rep i totes les altres circumstàncies rellevants en aquest internament o acolliment familiar.

Avaluació periòdica de l'internament

L'infant que ha d'estar internat per les autoritats competents per a la seva atenció, protecció o tractament de salut física o mental, té dret a una avaluació periòdica de totes les circumstàncies que van motivar el seu internament.

Seguretat social

Tot infant té dret a beneficiar-se de la seguretat social.

Article 26

1. Els estats membres han de reconèixer el dret de tots els infants a ser beneficiaris de la seguretat social i de les prestacions socials i han de prendre les mesures necessàries per aconseguir la plena realització d'aquest dret d'acord amb la legislació nacional.
2. Les prestacions s'haurien de concedir, si fos el cas, tenint en compte els recursos i les circumstàncies de l'infant i de les persones que tinguin la responsabilitat del seu manteniment, i també tota altra consideració pertinent a una sol·licitud de prestacions feta per l'infant o en nom seu.

Article 27

1. Els estats membres reconeixen el dret de tots els infants a un nivell de vida adequat al seu desenvolupament físic, mental, espiritual, moral i social.
2. Els pares o altres persones responsables de l'infant tenen l'obligació primordial d'assegurar, dins de les seves possibilitats econòmiques, les condicions de vida necessàries per al desenvolupament de l'infant.

3. Els estats membres, d'acord amb les condicions nacionals i segons els seus mitjans, han de prendre les mesures apropiades per ajudar els pares i les altres persones responsables de l'infant a fer efectiu aquest dret i, en cas de necessitat, han de donar ajut material i programes de suport, principalment pel que fa a la nutrició, el vestit i l'habitatge.
4. Els estats membres han de prendre les mesures pertinents per assegurar que els pares o altres persones que en tinguin la responsabilitat financera, satisfacin la pensió per a la manutenció i l'allotjament de l'infant, tant si viuen a l'estat integrant com a l'estranger. Especialment, si la persona que té la responsabilitat financera de l'infant viu en un estat diferent d'aquell on viu l'infant, els estats integrants han de promoure l'adhesió als acords internacionals o la signatura d'aquests acords, a més de fer tota altra gestió pertinent.

Article 28

1. Els estats membres reconeixen el dret de l'infant a l'educació, i amb l'objectiu d'aconseguir aquest dret progressivament i basant-se en la igualtat d'oportunitats, especialment han de:
  - a) Implantar l'ensenyament primari obligatori i gratuït per a tothom.

Educació

Tot infant té dret a l'educació i l'Estat té l'obligació d'assegurar-li almenys l'educació primària gratuïta i obligatòria. L'aplicació de la disciplina escolar haurà de respectar la dignitat de l'infant com a persona humana.

Objectius de l'educació

Els estats convenen que l'educació ha d'orientar-se al desplegament de la persona i les aptituds de l'infant, a fi de preparar-lo per a una vida adulta activa; i que ha d'infondre-li el respecte als drets humans fonamentals, el respecte envers els seus pares, la seva llengua i el seu entorn natural, i el respecte als seus valors culturals i nacionals tant com els de les altres civilitzacions.

- b) Fomentar el desenvolupament de formes diferents de l'ensenyament secundari, inclòs l'ensenyament general i el professional, i posar-lo a l'abast de tots els infants prenent les mesures pertinents, com ara implantant l'ensenyament gratuït i oferint ajut econòmic en cas de necessitat.
  - c) Mitjançant qualsevol mitjà adequat, fer que l'ensenyament superior sigui accessible a tothom, segons la capacitat de cadascú.
  - d) Posar a l'abast de tots els infants informació i orientació sobre les qüestions referents a l'educació i professionals.
  - e) Prendre mesures per a encoratjar l'assistència regular a l'escola i reduir les taxes d'abandonament escolar.
2. Els estats membres han de prendre totes les mesures adequades per assegurar que la disciplina escolar sigui administrada de manera compatible amb la dignitat humana de l'infant i de conformitat amb aquesta Convenció
3. Els estats membres han de fomentar i encoratjar la cooperació internacional pel que fa a l'educació, especialment amb l'objectiu de contribuir a eliminar la ignorància i l'analfabetisme del món, i facilitar l'accés als coneixements científics i tècnics i als mètodes d'ensenyament moderns. En aquest aspecte, s'ha de tenir en compte especialment les necessitats dels països en desenvolupament.

Article 29

1. Els estats membres convenen que l'educació de l'infant ha d'anar adreçada a:
  - a) Desenvolupar tant com es pugui la personalitat, el talent i la capacitat mental i física de l'infant;
  - b) Infondre en l'infant el respecte dels drets humans i les llibertats fonamentals i els principis consagrats en la Carta de les Nacions Unides.
  - c) Infondre en l'infant el respecte envers els seus pares, la seva pròpia identitat cultural, llengua i valors, i envers els valors nacionals del país on viu, del país d'on podria procedir i envers les civilitzacions diferents de la seva.
  - d) Preparar l'infant a una vida responsable en una societat lliure, amb esperit de comprensió, pau, tolerància, igualtat entre els sexes i amistat entre tots els pobles, grups ètnics, nacionals i religiosos i persones d'origen indígena.
  - e) Infondre en l'infant el respecte a l'entorn natural.
2. Cap punt d'aquest article o de l'article 28 ha de ser interpretat de manera que restringeixi la llibertat dels individus i de les entitats per a establir i dirigir institucions d'ensenyament, sempre que siguin respectats els principis del paràgraf 1 d'aquest article, i que l'educació donada en aquestes institucions s'ajusti a les normes mínimes de l'Estat.

Article 30

Als estats on hi hagi minories ètniques, religioses o lingüístiques, o persones d'origen indígena, a l'infant que pertanyi a una minoria o que sigui indígena no se li pot negar mai, en comunitat amb els altres membres del seu grup, el dret a gaudir de la seva pròpia cultura, a professar i practicar la seva pròpia religió i a utilitzar la seva pròpia llengua.

Article 31

1. Els estats membres reconeixen el dret de l'infant al descans i a l'esplai, a lliurar-se al joc i a les activitats d'esbarjo adequades a la seva edat, i a participar lliurement en la vida cultural i les arts.
2. Els estats membres han de respectar i promoure el dret de l'infant a participar plenament en la vida cultural i artística i han d'afavorir oportunitats de participació en activitats culturals, artístiques, recreatives i d'esplai.

Article 32

1. Els estats membres reconeixen el dret de l'infant a ser protegit contra l'explotació econòmica, i a fer qualsevol treball que pugui ser perillós o entorpir la seva educació, o que sigui perjudicial per a la seva salut o el seu desenvolupament físic, mental, espiritual, moral o social.
2. Els estats membres han de prendre mesures legislatives, administratives, socials i educatives per assegurar l'aplicació d'aquest article. Amb aquesta finalitat, i tenint en compte les disposicions pertinents i les normes internacionals, els estats integrants, en especial:
  - a) han de regular l'edat per començar a treballar;
  - b) han de regular l'horari i les condicions de treball, i
  - c) han d'estipular les multes i d'altres sancions encaminades a assegurar el compliment efectiu d'aquest article.

Article 33

Els estats membres han de prendre totes les mesures apropiades, fins i tot legislatives, socials i educatives, per protegir els infants de l'ús il·lícit dels estupefaents i les substàncies psicotròpiques enumerades en els tractats internacionals pertinents, i per impedir que els infants siguin utilitzats en la producció il·lícita i en el tràfic d'aquestes substàncies.

Article 34

Els estats membres es comprometen a protegir l'infant de totes les maneres d'explotació i d'abús sexual. Amb aquesta finalitat, els estats integrants, en particular, han de prendre totes les mesures necessàries per a impedir:

- a) la inducció i la coacció a un infant perquè participi en qualsevol activitat sexual il·legal;
- b) l'explotació d'infants en la prostitució o en d'altres pràctiques sexuals il·legals;
- c) l'explotació d'infants en espectacles i material pornogràfic.

Infants pertanyents a minories o pobles indígenes

És un dret dels infants que pertanyen a minories o a pobles indígenes tenir la seva pròpia vida cultural, practicar la seva religió i emprar el seu idioma.

Esbarjo, jocs i activitats culturals

L'infant té dret a l'esbarjo, al joc i a participar en les activitats artístiques i culturals.

Treball de menors

És obligació de l'estat protegir l'infant contra l'acompliment de qualsevol treball nociu per a la seva salut, educació o desenvolupament; fixar edats mínimes d'admissió al treball i reglamentar-ne les condicions.

Ús i tràfic d'estupefaents

És un dret dels infants ser protegits contra l'ús d'estupefaents i substàncies psicotròpiques; i els estats prendran mesures per impedir que estiguin involucrats en la producció o distribució d'aquesta mena de substàncies.

Explotació sexual

És un dret dels infants ser protegits de l'explotació i abús sexuals, incloent la prostitució i la seva utilització en pràctiques pornogràfiques.

Article 35

Els estats membres han de prendre totes les mesures nacionals, bilaterals i multilaterals convenients per impedir el segrest, la venda o el tràfic d'infants per qualsevol motiu i de qualsevol manera.

Article 36

Els estats membres han de protegir l'infant contra tota altra mena d'explotació que pugui perjudicar qualsevol aspecte del seu benestar.

Venda i tràfic d'infants

És obligació de l'estat prendre totes les mesures necessàries per prevenir la venda i el tràfic d'infants.

Altres formes d'explotació

És dret de l'infant rebre protecció contra totes les altres formes d'explotació no considerades en els quatre articles anteriors.

Article 37

Els estats membres han de vetllar perquè:

- a) Cap infant no sigui sotmès a tortura o cap altre tractament o càstig inhumà o degradant. Especialment, no s'ha d'imposar la pena capital ni la de presó perpètua sense la possibilitat d'excarceració pels delictes comesos per menors de 18 anys.
- b) Cap infant no sigui privat de la seva llibertat il·legalment o arbitràriament. La detenció o l'empresonament d'un infant només pot portar-se a terme d'acord amb la llei i només com a última mesura, i durant el període de temps més curt possible que correspongui.
- c) Tot infant privat de llibertat ha de ser tractat amb la humanitat i respecte a la dignitat inherent a la persona humana i tenint en compte les necessitats d'una persona de la seva edat. Especialment, un infant privat de llibertat ha d'estar separat dels adults, tret que es considerés convenient per a l'interès primordial de l'infant, i ha de tenir dret a mantenir el contacte amb la seva família per mitjà de correspondència o visites, tret de circumstàncies excepcionals;

- d) Tot infant privat de la seva llibertat ha de tenir dret a un accés ràpid a l'assistència legal o d'altra que sigui adequada i a recusar la legalitat de la seva privació de llibertat davant d'un tribunal o d'una altra autoritat competent, independent i imparcial i a una resolució ràpida de l'actuació.

Tortura i privació de llibertat

Cap infant no serà sotmès a tortura, a penes o tractes cruels, inhumans o degradants, a la pena capital, a la presó perpètua i a la detenció o empresonament il·legals o arbitraris. Tot infant privat de llibertat haurà de ser tractat amb humanitat, estarà separat dels adults, tindrà dret a mantenir contacte amb la seva família i a tenir accés ràpid a l'assistència jurídica o a altra assistència adequada.

Conflictes armats

Cap infant que no hagi complert els quinze anys d'edat no haurà de participar directament en hostilitats o ser reclutat per les forces armades. Tots els infants afectats per conflictes armats tenen dret a rebre una protecció i una cura especials.

Article 38

1. En els conflictes armats que afectin un infant, els estats membres es comprometen a respectar i vetllar perquè es respectin les normes de la legislació internacional humanitària que li sigui aplicable.
2. Els estats membres han de prendre totes les mesures possibles per evitar que les persones que no hagin complert 15 anys no prenguin part directament en les hostilitats.
3. Els estats membres, en les seves forces armades, s'han d'abstenir de reclutar qualsevol persona menor de 15 anys. Quan es faci un reclutament entre persones que hagin complert 15 anys, però menors de 18, els estats membres han de procurar donar prioritat als de més edat.
4. D'acord amb les obligacions emanades de la legislació humanitària internacional de protegir la població civil durant els conflictes armats, els estats membres han de prendre totes les mesures possibles per assegurar la protecció i l'atenció dels infants afectats per un conflicte armat.

Recuperació i reintegració social

És obligació de l'Estat prendre les mesures apropiades perquè els infants víctimes de la tortura, de conflictes armats, d'abandó o d'explotació rebin un tractament convenient que asseguri la seva recuperació i reintegració social.

Article 39

Els estats membres han de prendre totes les mesures adequades per promoure la recuperació física i psicològica, i la reinserció social d'un infant víctima de qualsevol forma d'abandó, explotació, abús, tortura o qualsevol altra forma de tractament o càstig cruel, inhumà o degradant; o conflictes armats. Aquesta recuperació i reinserció ha de tenir lloc en un ambient que protegeixi la salut, l'autoestima i la dignitat de l'infant.

Article 40

1. Els estats membres reconeixen el dret de tot infant de qui s'al·legui que ha infringit la llei penal, o a qui s'acusi o sigui declarat culpable, de ser tractat d'una manera que promogui el seu sentit de dignitat i vàlua, i que reforci el seu respecte pels drets humans i les llibertats fonamentals dels altres; i tenint en compte la seva edat i la importància de promoure que l'infant es reinsereixi en la societat i que hi assumeixi una funció constructiva.
2. Amb aquesta finalitat, i tenint en compte les disposicions pertinents de les normatives internacionals, els estats membres han d'assegurar especialment:
  - a) que no s'al·legui que cap infant ha infringit la llei penal, ni se l'acusi o se'l declari culpable per actes o omissions

Administració de la justícia de menors

Tot infant acusat o declarat d'haver infringit les lleis té dret que se li respectin els seus drets fonamentals i en particular el dret a beneficiar-se de totes les garanties d'un procediment equitatiu, fins i tot de disposar d'assistència jurídica o d'alguna altra assistència adequada en la preparació i presentació de la seva defensa. Sempre que sigui possible, s'evitarà de recórrer a procediments judicials i a la internació en institucions.

que no eren prohibits a la legislació nacional o internacional quan van ser comesos;

- b) que tot infant de qui s'al·legui que ha infringit la llei penal o se l'acusi d'haver-ho fet, tingui almenys les següents garanties:

I. ser considerat innocent mentre no se'n provi la culpabilitat d'acord amb la llei;

II. ser informat amb promptitud dels càrrecs que se li imputen, directament o a través dels seus pares o tutor legal, i tenir l'assistència legal o d'altra d'apropiada en la preparació i en la presentació de la seva defensa;

III. que la causa sigui dirimida sense demora per una autoritat competent, independent i imparcial, o per un cos judicial en una audiència equitativa d'acord amb la llei i en presència d'un assessor jurídic o d'altre d'adequat, tret que es considerés negatiu per als interessos primordials de l'infant, tenint en compte especialment la seva edat i situació i la dels seus pares o tutors legals;

IV. no ser obligat a donar testimoni o a confessar-se culpable; interrogar o haver interrogat els testimonis contraris i obtenir la participació i l'interrogatori de testimonis de descàrrec o almenys en condicions d'igualtat;

V. en el cas que es consideri que ha infringit la llei penal, que aquesta decisió i qualsevol mesura imposada en conseqüència, sigui revisada per una autoritat o un òrgan judicial superior competent, independent i imparcial;

VI. tenir assistència gratuïta d'un intèrpret si l'infant no comprèn o no parla l'idioma utilitzat;

VII. que la seva vida privada sigui respectada plenament en totes les fases del procediment.

3. Els estats membres han de promoure l'establiment de lleis, procediments, autoritats i institucions específiques aplicables a infants de qui es presumeix que han infringit la llei penal, se'ls acusa d'haver-ho fet o s'han declarat culpables, i especialment:

a) establir una edat mínima per sota de la qual s'ha de considerar que l'infant no té la capacitat d'infringir la llei;

b) si és adequat i desitjable, establir mesures apropiades per a tractar aquests infants sense utilitzar procediments judicials, sempre que siguin respectats plenament els drets humans i les garanties legals.

4. Disposar diverses mesures, com ara ordres de protecció, orientació i supervisió, assessorament, llibertat a prova, acolliment familiar, programes educatius i de formació professional, i d'altres alternatives a l'internament en institucions per a assegurar que els infants són tractats de manera apropiada tant a les seves circumstàncies com a la infracció penal.

Article 41

Res d'aquesta Convenció no afectarà cap disposició que sigui millor per a la realització dels drets de l'infant i que formi part de:

- a) la legislació d'un estat membre; o
- b) la legislació internacional vigent en aquest estat.

La norma més favorable

En cas que una disposició establerta per una llei nacional o un altre instrument internacional vigent en qualsevol Estat sigui més favorable que la disposició anàloga d'aquesta Convenció, s'aplicarà la norma més beneficiosa.

Aplicació i entrada en vigor

Les disposicions dels articles 42 al 54 comprenen, entre altres coses, els punts següents:

(I) *L'obligació de l'Estat de donar a conèixer àmpliament els principis i disposicions de la Convenció, tant als adults com als infants.*

(II) *La creació d'un Comitè dels Drets de l'Infant, integrat per deu experts, encarregats d'examinar els informes que els Estats part a la Convenció presentaran en el termini de dos anys a partir de la data de ratificació i, successivament, cada cinc anys.*

(III) *L'àmplia difusió per part dels Estats part dels seus informes en els seus respectius països.*

(IV) *El Comitè pot proposar que es realitzin estudis sobre qüestions concretes relatives als drets de l'infant i pot transmetre les seves recomanacions als Estats part interessats, així com a l'Assemblea General de les Nacions Unides.*

(V) *Amb l'objecte de fomentar l'aplicació efectiva de la Convenció i d'estimular la cooperació internacional, els organismes especialitzats de les Nacions Unides (com ara l'OIT, l'OMS i la UNESCO) i la UNICEF tindran dret a assistir a les reunions del Comitè. Aquests esmentats organismes, així com qualsevol altre considerat competent, incloses les ONG amb estatut consultiu davant de les Nacions Unides, com ara l'ACNUR, podran presentar al Comitè informes pertinents i ser invitats a proporcionar assessorament a fi d'assegurar la millor aplicació possible a la Convenció.*

Part II

Article 42

Els estats membres es comprometen a donar a conèixer àmpliament els principis i les disposicions d'aquesta Convenció per mitjans eficaços i adequats, tant a infants com a adults.

Article 43

1. Amb la finalitat d'examinar els progressos fets pels estats membres per aconseguir el compliment de les obligacions concretes en aquesta Convenció, s'establirà un Comitè dels Drets de l'Infant, que durà a terme les funcions que s'ordenen a continuació.
2. El comitè estarà format per deu experts de gran integritat moral i competència reconeguda en el camp propi d'aquesta Convenció. Els membres del Comitè han de ser elegits pels estats membres d'entre els seus ciutadans i han d'exercir les seves funcions a títol personal. Es tindrà en compte una distribució geogràfica equitativa i també els principals sistemes legals.
3. Els membres del Comitè han de ser elegits mitjançant votació secreta d'una llista de persones designades pels estats membres. Cada estat membre ha de nomenar una persona d'entre els seus ciutadans.
4. L'elecció inicial del Comitè tindrà lloc pel cap alt sis mesos després de l'entrada en vigor d'aquesta Convenció i després cada dos anys. Almenys quatre mesos abans de la data de cada elecció, el secretari general de les Nacions Unides ha d'enviar una carta als estats membres invitant-los a presentar els seus candidats en el termini de dos mesos. Després, el secretari general prepararà una llista per ordre alfabètic de les persones designades, indicant els estats membres que les han designades, i la presentarà als estats membres en aquesta Convenció.
5. Les eleccions se celebraran en una reunió dels estats membres convocada pel secretari general a la seu central de les Nacions Unides. En aquesta reunió, el quòrum de la qual seran els dos terços dels estats membres, les persones elegides per formar part del Comitè seran les que obtinguin el nombre més alt de vots i la majoria absoluta dels vots dels representants dels estats membres votants presents.
6. Els membres del Comitè seran elegits per un termini de quatre anys. Podran ser reelegits si se'n torna a presentar la candidatura. El mandat de cinc dels membres elegits en la primera elecció expirarà al cap de dos anys; immediatament després de la primera elecció, el president de la reunió elegirà per sorteig els noms d'aquests cinc membres.

7. Si un membre del Comitè morís, presentés la dimissió o declarés que per qualsevol causa no pot continuar exercint les seves funcions en el Comitè, l'estat membre que el va designar designarà un altre expert d'entre els seus ciutadans per servir durant la resta del termini, si és aprovat pel Comitè.
8. El Comitè ha d'establir les seves pròpies normes de procediment.
9. El Comitè ha d'elegir els seus funcionaris per un període de dos anys.
10. Normalment, les reunions del Comitè tindran lloc a la seu central de les Nacions Unides o en qualsevol altre lloc convenient determinat pel mateix Comitè. El Comitè s'ha de reunir en sessió ordinària un cop l'any. La duració de les reunions serà determinada i revisada, si és procedent, en una reunió dels estats membres en aquesta Convenció i subjecta a l'aprovació de l'Assemblea General.
11. El secretari general de les Nacions Unides proporcionarà el personal i els equipaments necessaris per a l'execució de les funcions del Comitè segons aquesta Convenció.
12. Amb l'aprovació de l'Assemblea General, els membres del Comitè establerts d'acord amb aquesta Convenció rebran emoluments dels recursos de les Nacions Unides en els termes i les condicions que estableixi l'Assemblea.

Article 44

1. Els estats membres es comprometen a presentar al Comitè, a través del secretari general de les Nacions Unides, informes sobre les mesures adoptades per fer efectius els drets reconeguts en aquest document i sobre el progrés fet en l'ús d'aquests drets:
  - a) al cap de dos anys de l'entrada en vigor de la Convenció en cada estat membre.
  - b) en endavant, cada cinc anys.
2. Els informes fets d'acord amb aquest article han de mencionar la situació real i les dificultats, si n'hi ha, que afectin el grau de compliment de les obligacions provinents d'aquesta convenció. També han de contenir prou informació perquè el Comitè es pugui fer càrrec clarament del nivell d'acompliment de la Convenció en el país de què es tracti.
3. Els estats membres que hagin presentat al Comitè un informe inicial complet, en els informes subsegüents presentats d'acord amb el paràgraf b) no hauran de repetir la informació bàsica donada prèviament.
4. El Comitè pot demanar als estats membres informació complementària relativa a l'acompliment de la Convenció.
5. Cada dos anys, per conducte del Consell Econòmic i Social, el Comitè ha de presentar un informe de les seves activitats a l'Assemblea General de les Nacions Unides.
6. Els estats membres difondran àmpliament els informes presentats.

Article 45

Amb l'objectiu de promoure l'aplicació efectiva de la Convenció i de fomentar la cooperació internacional en tot allò que propugna la Convenció:

- a) Les institucions especialitzades, la UNICEF i els altres òrgans de les Nacions Unides tenen el dret de ser representades en l'estudi del compliment de les disposicions d'aquesta Convenció que siguin de la seva competència. El Comitè pot invitar les institucions especialitzades, la UNICEF i d'altres organismes competents que consideri apropiats, a aportar assessorament especialitzat sobre l'aplicació de la Convenció en les matèries de llur competència. El Comitè pot invitar les institucions especialitzades, la UNICEF i d'altres òrgans de les Nacions Unides, a presentar informes sobre l'acompliment de la Convenció en matèria de llur competència.
- b) Si ho considera convenient, el Comitè trametrà a les institucions especialitzades (la UNICEF i d'altres de competents), qualsevol informe dels estats membres que contingui una demanda o que indiqui una necessitat d'assessorament o assistència tècnica, a més de les possibles observacions i dels suggeriments del Comitè en relació amb aquestes demandes.
- c) El Comitè pot recomanar a l'Assemblea General de demanar al secretari general que en representació seva porti a terme estudis d'assumptes específics relatius als drets de l'infant.
- d) El Comitè pot fer suggeriments i recomanacions generals basades en la informació rebuda d'acord amb els articles 44 i 45 d'aquesta Convenció. Aquests suggeriments i recomanacions generals han de ser trameses a qualsevol estat membre implicat i presentats en un informe a l'Assemblea General junt amb els comentaris que hi hagin fet els estats membres.

Part III

Article 46

Aquesta Convenció pot ser signada per tots els estats.

Article 47

Aquesta Convenció ha de ser ratificada. Les escriptures de ratificació seran dipositades a la Secretaria General de les Nacions Unides.

Article 48

Aquesta Convenció estarà oberta a l'adhesió de qualsevol estat. Els documents d'adhesió seran dipositats a la Secretaria General de les Nacions Unides.

Article 49

1. Aquesta Convenció entrarà en vigor al trentè dia a comptar des de l'endemà de la data en què el vintè acord de ratificació o adhesió hagi estat dipositat a la Secretaria General de les Nacions Unides.
2. Per a cada estat que ratifiqui la convenció o s'hi adhereixi, després d'haver estat dipositat el vintè document de ratificació o d'adhesió, la Convenció entrarà en vigor al trentè dia després que aquest estat hagi dipositat el seu document de ratificació o d'adhesió.

Article 50

1. Qualsevol estat membre hi pot proposar una esmena i registrar-la a la Secretaria General de les Nacions Unides. El secretari general haurà de comunicar l'esmena proposada als estats membres indicant si està a favor de convocar una conferència dels estats membres per poder considerar i votar les propostes. Si en l'espai de quatre mesos des de la data de la comunicació almenys un terç dels estats membres estan a favor de la conferència, el secretari general haurà de convocar la conferència sota els auspicis de les Nacions Unides. Qualsevol esmena que sigui adoptada per una majoria dels estats membres presents a la conferència, i que l'hagin votada, haurà de ser presentada a l'Assemblea General de les Nacions Unides per a ser aprovada.
2. Tota esmena adoptada d'acord amb el paràgraf 1 d'aquest article entrarà en vigor quan hagi estat aprovada per l'Assemblea General i acceptada per dos terços dels estats membres.

3. Quan una esmena entri en vigor serà preceptiva per als estats membres que l'han acceptada, mentre que els altres estats membres continuaran estant obligats per les disposicions d'aquesta Convenció i per les anteriors esmenes que hagin acceptat.

Article 51

1. El secretari general de les Nacions Unides ha de rebre el text de les reserves fetes pels estats en el moment de la seva ratificació o adhesió i enviar-les a tots els estats.
2. No serà admesa cap reserva incompatible amb l'objecte i el propòsit d'aquesta Convenció.
3. Les reserves poden ser anul·lades en qualsevol moment mitjançant una notificació expressa adreçada al secretari general de les Nacions Unides, el qual n'haurà d'informar tots els estats. Aquesta notificació tindrà efecte a partir de la data en què sigui rebuda pel secretari general.

Article 52

Un estat membre pot denunciar aquesta Convenció mitjançant un escrit tramès al secretari general de les Nacions Unides. La denúncia esdevindrà efectiva un any després de la data en què hagi estat rebuda la notificació.

Article 53

El secretari general de les Nacions Unides és designat dipositari d'aquesta Convenció.

Article 54

L'original d'aquesta Convenció, els textos àrab, xinès, anglès, francès i castellà de la qual són igualment autèntics, seran dipositats a la Secretaria General de les Nacions Unides.

El testimoni, els plenipotenciaris sotasignats degudament autoritzats pels respectius governs, signen aquesta Convenció.

Nacions Unides,
Novembre de 1989

PROTOCOLS FACULTATIUS

/Protocol facultatiu de la Convenció sobre els drets de l'infant relatiu a la venda d'infants, la prostitució infantil i la utilització dels infants en la pornografia

Els Estats part en aquest Protocol,

Atès que per assegurar el millor èxit dels propòsits de la Convenció sobre els Drets de l'Infant i l'aplicació de les seves disposicions i especialment dels articles 1, 11, 21, 32, 33, 34, 35 i 36, seria convenient ampliar les mesures que han d'adoptar els Estats part a fi de garantir la protecció dels menors contra la venda d'infants, la prostitució infantil i la utilització d'infants en la pornografia;

Atès també que en la Convenció sobre els drets de l'infant es reconeix el dret de l'infant a la protecció contra l'explotació econòmica i la realització de treballs que puguin ser perillosos, entorpir la seva educació o afectar la seva salut o el seu desenvolupament físic, mental, espiritual, moral o social;

Greument preocupats per l'important i creixent tràfic internacional de menors amb la finalitat de la venda d'infants, la seva prostitució i la seva utilització en la pornografia;

Manifestant la seva profunda preocupació per la pràctica difosa i continuada del turisme sexual, a la qual els infants són especialment vulnerables, ja que fomenta directament la venda d'infants, la seva utilització en la pornografia i la seva prostitució;

Reconeixent que alguns grups especialment vulnerables, en particular les nenes, estan exposats a un perill més gran d'explotació sexual, i que la representació de nenes entre les persones explotades sexualment és desproporcionadament alta;

Preocupats per la disponibilitat cada vegada més gran de pornografia infantil a la Internet i altres mitjans tecnològics moderns i recordant la Conferència internacional de lluita contra la pornografia infantil a Internet (Viena, 1999) i, en particular, les seves conclusions, en les quals es demana la penalització a tot el món de la producció, la distribució, l'exportació, la transmissió, la importació, la possessió intencional i la propaganda d'aquest tipus de pornografia, i subratllant la importància d'una col·laboració i associació més estretes entre els governs i el sector de la Internet;

Tenint en compte que és més fàcil eradicar la venda d'infants, la prostitució infantil i la utilització d'infants en la pornogra-

fia si s'adopta un enfocament global que permeti afrontar tots els factors que hi contribueixen, en particular el subdesenvolupament, la pobresa, les disparitats econòmiques, les estructures socioeconòmiques no equitatives, la disfunció de les famílies, la falta d'educació, la migració del camp a la ciutat, la discriminació per motius de sexe, el comportament sexual irresponsable dels adults, les pràctiques tradicionals nocives, els conflictes armats i el tràfic d'infants;

Tenint en compte que s'han de fer esforços per sensibilitzar el públic a fi de reduir el mercat de consumidors que porta a la venda d'infants, la prostitució infantil i la utilització d'infants en la pornografia, i tenint en compte també que és important enfortir l'associació mundial de tots els agents, així com millorar la repressió en l'àmbit nacional;

Prenent nota de les disposicions dels instruments jurídics internacionals relatius a la protecció dels infants, en particular el Conveni de l'Haia sobre la protecció dels infants i la cooperació en matèria d'adopció internacional, la Convenció de l'Haia sobre els aspectes civils del segrest internacional d'infants, la Convenció de l'Haia sobre la jurisdicció, el dret aplicable, el reconeixement, l'execució i la cooperació en matèria de responsabilitat parental i mesures per a la protecció dels infants, així com el Conveni número 182 de l'Organització Internacional del Treball sobre la prohibició de les pitjors formes de treball infantil i l'acció immediata per eliminar-les;

Encoratjats pel suport aclaparador de què gaudeix la Convenció sobre els drets de l'infant, acció que demostra l'adhesió generalitzada a la promoció i la protecció dels drets de l'infant;

Reconeixent la importància d'aplicar les disposicions del Programa d'acció per a la prevenció de la venda d'infants, la prostitució infantil i la utilització d'infants en la pornografia, així com la Declaració i el Programa d'acció aprovat pel Congrés Mundial contra l'Explotació Sexual Comercial dels Infants, fet a Estocolm del 27 al 31 d'agost de 1996, i les altres decisions i recomanacions pertinents dels òrgans internacionals competents;

Tenint degudament en compte la importància de les tradicions i els valors culturals de cada poble amb vista a la protecció i el desenvolupament harmoniós de l'infant;

Han convingut:

Article 1

Els Estats part prohibeixen la venda d'infants, la prostitució infantil i la pornografia infantil, de conformitat amb el que disposa aquest Protocol.

Article 2

Als efectes d'aquest Protocol:

- a) Per venda d'infants s'entén qualsevol acte o transacció en virtut del qual un infant és transferit per una persona o un grup de persones a una altra a canvi de remuneració o de qualsevol altra retribució;
- b) Per prostitució infantil s'entén la utilització d'un infant en activitats sexuals a canvi de remuneració o de qualsevol altra retribució;
- c) Per pornografia infantil s'entén qualsevol representació, per qualsevol mitjà, d'un infant dedicat a activitats sexuals explícites, reals o simulades, o qualsevol representació de les parts genitals d'un infant amb finalitats primordialment sexuals.

Article 3

1. Qualsevol Estat part ha d'adoptar mesures perquè, com a mínim, els actes i les activitats que a continuació s'enumeren quedin íntegrament compresos en la seva legislació penal, tant si s'han comès dins de les seves fronteres com fora, o si s'han perpetrat individualment o col·lectivament:

a) En relació amb la venda d'infants, en el sentit que defineix l'article 2:

I) Oferir, lliurar o acceptar, per qualsevol mitjà, un infant amb finalitats de:

- a. Explotació sexual de l'infant;
- b. Transferència amb finalitats de lucre d'òrgans de l'infant;
- c. Treball forçat de l'infant;

II) Induir indegudament, en qualitat de mitjancer, algú perquè presti el seu consentiment per a l'adopció d'un infant en violació dels instruments jurídics internacionals aplicables en matèria d'adopció;

b) L'oferta, la possessió, l'adquisició o el lliurament d'un infant amb finalitats de prostitució, en el sentit que defineix l'article 2;

c) La producció, la distribució, la divulgació, la importació, l'exportació, l'oferta, la venda o la possessió, amb les finalitats abans assenyalades, de pornografia infantil, en el sentit que defineix l'article 2.

2. Amb subjecció als preceptes de la legislació dels Estats part, aquestes disposicions també s'han d'aplicar en els casos de temptativa de cometre qualsevol d'aquests actes i de complicitat o participació en qualsevol d'aquests actes.

3. Qualsevol Estat part ha de castigar aquests delictes amb penes adequades a la seva gravetat.
4. Amb subjecció als preceptes de la seva legislació, els Estats part, quan sigui procedent, han d'adoptar disposicions que permetin fer efectiva la responsabilitat de persones jurídiques pels delictes enunciats en el paràgraf 1 d'aquest article. Amb subjecció als principis jurídics aplicables en l'Estat part, la responsabilitat de les persones jurídiques pot ser penal, civil o administrativa.
5. Els Estats part han d'adoptar totes les disposicions legals i administratives pertinents perquè totes les persones que intervinguin en l'adopció d'un infant actuïn de conformitat amb els instruments jurídics internacionals aplicables.

Article 4

1. Qualsevol Estat part ha d'adoptar les disposicions necessàries per fer efectiva la seva jurisdicció respecte als delictes als quals es refereix el paràgraf 1 de l'article 3, quan aquests delictes es cometin al seu territori o a bord d'un vaixell o una aeronau que enarborin el seu pavelló.
2. Qualsevol Estat part pot adoptar les disposicions necessàries per fer efectiva la seva jurisdicció respecte als delictes als quals es refereix el paràgraf 1 de l'article 3 en els casos següents:
  - a) Quan el presumpte delinqüent sigui nacional d'aquest Estat o tingui residència habitual al seu territori;
  - b) Quan la víctima sigui nacional d'aquest Estat.
3. Qualsevol Estat part també ha d'adoptar les disposicions que siguin necessàries per fer efectiva la seva jurisdicció respecte als delictes abans assenyalats quan el presumpte delinqüent sigui trobat al seu territori i no sigui extradit a un altre Estat part perquè el delicte ha estat comès per un dels seus nacionals.
4. Res del que disposa aquest Protocol no exclou l'exercici de la jurisdicció penal de conformitat amb la legislació nacional.

Article 5

1. Els delictes als quals es refereix el paràgraf 1 de l'article 3 es consideren inclosos en els delictes que donen lloc a extradició en qualsevol tractat d'extradició fet entre Estats part, i s'han d'incloure com a delictes que donen lloc a extradició en qualsevol tractat d'extradició que facin entre si en el futur, de conformitat amb les seves condicions que estableixen aquests tractats.
2. L'Estat part que subordini l'extradició a l'existència d'un tractat, si rep d'un altre Estat part amb el qual no té tractat sobre això una sol·licitud d'extradició, pot invocar aquest Protocol com a base jurídica per a l'extradició respecte d'aquests delictes. L'extradició ha d'estar sub-

jecta a les altres condicions que estableix la legislació de l'Estat requerit.

3. Els Estats part que no subordinin l'extradició a l'existència d'un tractat han de reconèixer que aquests delictes donen lloc a l'extradició entre aquests Estats, amb subjecció a les condicions que estableix la legislació de l'Estat requerit.
4. Als efectes de l'extradició entre Estats part, es considera que els delictes s'han comès no només al lloc on van ocórrer, sinó també al territori dels estats obligats a fer efectiva la seva jurisdicció d'acord amb l'article 4.
5. Si es presenta una sol·licitud d'extradició respecte d'un dels delictes als quals es refereix el paràgraf 1 de l'article 3 i l'Estat requerit o la concedeix o no vol concedir-la a causa de la nacionalitat de l'autor del delicte, aquest Estat ha d'adoptar les mesures que corresponguin per sotmetre el cas a les seves autoritats competents als efectes del seu enjudiciament.

Article 6

1. Els Estats part s'han de prestar tota l'assistència possible en relació amb qualsevol investigació, procés penal o procediment d'extradició que s'iniciï respecte als delictes als quals es refereix el paràgraf 1 de l'article 3, en particular assistència per obtenir totes les proves necessàries per a aquests procediments que constin en poder seu.
2. Els Estats part han de complir les obligacions que els incumbeixen en virtut del paràgraf 1 d'aquest article de conformitat amb els tractats o altres acords d'assistència judicial recíproca que hi hagi entre aquests. En absència d'aquests tractats o acords, els Estats part s'han de prestar aquesta assistència de conformitat amb la seva legislació.

Article 7

Amb subjecció a les disposicions de la seva legislació, els Estats part:

- a) Han d'adoptar mesures per confiscar, segons correspongui:
  - I) els béns com ara materials, actius i altres mitjans utilitzats per cometre els delictes o facilitar la comissió dels delictes als quals es refereix aquest Protocol;
  - II) les utilitats obtingudes d'aquests delictes;
- b) Han de donar curs a les peticions formulades per altres Estats part perquè es procedeixi a la confiscació dels béns o les utilitats a què es refereix l'apartat a).
- c) Han d'adoptar mesures per tancar, temporalment o definitivament, els locals utilitzats per cometre aquests delictes.

Article 8

1. Els Estats part han d'adoptar mesures adequades per protegir en totes les fases del procés penal els drets i els interessos dels infants víctimes de les pràctiques prohibides per aquest Protocol i, en particular, han de:
  - a) Reconèixer la vulnerabilitat dels infants víctimes i adaptar els procediments de manera que es reconeguin les seves necessitats especials incloses les necessitats especials per declarar com a testimonis;
  - b) Informar els infants víctimes dels seus drets, el seu paper, l'abast, les dates i la marxa de les actuacions i la resolució de la causa;
  - c) Autoritzar la presentació i consideració de les opinions, necessitats i preocupacions dels infants víctimes en les actuacions en les quals es vegin afectats els seus interessos personals, d'una manera compatible amb les normes processals de la legislació nacional;
  - d) Prestar l'assistència adequada durant tot el procés als infants víctimes;
  - e) Protegir degudament la intimitat i la identitat dels infants víctimes i adoptar mesures de conformitat amb la legislació nacional per evitar la divulgació d'informació que pugui conduir a la identificació d'aquestes víctimes;
  - f) Vetllar per la seguretat dels infants víctimes, així com per la de les seves famílies i els testimonis a favor seu, davant d'intimidacions i represàlies;
  - g) Evitar les demores innecessàries en la resolució de les causes i en l'execució de les resolucions o els decrets pels quals concedeixi reparació als infants víctimes.
2. Els Estats part han de garantir que el fet d'haver-hi dubtes sobre l'edat real de la víctima no impedeixi la iniciació de les investigacions penals, incloses les investigacions encaminades a determinar l'edat de la víctima.
3. Els Estats part han de garantir que en el tractament per la justícia penal dels infants víctimes dels delictes enunciats en aquest Protocol, la consideració primordial a la qual s'atengui sigui l'interès superior de l'infant.
4. Els Estats part han d'adoptar mesures per assegurar una formació apropiada, particularment en els àmbits jurídic i psicològic, de les persones que treballin amb víctimes dels delictes prohibits en virtut d'aquest Protocol.
5. Els Estats part, quan sigui procedent, han d'adoptar mesures per protegir la seguretat i la integritat de les persones o les organitzacions dedicades a la prevenció o la protecció i la rehabilitació de les víctimes d'aquests delictes.
6. Res del que disposa aquest article s'entén en perjudici dels drets de l'acusat a un judici just i imparcial, ni és incompatible amb aquests drets.

Article 9

1. Els Estats part han d'adoptar o reforçar, aplicar i fer públics les lleis, les mesures administratives, les polítiques i els programes socials destinats a la prevenció dels delictes als quals es refereix aquest Protocol. S'ha de prestar una atenció particular a la protecció dels infants que siguin especialment vulnerables a aquestes pràctiques.
2. Els Estats part han de promoure la sensibilització del públic en general, inclosos els infants, mitjançant la informació per tots els mitjans apropiats i l'educació i l'ensinistrament sobre les mesures preventives i els efectes perjudicials dels delictes als quals es refereix aquest Protocol. En complir les obligacions que els imposa aquest article, els Estats part han d'encoratjar la participació de la comunitat, i, en particular dels infants i dels infants víctimes, en aquests programes d'informació, educació i ensinistrament, fins i tot en el pla internacional.
3. Els Estats part han de prendre totes les mesures possibles a fi d'assegurar tota l'assistència apropiada a les víctimes d'aquests delictes, així com la reintegració social plena i la recuperació física i psicològica plena.
4. Els Estats part han d'assegurar que tots els infants víctimes dels delictes enunciats en aquest Protocol tinguin accés a procediments adequats per a obtenir, sense discriminació de les persones legalment responsables, reparació pels danys soferts.
5. Els Estats part han d'adoptar les mesures necessàries per a prohibir efectivament la producció i la publicació de material en què es faci publicitat als delictes enunciats en aquest Protocol.

Article 10

1. Els Estats part han d'adoptar totes les mesures necessàries per a enfortir la cooperació internacional mitjançant acords multilaterals, regionals i bilaterals, per a prevenir, detectar, investigar i jutjar actes de venda d'infants, prostitució infantil i utilització d'infants en la pornografia o el turisme sexual i castigar-ne els responsables. Els Estats part també han de promoure la cooperació internacional i la coordinació entre les seves autoritats i les organitzacions no governamentals nacionals i internacionals, així com les organitzacions internacionals.
2. Els Estats part han de promoure la cooperació internacional en ajuda dels infants víctimes amb les finalitats de la seva recuperació física i psicològica, reintegració social i repatriació.
3. Els Estats part han de promoure l'enfortiment de la cooperació internacional amb vista a lluitar contra els factors fonamentals, com la pobresa i el subdesenvolupament, que contribueixen a la vulnerabilitat dels infants a les pràctiques de venda d'infants, prostitució infantil i utilització d'infants en la pornografia o en el turisme sexual.

4. Els Estats part que estiguin en condicions de fer-ho han de proporcionar assistència financera, tècnica o d'una altra índole, mitjançant els programes existents en el pla multilateral, regional o bilateral o d'altres programes.

Article 11

Res del que disposa aquest Protocol s'entén en perjudici de qualsevol disposició més propícia a la realització dels drets de l'infant que contingui:

- a) la legislació d'un Estat part;
- b) el dret internacional en vigor respecte a aquest Estat.

Article 12

1. En el termini de dos anys després de l'entrada en vigor del Protocol respecte d'un Estat part, aquest ha de presentar al Comitè dels Drets de l'Infant un informe que contingui una exposició general de les mesures que hagi adoptat per a donar compliment a les disposicions del Protocol.
2. Després de presentar l'informe general, cada Estat part ha d'incloure en els informes que presenti al Comitè dels Drets de l'Infant, de conformitat amb l'article 44 de la Convenció, una informació addicional sobre l'aplicació del Protocol. Els altres Estats part en el Protocol han de presentar un informe cada cinc anys.
3. El Comitè dels Drets de l'Infant pot demanar als Estats part qualsevol informació pertinent sobre l'aplicació d'aquest Protocol.

Article 13

1. Aquest Protocol està obert a la signatura de qualsevol Estat que sigui part en la Convenció o l'hagi signada.
2. Aquest Protocol està subjecte a la ratificació i obert a l'adhesió de qualsevol Estat que sigui part en la Convenció o l'hagi signada. Els instruments de ratificació o d'adhesió s'han de dipositar en poder del secretari general de les Nacions Unides.

Article 14

1. Aquest Protocol entra en vigor tres mesos després de la data en què hagi estat dipositat el desè instrument de ratificació o d'adhesió.
2. Respecte dels estats que hagin ratificat aquest Protocol o s'hi hagin adherit després de l'entrada en vigor, el Protocol entra en vigor un mes després de la data en què s'hagi dipositat l'instrument de ratificació o d'adhesió corresponent.

Article 15

1. Qualsevol Estat part pot denunciar aquest Protocol en qualsevol moment notificant-ho per escrit al secretari general de les Nacions Unides, el qual n'ha d'informar els altres Estats part en la Convenció i tots els estats que hagin signat la Convenció. La denúncia té efecte un any després de la data en què la notificació hagi estat rebuda pel secretari general de les Nacions Unides.
2. Aquesta denúncia no eximeix l'Estat part de les obligacions que li incumbeixin en virtut d'aquest Protocol respecte de qualsevol delictes que s'hagi comès abans de la data en què la denúncia tingui efecte. La denúncia tampoc no obsta en cap manera perquè el Comitè prossegueixi l'examen de qualsevol assumpte iniciat abans d'aquesta data.

Article 16

1. Qualsevol Estat part pot proposar una esmena i dipositar-la en poder del secretari general de les Nacions Unides. El secretari general ha de comunicar l'esmena proposada als Estats part, i els ha de demanar que li notifiquin si volen que es convoqui una conferència d'Estats part a fi d'examinar la proposta i sotmetre-la a votació. Si al cap de quatre mesos següents a la data d'aquesta notificació, un terç almenys dels Estats part es declara en favor d'aquesta conferència, el secretari general l'ha de convocar amb l'auspici de les Nacions Unides. Qualsevol esmena adoptada per la majoria dels Estats part presents votants en la conferència s'ha de sotmetre perquè l'aprovi l'Assemblea General.
2. Qualsevol esmena adoptada de conformitat amb el paràgraf 1 d'aquest article ha d'entrar en vigor quan hagi estat aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides i acceptada per una majoria de dos terços dels Estats part.
3. Les esmenes, quan entrin en vigor, són obligatòries per als Estats part que les hagin acceptades; els altres Estats part continuen obligats per les disposicions d'aquest Protocol i per qualsevol esmena anterior que hagin acceptat.

Article 17

1. Aquest Protocol, els textos en àrab, xinès, espanyol, francès, anglès i rus del qual són igualment autèntics, es diposita als arxius de les Nacions Unides.
2. El secretari general de les Nacions Unides ha d'enviar còpies certificades d'aquest Protocol a tots els Estats part en la Convenció i a tots els estats que hagin signat la Convenció.

/Protocol facultatiu de la Convenció sobre els Drets de l'Infant relatiu a la participació d'infants en els conflictes armats

Els Estats Part en aquest Protocol,

Encoratjats pel suport aclaparador que ha merescut la Convenció sobre els Drets de l'Infant, fet que demostra que hi ha una voluntat general de lluitar per la promoció i la protecció dels drets de l'infant;

Reafirmant que els drets de l'infant requereixen una protecció especial i que per això és necessari continuar millorant la situació dels infants sense distinció i procurar que aquests es desenvolupin i siguin educats en condicions de pau i seguretat;

Preocupats pels efectes perniciosos i generals que tenen per als infants els conflictes armats, i per les seves conseqüències a llarg termini per a la pau, la seguretat i el desenvolupament duradors;

Condemnant el fet que en les situacions de conflicte armat els infants es converteixen en un blanc, així com els atacs directes contra béns protegits pel dret internacional, inclosos els llocs on sol haver-hi una considerable presència infantil, com escoles i hospitals;

Prenent nota de l'adopció de l'Estatut del Tribunal Penal Internacional, en particular la inclusió entre els crims de guerra en conflictes armats, tant internacionals com no internacionals, del reclutament o alistament d'infants menors de quinze anys o la seva utilització per participar activament en hostilitats;

Considerant que per a continuar promovent la realització dels drets reconeguts en la Convenció sobre els Drets de l'Infant és necessari augmentar la protecció dels infants amb vista a evitar que participin en conflictes armats;

Observant que l'article 1 de la Convenció sobre els drets de l'infant indica que, per als efectes d'aquesta Convenció, s'entén per infant tot ésser humà menor de divuit anys d'edat, llevat que, en virtut de la llei aplicable, hagi assolit abans la majoria d'edat;

Convençuts que un protocol facultatiu de la Convenció pel qual s'augmenti l'edat mínima per al reclutament de persones a les Forces Armades i la seva participació directa en les hostilitats ha de contribuir eficaçment a l'aplicació del principi que l'interès superior de l'infant ha de ser una consideració primordial en totes les decisions que el concerneixin;

Prenent nota que el desembre de 1995 la XXVI Conferència Internacional de la Creu Roja i de la Mitja Lluna Roja va recomanar a les parts en conflicte que prenguessin totes les mesures viables perquè els infants menors de divuit anys no participessin en hostilitats;

Prenent nota amb satisfacció de l'aprovació unànime, el juny de 1999, del Conveni de l'Organització Internacional del Treball número 182 sobre la prohibició de les pitjors formes de treball infantil i l'acció immediata per a la seva eliminació, en el qual es prohibeix, entre altres, el reclutament forçós o obligatori d'infants per a utilitzar-los en conflictes armats;

Condemnant amb summa preocupació el reclutament, l'ensinistrament i la utilització dins i fora de les fronteres nacionals d'infants en hostilitats per part de grups armats diferents de les forces d'un Estat, i reconeixent la responsabilitat de qui recluta, ensinistra i utilitza infants d'aquesta manera;

Recordant que totes les parts en un conflicte armat tenen l'obligació d'observar les disposicions del dret internacional humanitari;

Subratllant que aquest Protocol s'entén sense perjudici dels objectius i principis que conté la Carta de les Nacions Unides, inclosos l'article 51 i les normes pertinents del dret humanitari;

Tenint present que, per a aconseguir la plena protecció dels infants, en particular durant els conflictes armats i l'ocupació estrangera, és indispensable que es donin condicions de pau i seguretat basades en el ple respecte dels propòsits i principis de la Carta de les Nacions Unides i s'observin els instruments vigents en matèria de drets humans;

Reconeixent les necessitats especials dels infants que estan especialment exposats al reclutament o la utilització en hostilitats, contra el que disposa aquest Protocol, a raó de la seva situació econòmica o social del seu sexe, Conscients de la necessitat de tenir en compte les causes econòmiques, socials i polítiques que motiven la participació d'infants en conflictes armats;

Convençuts de la necessitat d'enfortir la cooperació internacional en l'aplicació d'aquest Protocol, així com de la rehabilitació física i psicosocial i la reintegració social dels infants que són víctimes de conflictes armats;

Encoratjant la participació de les comunitats i, en particular, dels infants i de les víctimes infantils a la difusió de programes d'informació i d'educació sobre l'aplicació del Protocol.

Han convingut:

Article 1

Els Estats part han d'adoptar totes les mesures possibles perquè cap membre de les seves Forces Armades menor de divuit anys no participi directament en hostilitats.

Article 2

Els Estats part han de vetllar perquè no es recluti obligatòriament a les seves Forces Armades cap menor de divuit anys.

Article 3

1. Els Estats part han d'augmentar l'edat mínima, comptada en anys, per al reclutament voluntari de persones a les Forces Armades nacionals per sobre de la fixada en el paràgraf 3 de l'article 38 de la Convenció sobre els drets de l'infant, tenint en compte els principis formulats en l'article esmentat, i reconeixent que en virtut d'aquesta Convenció els menors de divuit anys tenen dret a una protecció especial.
2. Cada Estat part ha de dipositar, en ratificar aquest Protocol o adherir-s'hi, una declaració vinculant en la qual s'estableixi l'edat mínima en què ha de permetre el reclutament voluntari a les seves Forces Armades nacionals i s'ofereixi una descripció de les salvaguardes que hagi adoptat per assegurar-se que no es realitza aquest reclutament per la força o per coacció.
3. Els Estats part que permetin el reclutament voluntari a les seves Forces Armades nacionals de menors de divuit anys han d'establir mesures de salvaguarda que garanteixin, com a mínim, que:
  - a) aquest reclutament és autènticament voluntari;
  - b) aquest reclutament es realitza amb el consentiment informat dels pares o de les persones que en tinguin la custòdia legal;
  - c) aquests menors estan plenament informats dels deures que suposa aquest servei militar;
  - d) presenten proves fiables de la seva edat abans de ser acceptats al servei militar nacional.
4. Cada Estat part pot ampliar la seva declaració en qualsevol moment mitjançant notificació a aquest efecte adreçada al secretari general de les Nacions Unides, el qual n'ha d'informar tots els Estats part. La notificació té efecte des de la data en què sigui rebuda pel secretari general.
5. L'obligació d'augmentar l'edat segons estableix el paràgraf 1 d'aquest article no és aplicable a les escoles gestionades o situades sota el control de les Forces Armades dels Estats part, de conformitat amb els articles 28 i 29 de la Convenció sobre els drets de l'infant.

Article 4

1. Els grups armats diferents de les Forces Armades d'un Estat en cap circumstància no han de reclutar o utilitzar en hostilitats menors de divuit anys.
2. Els Estats part han d'adoptar totes les mesures possibles per impedir aquest reclutament i utilització, amb inclusió de l'adopció de les mesures legals necessàries per a prohibir i castigar aquestes pràctiques.
3. L'aplicació d'aquest article no afecta la situació jurídica de cap de les parts en un conflicte armat.

Article 5

Cap disposició d'aquest Protocol no s'interpreta de manera que impedeixi l'aplicació dels preceptes de l'ordenació d'un Estat part o d'instruments internacionals o del dret humanitari internacional quan aquests preceptes siguin més propicis a la realització dels drets de l'infant.

Article 6

1. Cada Estat part ha d'adoptar totes les mesures legals, administratives i d'una altra índole necessàries per a garantir l'aplicació efectiva i la vigilància del compliment efectiu de les disposicions d'aquest Protocol dins de la seva jurisdicció.
2. Els Estats part es comprometen a difondre i promoure pels mitjans adequats, entre adults i infants igualment, els principis i les disposicions d'aquest Protocol.
3. Els Estats part han d'adoptar totes les mesures possibles perquè les persones que estiguin sota la seva jurisdicció i hagin estat reclutades o utilitzades en hostilitats en contradicció amb aquest Protocol siguin desmobilitzades o separades del servei d'una altra manera. Si cal els Estats part han de prestar a aquestes persones tota l'assistència convenient per a la seva recuperació física i psicològica i la seva reintegració social.

Article 7

1. Els Estats part han de cooperar en l'aplicació d'aquest Protocol, en particular en la prevenció de qualsevol activitat que hi sigui contrària i la rehabilitació i reintegració social de les persones que siguin víctimes d'actes contraris a aquest Protocol, entre altres coses mitjançant la cooperació tècnica i l'assistència financera. Aquesta assistència i aquesta cooperació s'han de dur a terme en consulta amb els Estats part afectats i les organitzacions internacionals pertinents.
2. Els Estats part que estiguin en condicions de fer-ho han de prestar aquesta assistència mitjançant els programes multilaterals, bilaterals o d'un altre tipus existents o, entre

altres coses, mitjançant un fons voluntari establert de conformitat amb les normes de l'Assemblea General.

Article 8

1. Com a molt tard dos anys després de l'entrada en vigor del Protocol respecte d'un Estat part, aquest ha de presentar al Comitè dels Drets de l'Infant un informe que contingui una exposició general de les mesures que hagi adoptat per donar compliment a les disposicions del Protocol, incloses les mesures adoptades per tal d'aplicar les disposicions relatives a la participació i el reclutament.
2. Després de presentar l'informe general, cada Estat part ha d'incloure en els informes que presenti al Comitè dels Drets de l'Infant, de conformitat amb l'article 44 de la Convenció, la informació addicional de què disposi sobre l'aplicació del Protocol. Altres Estats part en el Protocol han de presentar un informe cada cinc anys.
3. El Comitè dels Drets de l'Infant pot demanar als Estats part més informació sobre l'aplicació d'aquest Protocol.

Article 9

1. Aquest Protocol està obert a la signatura de qualsevol Estat que sigui part en la Convenció o l'hagi signada.
2. Aquest Protocol està subjecte a la ratificació i obert a l'adhesió de tots els estats. Els instruments de ratificació o d'adhesió s'han de depositar en poder del secretari general de les Nacions Unides.
3. El secretari general, en qualitat de depositari de la Convenció i del Protocol, ha d'informar a tots els Estats part en la Convenció i a tots els estats que hagin signat la Convenció del dipòsit de cada un dels instruments de declaració en virtut de l'article 3.

Article 10

1. Aquest Protocol entra en vigor tres mesos després de la data en què hagi estat depositat el desè instrument de ratificació o d'adhesió.
2. Respecte dels Estats que hagin ratificat aquest Protocol o s'hi hagin adherit després de la seva entrada en vigor, el Protocol entra en vigor un mes després de la data en què s'hagi dipositat el corresponent instrument de ratificació o d'adhesió.

Article 11

1. Qualsevol Estat part pot denunciar aquest Protocol en qualsevol moment notificant-ho per escrit al secretari general de les Nacions Unides, que n'ha d'informar els altres Estats part en la Convenció i tots els estats que hagin signat la Convenció. La denúncia té efecte un

any després de la data en què la notificació hagi estat rebuda pel secretari general de les Nacions Unides. Això no obstant, si a l'expiració d'aquest termini l'Estat part denunciant intervé en un conflicte armat, la denúncia no té efecte fins a l'acabament del conflicte armat.

2. Aquesta denúncia no eximeix l'Estat part de les obligacions que li incumbeixin en virtut d'aquest Protocol respecte de qualsevol acte que s'hagi produït abans de la data en la qual aquella tingui efecte. La denúncia tampoc no obsta de cap manera perquè el Comitè prossegueixi l'examen de qualsevol assumpte iniciat abans d'aquesta data.

Article 12

1. Qualsevol Estat part pot proposar una esmena i depositar-la en poder del secretari general de les Nacions Unides. El secretari general ha de comunicar l'esmena proposada als Estats part i demanar-los que li notifiquin si desitgen que es convoqui una conferència d'Estats part a fi d'examinar la proposta i sotmetre-la a votació. Si dins els quatre mesos següents a la data d'aquesta notificació un terç almenys dels Estats part es declaren en favor d'aquesta conferència, el secretari general l'ha de convocar amb l'auspici de les Nacions Unides. Qualsevol esmena adoptada per la majoria dels Estats part presents i votants en la conferència, el secretari general l'ha de sotmetre a l'Assemblea General per a la seva aprovació.
2. Qualsevol esmena adoptada de conformitat amb el paràgraf 1 d'aquest article ha d'entrar en vigor quan hagi estat aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides i acceptada per una majoria de dos terços dels estats parts.
3. Les esmenes, quan entrin en vigor, són obligatòries per als Estats parts que les hagin acceptat; els altres Estats part segueixen obligats per les disposicions d'aquesta Convenció i per les esmenes anteriors que hagin acceptat.

Article 13

1. Aquest Protocol, els textos del qual en àrab, xinès, espanyol, francès, anglès i rus són igualment autèntics, és depositat als arxius de les Nacions Unides.
2. El secretari general de les Nacions Unides ha de transmetre còpies certificades d'aquest Protocol a tots els Estats part en la Convenció i a tots els estats que hagin signat la Convenció.

Va entrar en vigor el 12 de febrer de 2002

RESOLUCIÓ 194/III DEL PARLAMENT DE CATALUNYA, SOBRE ELS DRETS DE LA INFÀNCIA

Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana

La Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana, en sessió tinguda el 7 de març de 1991, ha estudiat el text de la Proposició no de Llei sobre els Drets de la Infància, presentada pel grup parlamentari de Convergència i Unió (Reg.18756) i de la Proposició no de Llei sobre la Modificació de la Resolució 37/I del Parlament de Catalunya, sobre els Drets de la Infància, presentada pel Grup Socialista (Reg. 20137), i les esmenes presentades pels grups parlamentaris.

Finalment, d'acord amb l'article 135 del Reglament, ha adoptat la següent

Resolució

El Parlament de Catalunya, tenint presents la Declaració universal dels Drets de l'Infant, del 20 de novembre de 1959, la Resolució 37/I del Parlament de Catalunya, sobre els Drets de la Infància, del 10 de desembre de 1981, i la Convenció sobre els Drets de l'Infant, adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989, proposa els principis de política de la infància següents:

1. La protecció de la infància s'ha de basar en l'interès superior de l'infant i s'ha de fonamentar en els principis de la llibertat i de la dignitat d'aquest i en el respecte als seus senyals d'identitat i a les seves característiques individuals i col·lectives. S'entén per infant tot ésser humà menor d'edat.
2. Tots els infants han d'ésser tractats igual per la llei.
3. La responsabilitat primordial de la criança i el desenvolupament de l'infant correspon en el mateix grau al pare i a la mare o, si s'escau, als seus representants legals. La política envers l'infant inclou totes les actuacions necessàries per a l'assoliment dels seus drets, tenint en compte que el benestar de l'infant va íntimament relacionat amb el de la seva família.
4. Les necessitats de l'infant han d'ésser satisfetes, sempre que sigui possible, allà on viu i creix i entre aquells amb qui viu i creix, tenint presents, alhora, el seu benestar material i el seu benestar espiritual.
5. L'organització jurídica de la família ha de tendir, com un dels seus objectius principals, a l'harmoniosa creixença de l'infant, el qual ha d'ésser reconegut com a persona amb existència pròpia.
6. És un dret de l'infant de viure amb els seus pares, excepte en els casos en què la separació es faci necessària. És també un dret de l'infant de mantenir el contacte amb el pare i amb la mare, si està separat d'un d'ells o d'ambdós.
7. Assegurar el compliment dels drets de l'infant és un deure dels pares i de la societat. La legislació i les actuacions en relació amb l'infant i la família han de fomentar i ajudar la correcta acció dels pares o dels seus representants legals en aquest sentit, tenint present que el coneixement d'aquests drets, tant de part dels adults com de part dels infants, es una garantia perquè es compleixin.
8. La societat ha de protegir l'infant en cas de mal ús de les facultats dels pares o de les facultats atribuïdes a altres persones que en tinguin cura.
9. Tot infant ha d'ésser protegit contra les formes de negligència, crueltat, explotació i manipulació encara vigents en la societat i ha d'ésser igualment protegit contra l'ús i el tràfic d'estupefaents i de psicòtrops i contra l'explotació i l'abús sexuals, incloent-hi la prostitució i les pràctiques pornogràfiques.
10. L'infant menysvalgut físicament, psíquicament o sensorialment ha de rebre les atencions necessàries que li permetin de valdre's per si mateix i que li facilitin la seva normalització social.
11. L'infant en situació de desprotecció familiar, temporal o permanent, té dret a una protecció i una assistència que substitueixin l'atenció familiar mitjançant un recurs alternatiu.

- 12.** L'infant té dret a exercir drets civils i polítics tan aviat com es pugui formar un judici propi i sense més limitacions que les disposicions legals necessàries per a protegir les llibertats fonamentals dels altres.

- 13.** Tot infant ha de rebre el màxim nivell d'educació possible. L'educació s'ha d'orientar vers la seva formació permanent. Els mètodes d'educació han d'ésser susceptibles dels canvis necessaris per tal que els infants es puguin integrar en una societat canviant. El sistema educatiu ha d'ésser compensador i ha de tenir en compte el respecte a la pròpia identitat, a la llengua, al medi ambient, a la igualtat entre els sexes i també als valors culturals d'altres països.

- 14.** Tot infant té dret al millor nivell de salut possible i a la prevenció del risc sòcio-sanitari, a tenir accés als serveis mèdics i rehabilitadors, quan siguin necessaris, i a beneficiar-se de la seguretat social.

- 15.** Tot infant té dret al descans i al lleure i a participar en les activitats recreatives i culturals pròpies de la seva edat.

- 16.** Els òrgans judicials i administratius que s'ocupen dels infants n'han de tenir present la psicologia i la personalitat.

- 17.** Tot infant acusat o declarat culpable d'haver infringit la llei penal té dret que li siguin aplicades mesures alternatives, pedagògiques i no repressores i té dret a beneficiar-se de garanties jurídiques.

Palau del Parlament

7 de març de 1991

ÍNDEX TEMÀTIC DELS ARTICLES DE LA CONVENCIÓ

Adopció	21
Ambient familiar, infants privats d'	20
Associació, llibertat d'	15
Conflictes armats	38
Disminuïts	23
Drets, aplicació dels	4
Educació	
Dret a l'	28
Objectius de l'	29
Estupefaents, protecció contra l'ús i tràfic d'	33
Explotació	
Altres formes d'	36
Econòmica (treball de menors)	32
Sexual i prostitució	34
Expressió, llibertat d'	13
Identitat, preservació de la	8
Infant (definició)	1
Informació, accés a la	17
Interès superior de l'infant	3
Internament, avaluació situació infants en centres de	25
Joc, esbarjo i activitats culturals	31
Justícia de menors, administració de la	40
Maltractaments, protecció contra els	19
Minories	30
Nivell de vida	27
No-discriminació	2
Nom i nacionalitat	7
Norma més favorable	41
Opinió de l'infant	12
Pares	
Direcció i orientació paternes	5
No-separació dels pares	9
Responsabilitat en la criança	18
Pensament, consciència i religió, llibertat de	14
Recuperació integració social	39
Refugiats	22
Retencions i trasllats il·lícits	11
Reunificació familiar	10
Salut	24
Seguretat social	26
Supervivència (dret a la vida)	6
Tortura, privació de llibertat, pena capital	37
Venda i tràfic d'infants	35
Vida privada, protecció de la	16

20
ANYS
DE CONVENÇÓ:

